

& ibi commun. moderni. Palat. Ruu. vbi notabiliter loquitur *in sua repetit. fol. 91. §. 14.* & idem disponit lex *S. titul. 11. 4. par.* Hanc eandem sententiam tenet *gloss. 2. in l. 8. tit. 11. part. 4.* Azeuedus *in l. 8. tit. 9. lib. 5. recop. num. 9.* vbi communem dicit, idem etiam est, si nomine & vice filiae in bonis eius pater dotauit secundum Rubeum *consil. 71. n. 3.* & Greg. *in l. 1. tit. 5. p. 6.* communemque testatur Burgos de Paz *conf. 1. n. 13. col. 1. Baeza, de dote, c. 11. n. 95. cum sequent. maxime n. 131.* Ex quo collige quod licet de natura dictionis copulatiuae sit diuidere obligationem actiuam vel passiuam viriliter & aequaliter plures debitores vel creditores, vt *in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. re. & in l. si mihi & Titio. ff. de verbor. obligat. & in l. cum qui eodem titul. & in l. Paulus. la. 2. ff. de re iudic. & in l. prima. Cod. si plures vna sentent. & in lege pluribus. ff. de procurat.* tamen secus est hoc casu propter necessitatem impositam à lege in ipso patre dotandi filiam: quia tunc totus actus & effectus promissionis attribuitur patri. Confirmatur etiam, quia quando dictio copulatiua cadit inter personas, in quibus datur & consideratur affectio & ordo charitatis, illa dictio non diuidit, sed intelligitur & regulatur secundum ordinem, charitatem, & affectionem: ita probat textus *in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liberis & posthumis.* & ibi tenet *gloss. reputata, singular. & ordina. & communiter doctor.* & in terminis istam rationem ponit Ias. *in l. 1. ff. soluto matrimon. quinta column. numero 24.* & hoc dubium & difficultatem cum solutione aperte vult & sentit text. *in vers. utrum pro dimidia parte videatur datio vel promissio facta esse, iuncto vers. final. si verò expresse dixit & declarauit quid quantum volebat promittere ex bonis propriis, & quid vel quantum ex bonis filiorum, tunc non tenetur nisi ad illam partem vel summam quam specificauit, & in quo voluit teneri, & hoc est quod significat tex. in fin. in quantum dicit, vt re vera appareat quid ipse vult dare, & quid de substantia filiorum proficiscitur.* Ex quo singulariter infertur, quòd si pater promittat dotem, dicendo, computato omni eo quod ipsi filiae deberetur de bonis maternis vel aliunde, quòd hoc non obstante videtur pater de suo patrimonio & substantia permittere, non autem de bonis filiae, & poterit filia sua bona vel debita liberè ultra dotem petere: ita consuluit originaliter Ioann. de Monte Speculo apud Pistorium, in fauorem cuiusdam Tudertini, argumento text. *in dict. leg. fin. quem refert & sequitur Bald. Nou. in tracta. dotis. 6. part. in 6. priuil. Iaso. in §. fuerat. Instit. de actio. 20. column. numer. 105.* Vincen. *in lege prima Digestis solut. matrimon. 10. column. numer. 27.* Sed aduertendum, quòd praedicta opin. & conclu. videtur valde dubia, quia text. *in dict. lege fin.* loquitur quando simpliciter & genericè pater promittit dotem de bonis suis, & filiae: secus vero, quando particulariter & specificè dixit, quòd tantam quantitatem volebat soluere de proprio, & tantam quantitatem de alieno: sed in nostro casu expresse dixit, quòd illud quod appareat deberi & bonis filiae, ante omnia venire & deberi: ergo tantum reliquum

videtur promittere ex proprio, & per consequens, pars vel quantitas vniuscuiusque videtur certa per relationem ad aliud, sicut si expresse esset declarata, argumento text. *in l. asse* ~~*gloss. de hered. inst. & in lege institutio. Digestis de cond. inst. & in l. si ita scripsero, ff. de cond. & demonst. & in l. certum est, ff. si cert. pet. cum simili.*~~ & propter hoc Marianus Socin. deuiat ab ista opin. & tenet contrarium *in capite de spon.* quem refert & sequitur Barto. Socin. eius filias *in lege prima Digestis solut. matrim. 6. column. vers. ex quibus, & ibi Ripa. 18. column. numero 92.* & Ias. relinquit cogitandum. *quinta column. numero vigesimo quarto & Pala. Ruui. in sua repet. fo. 91. tertia column. vers. ad secundum.* Sed his non obstantibus ego teneo primam sententiam & conclusionem, imò quòd tota dos debeat solui de bonis patris, quia considero quòd lex vult, quòd in dubio semper pater teneatur, & non sufficiat exprimere quantitatem quam vult soluere, & bonis filiae tacitè vel per coniecturas, sed expresse & specificè declaratur: quòd vel quantum promittitur de cuiuslibet bonis: & ista est realis intentio illius text. *in d. l. fina. vers. cul. fina. Codic. de dotis promissione.* ibi dum dicit, *vt re vera appareat quid ipse vult dare, & quid de substantia filiorum proficiscitur: ne dum effuso sermone sese iactet, in promptum incidat sui periculum.*

Secundò etiam singulariter infertur, quòd si pater promittat dotem de bonis solius filiae, ipse pater tenetur de suo patrimonio & substantia soluere, non autem de bonis filiae, argumen. text. *in d. lege finali, & argumento praedictae rationis, quia officium paternum de necessitate est filiam dotare, & in expresso ita determinat Angelus de Aretio in §. fuerat. Instit. de actionibus, 13. column. numer. decimonono, & ibi Ias. vigesima column. numer. 105.* Socinus *in lege prima, ff. solut. matrim. sexta column. & reputat singulare Pala. Ruui. in sua repet. fol. 91. secunda column.*

Confirmatur secundum eos: quia in hisce, quae certo modo disposita sunt per legem, protestatio non releuat protestantem, vt *in l. Nesennius cū materia ff. de nego. gest. & in l. alimenta. Cod. eodem tit. & ibi gloss. ord. & commu. Doctor. sed pater de necessitate, & legis dispositione tenetur filiam dotare: ergo protestatio eius contraria non valet nec aliquid operatur: sed aduertendum, quòd similiter ista sententia & cōclusio videtur valde dubia, quia hoc casu expresse & specificè dixit, quòd declarauit totum promittere ex bonis filiae & non sub aliquo dubio: vnde videtur quòd ipse non teneatur, sed filia, per text. *in d. l. si. vers. fin.* qui istum casum videtur probare & disponere: & in terminis per illum text. ita tenet Vincen. *lege prima. ff. solut. matrim. 11. column. numero 28.* & ibi Franc. de Ripa. *decimosextimo column. numero 91.* reprobando praedictos Doctores.*

Praedicta tamen singulariter limita & intellige, quando pater esset debitor filiae, vel haberet eius bona sine administratione: secus verò, si esset eius legitimus administrator: quia tunc simpliciter dotem promittendo,

do, vel in casibus superioribus videtur promittere de bonis filiae, quae administrat: non verò de suo patrimonio & substantia: quia in dubio actus videtur factus administratorio nomine, argumento text. in l. Nefennius. ff. de negot. gest. vbi habetur quòd si mater vel auia sit negotiorum gestor filij vel nepotis, & eorum bona administrat, & illo tempore eis alimenta praestet, vel alios sumptus fecerit, non videtur ex proprio matrimonio, & substantia dare, sed ex his bonis filij, vel nepotis & administratorio nomine. Ex quo deducitur & inferitur, quòd maior est praesumptio, quae resultat ex administratione quam ex pietate & affectione: text. in l. cum mortem. §. 1. ff. de adm. tuto. vbi habetur quòd tutor vel curator, qui promittit dotem pro minore, cuius bona administrat, videtur promittere de bonis eiusdem minoris: non verò de propriis, nisi expressè promittat de animo donandi: vel sciens minorem non esse soluendo, vel cum dolo, secundum gloss. Bartol. & comm. docto. ibi text. in l. si. ff. de pet. her. vbi pater habet & administrat bona filij, & aliquid expendit in honorem eius, videtur de bonis ipsius filij expendere vel promittere: & ibi notat Bart. & comm. Doct. text. in l. uxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. vbi pater qui promittit dotem pro filia naturali, non videtur habere animum donandi nec promittendi de proprio, si apud patrem erant aliqua bona filiae: & in expresso ita tenet Bart. in d. l. Nefennius ff. de negot. gest. & ibi Ang. de Peru. idem Bart. qui reputat singulare in d. l. cum post mortem. §. 1. ff. de adm. tuto.

Sed aduertendum, quòd ista sen. & concl. aperta est falsa, imò etiam hoc casu dos promissa debet solui de bonis patris, & militare praedictae rationes: quia text. in dicta leg. final. expressè loquitur, quando pater habebat bona ipsius filij ex causa aduenticia, in quibus pater habet vsum fructum, quo casu certum est, quòd pater est legitimus administrator: & textus determinat & disponit, quòd teneatur de suo patrimonio soluere: ergo contra Bartol. & Doct. probat etiam textus notabilis & expressus in l. profectitia. paragrapho final. ff. de iure dotium. vbi habetur quòd si pater sit curator filiae emancipatae, & promittat simpliciter dotem pro ea, videtur promittere vt pater, non vt curator, & ibi notat & commendat glossa ordinaria, Odofredus, Baldus, Salicetus, Fulgofius, & Iacobi. de Sanct. Georg. Confirmatur etiam, quia quando vna & eadem persona concurrat duplex qualitas, potius attenditur naturalis quam accidentalis: textus est singularis & vnicus in l. qui habet. ff. de tutel. & in expresso in nostro articulo & quaest. principali, eandem sententiam & conclusionem tenet Ioann. de Imol. in l. 1. ff. solut. matrimo. 2. colum. in fin. & ibi Roman. penult. colum. 32. special. num. 16. Alexand. 4. col. num. 17. Iaso. 6. colum. num. 24. Soc. 5. col. n. 10. Ripa. 17. col. num. 90. tenet etiam Paul de Castr. in l. si. ff. de pet. her. Fulg. in l. Nefennius ff. de negot. gest. Ang. de Arc. in §. fuerat. Inst. de act. 3. col. num. 19. & ibi Iaf. 20. col. n. 15. Bar Nou. in tract. dot. 6. par. in 3. priuil. in 45. Pala. Ruui. in sua repet. fo. 81. tertia

col. & ista est magis commu. opin. contra Bart. & primos doct.

Quod tamen limita & intellige, quando pater promittit dotem vel donationem propter nuptias pro filio, vel filia existente in potestate: secus tamen est, si mater vel ascendens, quia non habet eos in potestate vel extraneus est tutor vel curator, & habet bonorum administrationem, quia tunc in dubio videtur promittere de bonis eorum, quorum bona administrat: non verò de proprio patrimonio & substantia, quia cum de necessitate non teneantur dotare, potius videntur promittere de bonis eorum, quam de propriis: & in expresso ita probat text. formalis in d. l. cum post mortem. paragrapho 1. ff. de adm. tut. text. in l. Nefennius. ff. de negot. gest. text. in l. si. ff. de pet. her. text. in l. vxor. §. pater naturalis. ff. de lega. 3. & vtrouique Doct. & tenet gloss. ordin. in dicta lege fin. Cod. de promis. in verbo. intelligi. & ibi communiter Doct. Vide Castillum in l. 53. numer. 2. & Greg. in l. 16. tit. 9. p. 6. Azucudum in l. 8. tit. 9. num. 12. lib. 5. recop. Ex quo datur notabilis intelligentia & declaratio ad tex. in leg. unica. paragrapho accedit. Codice de rei vxor. actio. vbi habetur quòd quando extraneus promittit dotem alicui puellae vel mulieri, videtur ei donare, vt intelligatur nisi sit eius administrator. Superest tamen circa praedicta, quae est ratio per quam si pater vel ascendens praestitit alimenta filio, vel descendenti non videtur dare, & erogare de bonis propriis, sed de bonis filij, modò sit eius administrator, modò non, vt dictis iuribus: dotem verò indistincte videtur dare, vel promittere de propriis, vt dicta lege si. sed notabiliter respondeo, quòd alimenta tenetur in subsidium praestare, si filius non habet aliunde: dotem verò tenetur fauore publico, vt mulieres inueniantur quibus nubere possint.

Pulchrum tamen dubium est, si talis mater ascendens vel extraneus promittat dotem, quae excedit patrimonium & substantiam filij, vel filiae, vel extranei, an illud plus vel residuum teneatur de suo proprio patrimonio soluere, an verò remaneat liberatus? & breuiter & resolutiue respondeo, quòd extraneus nullo modo tenetur, sed remanet liberatus, si mulier pro qua promittit non est soluendo: quia in dubio videtur promittere administratorio nomine, nisi probetur quòd promittit animo donandi, vel scienter, & dolose: sciens & cognoscens vires patrimonij ipsius mulieris: quia tunc residuum tenetur soluere, per tex. formalem & expressum in dict. leg. cum post mortem. §. 1. ff. de adm. tuto. & ibi tenet & declarat gloss. ordi. Bartol. Alber. & commun. doct. si verò mater vel ascendens, quae non habet in potestate promittit, bene tenetur illud & plus residuum de suo patrimonio soluere: quia ratione naturalis coniunctionis & pietatis, & affectionis videtur donare, argumento text. cum materia in l. Nefennius. ff. de negot. gest. & in l. alimenta. C. cod. tit. & eorum, quae ibi notantur, & in expresso ita tenet Bald. Nouellus in tractatu. dotis. 6. parte in 1. priuilegio, & similiter in 45. tenet etiam Pala. Ruui. in sua repet. c. per vestras fo. 46. 2. col. versi. ex istis alijs.

Item etiam prædicta intellige quando non sunt bona superlucrata constante matrimonio: secus verò aliàs: quia tunc si constante matrimonio pater promittat dotem, de illis videtur promittere, & debet solui, idem docuit Palacios Rubens in rubr. de dona. §. 66. num. 7. Greg. Lopez in l. 8. tit. 1. p. 1. verbo, el padre, Matiençus in l. 3. tit. 9. lib. 5. gl. 7. num. 7. & ita disponit lex nostra quinquagesimatertia his ll. Tauri: cuius ratio potest esse: quia cum ex causa necessaria possit pater prædicta bona alienare: dum tamen non faciat in fraudem vxoris, vt in l. si. tit. 4. lib. 5. ordin. merito poterit alienare in causam dotis vel donationis propter nuptias.

Secunda ratio potest esse, quia cum istud debitum & onus dotandi filias superueniat patri constante matrimonio, merito vxor quæ vult consequi medietatem lucrorum, tenetur etiam ad medietatem debiti: & istæ videntur fundamentales rationes ad istam legem Tauri quas ego cogitavi, & eas etiam ponit Pala. Ruu. in sua repe. fo. 45. 3. colum. versic. ex istis inferitur. & adde quòd idem est, si sola vxor promittat dotem, quia videtur promittere de bonis acquisitis constante matrimonio, argumento huius nostræ legis. 53. & in terminis ita tenet ibi Castellus. & Pala. Ruu. quòd tamen ego intelligo quando vxor promittit cum licentia mariti: quia aliàs non potest facere contractum, vel quasi, & idem tenet Bacca, de dote cap. 11. num. 45. & 46. & Matiençus in l. 1. gloss. 1. tit. 6. lib. 5. recop. & in l. 8. tit. 9. eod. lib. num. 10. Bologn. in consuetud. Bituric. rub. 8. §. 1. col. pen. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 4. §. 1. num. 4. pag. 511. Pelacz de Maioratu 4. p. q. 2. limit. num. 8. Lara in l. si quis à liberis paragraph. si quis ex his. n. 259. de liberis agnosc. Azeuedo in l. 8. tit. 9. lib. 5. ordinam. Barbos. qui contrarias opiniones refert in l. 1. p. num. 27. soluto matrim. Ex quo deducitur & inferitur, quòd si pater promitteret dotem vel donationem propter nuptias filio vel filia soluto iam matrimonio, licet sint bona acquisita constante matrimonio, non debet solui de eis, sed de propriis bonis ipsius patris: quia cessat prædicta lex Tauri, & eius rationes. Confirmatur etiam, quia soluto matrimonio iam non dicuntur acquisita & multiplicata, sed potius materna, & propria filij, vel filia, argumento text. in l. sed si plures. §. sed si filio impuberi. ff. de vulga, & pupil. cum simi. & in expresso ita tenet Didacus de Castillo in dict. l. 53. his ll. Tauri. 10. col. versic. secus dicendum erit. quòd & resoluit Castillus in l. 53. Tauri. Sed contrarium ipse tenet, scilicet patrem etiam soluto matrimonio promittens dotem filia non teneri de bonis propriis eam soluere, sed de lucratis constante matrimonio, in l. 53. Tauri, num. 2. Couart. lib. 3. variar. c. 19. num. 3. versic. ex quo inferitur, vbi ita receptum esse frequentiori iudicum suffragio asserit Gregorius in l. 6. glos. communales in fin. tit. 10. p. 5. Bacca latè hanc opinionem fundans contrariaque opinionis fundamentis respondens de dote filiarum, cap. 11. num. 97. cum sequent. Azeuedo in l. 8. tit. 9. lib. 5. recop. n. 18. Matiençus in l. 3. tit. 9. lib. 5. gloss. 7. n. 9. hanc opinionem

latè defendentes vetioremque in iure esse confirmantes. Pulchrum tamen dubium est, si pater promittat dotem vel dona. propter nuptias constante matrimonio, quo, casu videtur promittere de bonis super lucratis & acquisitis constante matrimonio, vt dictum est, an postea mortuo patre filius vel filia debeat conferre, & computare integraliter totam dotem vel donationem propter nuptias in successione & diuisione bonorum patris, vel tantum dimidiam partem eius quæ correspondet medietati lucrorum patris quam ipse habiturus erat? & teneo pro constanti quòd tantum debet conferre dimidiam partem, quæ pertinebat patri & habiturus erat: aliam verò dimidiam debet conferre & computare in successione & diuisione bonorum matris, & idem per omnia iudicati, ac si ab ea processisset: & in expresso ita probat lex 14. tit. 6. lib. 3. fo. ll. & illam ad hoc reputat singul. Pala. Ruu. in sua repet. fol. 28. column. 4. versic. & secundum prædicta.

Item etiam circa prædicta dubitatur si, pater & mater simul promiserunt dotem vel donationem propter nuptias pro filio vel filia, qualiter teneantur? & breuiter & resolutiue dico, quòd de iure communi vterque tenebatur pro medietate argumento text. in l. reos. §. cum in tabulis ff. de duobus reis cum similibus. Item etiam argumento text. in l. si dotare. Cod. ad Velleian. text. in l. fin. eod. tit. vbi habetur quòd mulier potest se obligare principaliter & accessoriè pro dote: ergo si simul cum alio promittat teneatur pro parte: quòd procedit, nedum quando pater haberet bona paraphernalia, sed etiam quando solum haberet bona dotalia, quia de eis debet solui, quia maritus videtur consentire cum simul se obligent, & ex ista causa bona dotalia possunt alienari constante matrimonio: ita tenet Bald. in l. 1. ff. solut. matrim. 2. col. pro qua senten. & con. Primò facit text. in l. sue vxor. ff. de dona. inter vir. & vxor. vbi habetur quòd si vxor donauit marito ea conditione, vt detur in dotem filio vel filia, valet & tenet. Secundò facit text. in l. Lucius Titius ff. quibus mod. pig. vel hypo. sol. vbi habetur quòd si maritus & vxor prædium vel fundum simul dederunt in dotem pro filia, videtur vxor remittere ius hypothecæ, quòd habebat in eo.

Tertid facit, quia licet mulier vel quilibet alius repetat indebitè solutum per errorem, tamen si soluit pro dote quam putabat debere non potest repetere: text. est singul. & vnicus in iure, in leg. cum his §. si mulier. ff. de cond. indebit. quem ad hoc notant & commendant ibi Docto. & reputat singul. & vnicus Pala. Ruu. in repe. sua fol. 29. col. 2. & fo. 90. col. 3. Quartò facit text. in l. quamuis. ff. solut. matrim. vbi habetur quòd constante matrimonio potest maritus soluere dotem vxori vt dotem filia: contrarium tamen tenet Specul. in tit. de empt. & vend. paragrapho 3. loco 4. column. versicul. quid ergo de consensu vxoris, &c. & sequitur & commendat Pala. Ruu. in sua repet. fol. 28. 3. & 4. colum. & fo. 46. 1. colum. imò quòd de bonis dotalibus non possit solui, vt soluat possit repeti per maritum constante

stante matrimonio, & eo soluto per uxorem, nisi iurasset.

Primò quia cum regulariter non possunt alienari nisi in casibus à iure expressis, non possunt ex ista causa alienari, cum non reperiatur in iure dispositum, maximè quia licet dos sit priuilegiata, non tamen contra aliam dotem æquè priuilegiatam, argumento eorum, quæ notantur in l. si. ff. ex qui cau. maiores, & expressius, in l. assiduis Cod. qui potio. in pignori- bus hab. sed primam opinionem approbat & confirmat hodie prædicta lex. 53. in istis ll. Tauri, quæ disponit quòd si sunt bona superlucrata & acquisita constante matrimonio, de illis videntur promittere, & debet solui: si verò non sunt talia bona, vterque tenetur ad dimidiam, & debet solui ex quibuscunque bonis, etiam dotalibus, & ita tenet & declarat ibi glossator Cifuentes in si. & Doct. de Pala. Ru. in fin. & Dida. de Castil. penultima columna, in vers. En qualquier manera. Ex quibus infero, quòd si fortè pater & extraneus simul dotem promittunt pro filio vel filia, quòd vterque tenetur pro dimidia: quia si quando pater & mater simul promittunt, est idem: & in nostro casu: & iam vidi in quæstione de facto, quòd pater & nouerca simpliciter & simul promiserunt dotem pro filia, & dixi & consului quòd vterque teneretur pro dimidia. Vide Palac. Rub. in §. 66. numer. 18. in repet. rub. & §. 62. num. 32. Paz. qua. ciuil. 8. numer. 16. Azeuedum in l. 9. tit. 9. à num. 22. lib. 4. recop. Baeça lib. 3. de non meliorandis, cap. 15. num. 2. & 14. Ayoram de partitionibus 2. p. q. 12. num. 35. & seq. quem. q. si. cali 6. in fine Gutierrez de ll. regni 2. p. c. 127. num. 5. Matiençum in l. 3. tit. 9. lib. 5. gloss. 7. num. 7. Barbofam in l. 1. 4. q. num. 935. soluto matrimonio. Nam obstat tex. cum materia, in d. l. fin. Cod. de dotis promis. quia illam intelligo quando solus pater promitteret simpliciter vel indeterminatè de bonis suis & filia: secùs verò, si ipse simul cum alio, quia tunc vterque tenetur pro parte. Secundò infero quòd nedum pater potest obligari pro dote tanquam correat, vt proximè dixi: verùm etiam tanquam fideiussor alterius: quo casu si pater tanquam fideiussor soluat, non potest à principali repetere: text. est singul. & vnicus in iure in l. profectitia. §. si pater non quasi pater. ff. de iure dotium. quem reputat singul. & vnicum Roma. in singul. 167. & refert & sequitur Dida. de Castil. in pra. l. 53. Tauri. §. col. versic. vnum tamen scias, sed vt certè vterque decipitur, quia ille tex. intelligitur quòd dos non est profectitia, licet principalis non sit soluendo, non tamen dicit quòd non possit ab eo repetere, si esset soluendo, secundum gloss. ordin. cum qua ibi transeunt commu. Doct.

26 Quæro tamen circa prædicta, an pro dote promissa possit obligari fideiussor? & breuiter & resolutiue dico quòd sic: text. est in l. profectitia. §. si pater. ff. de iure dot. & ibi notat Bald. & communiter Doctores, tex. in leg. cum dotis. eodem titulo, text. in leg. generaliter. Codic. ad Velleia. vbi disponitur, quòd mulier, quæ regulariter non potest esse fideiussor, potest obligari pro dote, & ad hoc notat & commendat ibi gloss. ordinaria & communiter

Doctores, sed è conuerso pro dote restituenda ipsi uxori à marito, vel patre, vel alio recipiente non potest dari fideiussor, quia cum marito principaliter committatur persona uxoris, iustum & rationabile videtur quòd committatur dos sine fideiussione, ne aliàs inter eos oriatur perfidia & discordia. textus est formalis & expressus in l. prima & secunda. C. ne fideiussor. dot. den. & ibi gloss. ordinaria. Odofredus, Petrus, Cinus, Bartolus, Albericus, Baldus, Angelus, Salicetus, Fulgosius, & communiter Doctores. Nec obstat, si dicas quòd attenda ista ratione etiam videtur, quòd in casu superiori non possit dari fideiussor pro dote soluenda: quia respondeo singulariter vltra Doctores, quòd in isto casu militat causa perpetua discordia, & sic prohibitio requiritur perpetuò, cum dos debet esse perpetuò penes maritum constante matrimonio: in superiori verò casu non: sed statim & celeriter debet solui marito, & promissor remanet liberatus, & sic nulla subest vel remanet inter eos rixa vel discordia. Vel aliter & secundò respondeo, quòd isto casu dotis restituendæ maritus est debitor: in superiori verò casu dotis promissæ ipsa mulier vel alter pro ea est obligata, & tenetur soluere, quæ quidem mulier est subiecta viro: & ideo non præsumitur, quòd habeat discordiam cum marito ex ista causa: verum tamen est, quòd Cinus in d. l. 1. C. ne fideiussor. dot. den. post Iaco. de Rau. tenebat, quòd intelligatur marito innito, sed eo volente præstare fideiussorem bene teneatur & obligetur, & sequitur Roma. in l. si constante. ff. solut. matrim. 8. col. num. 21. & Cuma. in §. quotiens eiusdem legis 2. col. sed commun. opin. tenet contrarium in locis vbi supra, quia etiam isto casu militat ratio prohibitionis, & in tantum hoc est verum, vt non possit huic dispositioni renuntiare: ita glossa ordinaria in dicta l. prima. Cod. ne fideiussor. dot. den. in gloss. magna, in fine. quem sequuntur communiter Doctores. & reputat singul. & vnica Angel. ibi Ex qua nota, quòd legi prohibitivæ etiam fauore renuntiantis non potest renuntiare: quòd tamen limita, & intellige sequentibus modis.

Primò vt non procedat quando dos solueretur ante matrimonium, & fideiussor obligetur de dote restituenda si matrimonium non sequatur, ita probat tex. in l. Titio centum. §. Titio genero. vers. sed cum ante nuptias. ff. de cond. & demon. & ibi notat & commendat Bartolus, & alij Doctores. tenet etiam & commendat Alexand. & communiter Doctores. in l. si constante §. quotiens ff. solu. matrim.

Secundò limita, nisi detur fideiussor de dote restituenda, viro urgente ad inopiam, ita probat text. in cap. per vestras de dona. inter vir. & uxo. & ibi communiter Doctores. & ita tenet Bartolus, Alexand. & commun. in d. l. si constante §. quotiens ff. soluto matrim.

Tertiò limita, nisi fideiussor detur soluto iam matrimonio, quia cessat prædicta ratio prohibitionis, ita gloss. ordinat. in d. l. 1. C. ne fideiussor. dot. den. & ibi commun.

Quartò limita, nisi pater vel frater mariti vel alter coniunctus eius esset fideiussor: quia hoc

hoc casu præsumitur cessare prædicta ratio, & argumento text. in l. fin. Codic. de dote cauta nonnummata tenet Paul. in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solut. matrimon. 2. colum. n. 5. Alexand. & alij Doctor. in leg. si constante. §. quotiens. eodem titul. Sed attende quod ista senten. & conclus. bene procederet in patre, quia naturalis charitas & fortissimus amor excludit contrariam præsumptionem, argumento text. in l. Aurelius. §. Titius. ff. de lib. lega. & in l. iste quidem. ff. quod metus causa, sed non in fratre, nec in aliis coniunctis, quia reputantur extranei, argumento text. in l. unica. §. accidat. versic. extraneus. Cod. de rei vxor. actio. & in expresso ita tenet Pala. Ruui. in d. sua repe. c. per vestras, fol. 106. 4. colum. post Bald. Nouellum, quem allegat.

Quintò limita, nisi talis fideiussor iuravit, quia tunc efficaciter tenetur: ita Paul. de Castr. & com. Doct. in d. l. si constante. §. quotiens, licet contrarium teneat Bart. in l. si quis pro eo. ff. de fideiussor. Sextò limita in muliere: secus in extraneo dotante, quia bene potest fideiussorem recipere de dote sibi restituenda: ita sentit Barto. in dicta l. si constan. 8. colum. 6. q. & tenet ibi Roman. 8. colum. n. 20. Imola §. columna. Ias. num. 54. Alexand. in §. quotiens. eiusdem legis. 4. colum. numero. 6. Septimò limita, nisi in aliquo loco sit consuetudo in contrarium, quia licet tex. in d. l. 1. & 2. C. ne fide. do. den. probet consuetudinem contrariam, tamen intelligitur de præterita, non futura: ita probat tex. in d. cap. per vestras. Confirmatur, quia consuetudo semel à iure damnata potest iterum introduci, maximè ex aliqua noua causa superueniente: ista gloss. no. ordi. in Cle. statutum. de elect. in verbo, consuetudine. & ibi Doctor. probat etiam tex. in leg. dubium. C. de con. empt. iuncto tex. in cap. constitutus, de in integr. rest. & in effectu istas & alias limitationes ponit Alexand. & moderni in d. l. si constante, §. quotiens, ff. solut. matrim. Iacob. de Sanct. Geor. in l. profectitia. §. si pater. ff. de iure dot. Pala. Ru. in sua repet. fol. 105. versicul. 5. & c. per plures columnas Bald. Nouellus, in tract. do. 6. parte principali. 21. privilegio, per plures columnas.

27 Item adde pro declaratione prædictorum, quod quando dos incipit à promissione, non transit dominium sine traditione: tex. est in l. de diuisione, in fin. ff. soluto matrimonio & ibi notat & commendat Bartol. & communiter Doctores, tex. in l. dotale, §. primo. ff. de fundo dotali. tex. in leg. finali. §. præterea. Cod. de iure dot. vbi dicit textus, quod quando extraneus promisit prædia vel res in dotem, & nondum tradidit, fructus, & accessiones debentur post lapsum biennij: ergo si prædia vel res essent traditæ, necessariò deberentur à tempore traditionis ratione dominij: & ad hoc notat & ponderat solus Bal. ibi. col. 2. quod extendit, vt procedat & habeat locum, etiam si vxor, pater, vel alius omnia bona sua promittat in dotem: quia non transit dominium sine traditione: ista est gloss. singular. & vnica iuncto tex. in l. 1. in verbo, vniuersa. ff. pro dote. quam ibi sequuntur Barto. & communiter Doctores, & illam gloss. reputat singu. & vnicam

Bald. in l. nulla. in prin. Cod. de iure dot. Ioan. de Imo. in dicta lege de diuisione. ff. solut. matrimo. 1. colum. numer. 2. & ibi Paul. & commun. moderni. idem Imola in leg. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. oblig. penultima columna, & ibi Angel. 1. columna. in fin. Alexand. 6. columna, numero 16. & alij Doctores, Ange. de Peru. in leg. 1. ff. de pignor. prope finem. Platea. in §. fin. Instit. de offi. iudic. columna, 2. Ex quo inferas, quod sicut ex titulo particulari vel vniuersali ex contractu non transit dominium sine traditione, vt in lege, traditionibus. C. de pactis. & in l. qui tibi. Cod. de hered. vel act. cum simi. ita etiam ex tit. particulari vel vniuersali ex contractu dotis non transit.

Item quero, si pater vel coniunctus vel extraneus dedit vel promisit dotem cui debet restitui soluto matrimonio, an ipsi dotanti vel mulieri dotatæ? & magistraliter & resolutiue dico quod si pater dedit vel promisit dotem pro filia in potestate, actio est communis, & debet vtrique restitui, nec vnus sine alio potest agere, petere, cedere, nec delegare: tex. est capitalis & expressus in l. 2. §. quod si in patris. ff. solut. matr. & ibi gloss. ordin. Bart. Paulus, Imola, Alexand. Ias. & communiter Doct. cuius ratio potest esse duplex: vna ex parte patris, alias ex parte filia: ex parte patris, ne si filia haberet actionem in solidum, eam exigeret & perderet, & pater cogere iterum dotare: ex parte filia, ne parte recipientes dotem, eam consumeret, & filia remaneret indotata, secundum gloss. & Doct. ibi. & licet de iure antiquo & nouo quicquid acquirit filius in bonis profectitiis acquirat patri, vt in l. placet. ff. de acquir. heredita. & in l. cum portet. C. de bonis qua liber. tamen speciale est in dote, quia efficitur communis per dictas rationes: quod intellige nisi pater sibi stipuletur in continentia, quia tunc sibi soli quæritur: textus est in leg. quotiens. ff. soluto matrimonio. & ibi gloss. & comm. Doct. vel nisi stipuletur filia, quia sibi soli quæritur, & pater videtur ei totam dotem donare, & actionem eius in solidum ei cedere, argumento tex. in l. Pomponius Philadelphus. ff. famil. hercisc. & ibi commun. Doct. & in l. si extraneus. ff. de condit. ob. causam. Secundo intelligit, nisi filia decedat durante matrimonio, quia tunc tota dos & actio eius quæritur patri, & consolidatur in eius persona: tex. est in lege dos à patre. C. de solut. matrimon. quod procedit etiam extantibus liberis, secundum gloss. ordin. & commu. Doct. ibi per bona fundamenta & rationes, licet de consuetudine seruetur contrarium secundum eos: de qua quæstione vide latè & melius quàm alibi per Salic. ibi, qui disputat ab vtraque parte: & ideo in hoc non insisto: si vero dedit vel promiserit dotem pro filia emancipata, sibi quæritur tota dos & eius actio: quia videtur donare, & non est impedimentum patriæ potestatis: & eadem ratione si tempore dotis constitutæ erat in potestate, sed soluto matrimonio reperiatur sui iuris morte patris vel emancipatione, tota actio quæritur filia & consolidatur in eius persona, licet à patre sit exhæredata: text.

est in *l. unica §. videamus Codice de rei vxor. act.* & ibi gloss. ordin. & commun. Doctor. & tenet magistraliter Bartolus in *d. l. 2. §. quod si in patris ff. solut. matrimon. secunda colum. numer. 3.* & ibi communiter Doctores. Adde tamen, quod hoc casu est magnum dubium, si pater sit stipulatus dotem sibi reddi, & decedat constante matrimonio ipsius filiae, an postea soluto matrimonio per mortem viri vel vxoris dos pertineat ad hæredes patris, vel ad filiam & eius hæredes, & gloss. ordinat. in dicta *l. unica. §. videamus. C. de rei vxor. actio.* tenet quod ad filiam vel eius hæredes: quam reputat ibi singularem Angel. de Peru. sed contrarium tenet ibi Odofred. Cin. & magis comm. Doct. per bona fundamenta quæ vide per eos.

Ex quibus clarè deducitur & infertur, quod si hodie in nostro regno pater dedit vel promisit dotem pro filia in potestate, cum per contractum matrimonij efficiatur sui iuris & habeatur pro emancipata, per *l. 47. his ll. Tauri*, quod tota dos & similiter actio & obligatio eius quæritur soli filiae, & consolidatur in ea, & non quæritur patri, nec alteri in totum, nec pro parte: si verò coniunctus vel extraneus dedit vel promisit dotem, tunc tota dos & actio eius quæritur mulieri & eius hæredibus: quia videtur donare, imò etiam fingitur stipulatio favore eius: textus est formalis, & expressus in *d. l. unica. §. accedit. Codice de rei vxor. act.* quod intellige nisi in continenti fuerit sibi stipulatus, ut dicit ibi text. & est etiam text. in *l. si dotem. C. de iure dot.* & utrobique comm. Doct. iuxta quod tamen quæro si talis coniunctus vel extraneus stipuletur vel paciscatur dotem reddi & solui mulieri, an sibi quærat? & dicendum est quod sic: quia licet alteri nemo possit stipulari vel acquirere, ut in *l. stipulatio ista paragrapho alteri ff. de verb. oblig. cum simi.* Item licet nemo possit alteri stipulari, acquirere, nec pacisci super re quæ non debet durare in eius dominio, ut in *l. Publia. ff. depositi. & in l. pen. Codice de exhibend. cum simi.* tamen fallit in dote, eius favore: textus est in *l. Caius Scius ff. soluto matrimonio*, & ibi Bartol. & communiter Doctores, imò quod magis est, si stipuletur alternatiuè sibi aut mulieri, tota dos & actio eius quæritur mulieri favore matrimonij: text. est singul. & vnicus in *leg. dicta l. Caius Scius ff. soluto matrimonio.* quem reputat singularissimum Paul. de Cast. & vnicum Angel. Alexand. & alij Doctores: facit etiam textus in *l. vxorem. §. testamento. ff. de legat. 3.* & licet alternatiua posita inter personas honoratas, quibus actio quæri potest, resoluetur in coniunctum, ut in *l. pen. Codice de verbor. signif.* non tamen sic in nostro casu favore dotis: si verò stipuletur copulatiuè sibi & mulieri, vtrique quæritur pro medietate argumento text. in *l. reos §. cum in tabulis ff. de duob. re. cum simi.* ita Bartol. & communiter Doctores, in *d. l. Caius.* Pulchrum tamen dubium est, si simpliciter & impersonaliter stipuletur dotem reddi & solui, & non dicatur nec exprimat cui, an quærat ipsi dotanti vel mulieri dotata? & resolutiuè dico, quod mulieri dotata, argumento textus in *l. post dotem. secundum 3. leg. ff. sol. matr.* & in expresso ita tenet Bartol. in *d. l. Caius Scius*

eodem titul. si. colum. & ibi Paul. de Cast. Rom. Alex. & magis comm. Doct. Jacob. de Sanct. Georg. in *l. adoptiuum §. 2. ff. de iure dot. si.* circa quæ omnia vide Bald. Nouel. in dicto tract. dotis 6. par. 22. priuilegio vsque ad 31.

Item quæro an promissio vel legatum pro dote, vel causa dotis sit conditionale vel purum, & vel est maximi effectus quoad suspensionem, petitionem & transmissionem, & plura alia: & breuiter & resolutiuè dico, quod aut loquitur in patre promittente vel legante, aut in extraneo: si patre, aut promittit vel legat simpliciter nulla alia legitima relicta, & censetur purum: quia præsumitur aliàs relicturus, cum legitimam sibi relinquere teneatur in vita vel in morte, & aliter testamentum non valeret: & sic est magis consilium vel monitio ut filia nubat quàm grauamen: argumento text. in *mutuo paragrapho 1. ff. de tutelis, & in l. cum pater paragrapho mando. ff. de lega. 2. & in l. si extraneus ff. de cond. ob caus.* & adde quod erit promissio vel legatum purum tam in concurrente quantitate legitimæ, quàm in ea quæ excedit: ne vna & eadem dispositio diuersimodè iudicetur, argumento text. in *l. cum qui ades ff. de vsucap. & in l. iam hoc iure ff. de vulgar. & pupil.* si tamen alias filiae reliquerat legitimam, esset conditionale, sicut si promitteretur, vel legetur ab extraneo, ut statim dicam: & idem est, si pater promisit vel legauit non simpliciter, sed respectu & contemplatione certi matrimonij: quia similiter esset dispositio conditionalis, ita probat text. in *l. Titio centum paragrapho Titio genero. versicu. ante nuptias ff. de condit. & demonstration.* vbi habetur quod si pater Titio, qui futurus erat maritus filiae suæ centum legauit, & aliquis eorum decessit ante matrimonium, legatum non debetur nec transmittitur ad hæredes: si verò loquimur in extraneo, tunc indistinctè, modò fiat promissio vel legatum dotis pro certo matrimonio, modo simpliciter, semper censetur conditionale: quia dos sine matrimonio esse non potest: ut in *leg. 3. ff. de iure doti. cum similib.* Item quia talis promissio vel relictum nedum respicit fauorem filiae dotatae, sed etiam mariti futuri & reipublicæ argumento text. in *l. 1. ff. solut. matr. cum simi.* Item & magis expressè facit text. in *leg. si ego ff. de iure dotium & in l. licet §. quotiens, eodem titulo & in leg. si à Titio ff. de verb. oblig.* Item etiam quia ita demum videtur donare mulieri, si matrimonium sequatur, aliter non: argumento text. in *l. si donaturus. ff. de condit. ob causam.* quod intellige nisi ex aliquibus coniecturis possit constare quod voluit promittere vel legare purè, & non sub conditione: & in expresso istam doctrinam & resolutionem ponit Bartol. in *l. Titio centum §. Titio genero ff. de condit. & demonstr. 2. column. versic. sed quæro. numero 3.* & ibi Paul. de Castro. Imo. & commun. Doctor Bald. in *l. generaliter la prima. Cod. de episcop. & cler. 4. colum. numero 9.* Bald. Nou. in tract. dotis 6. parte princ. 76. priuilegio. cum seq. vbi latè tractat Ioan. Campe. in *tr. d. 1. part. 29. q.* Ex quibus infero, quod hoc casu promissio vel legatum non potest à muliere peti, nisi iam matrimonio reuiter contracto, saltem per verba de præsent. argumento text.

in l. sancimus la 1. Cod. de nupt. & in l. cum fuerit ff. de condit. & demonstr. & in regula, nuptias, ff. de regul. iur. nec requiritur traductio ad domum, nec alia solennitas nuptiarum, nec sufficeret tempus nubilis ætatis etiam præstita cautione de nubendo: ita Bart. in d. paragrapho Titio gener. si. col. pen. q. & licet ipse hoc intelligat quando sit promissio vel legatum pro dote: secus verò, quando fit pro muliere maritanda: quia tunc esset modus & posset mulier petere præstita cautione de nubendo, sicut in alia dispositione modali. arg. text. cum materia in l. quibus diebus §. Termilius ff. de cond. & demonstr. tamen contrarium, & melius tenet Paul in dict. paragrapho. Titio genero. 3. column. versicul. item dicit Bartol. & Imola, & alij Doctor. imò quòd utroque casu requiratur realiter esse contractum matrimonium, saltem per verba de præfenti: quia differentia Bart. potius est verbalis quàm realis, & prædicta procedunt & habent locum modo promissio vel legatum fiat mulieri iam adultæ, & nubilis ætatis: modò puellæ impuberi & non nubilis ætatis, secundum Doctor. vbi supra. Iuxta prædicta tamen potest notabiliter quæri, si testator mandavit, & commisit executoribus suis, quod expendantur mille pro puellis maritandis, an isti executores possint distribuere, & expendere inter puellas impuberes, & nondum nubilis ætatis? & breuiter & resolutiuè dico, quod si in specie sit mentio earum, dicendo pro Titia vel Seia maritanda, non est necesse expectare nubilem ætatem: si vero in genere pro puellis maritandis, non possunt distribuere inter impuberes non nubilis ætatis: sed debent eligere puellas iam adultas & nubilis ætatis: quia causa finalis testatoris debet attendi & considerari tempore mortis eius, & verificari in personis, in quibus concurrant illa qualitas & causa finalis: ita Bald. in l. sancimus. Codice de nuptiis fin. q. argumento text. in l. nec semel §. si in habitatione. ff. quando dies lega. cedat. vbi habetur quod legatum factum respectu certæ causæ vel necessitatis, de tempore illius causæ & necessitatis, & non alio: & ibi notat & commendat Bartol. & Doctores antiqui. idem Bart. in lege. qui hoc anno. ff. de verborum oblig. final. column. & ibi commun. Doct.

30 Item quæro, an propter dotem non solutam marito licitè debeantur sibi vsuræ? & breuiter, & resolutiuè dico, quod si maritus sustinet onera matrimonij, debentur sibi vsuræ post moram quia magis censetur proprium interesse, quam vsura, & hoc tam de iure canonico quam ciuili: text. est in l. insulam. §. vsuras ff. soluto matrimonio. & ibi tenet Bart. Albe. Bald. Paul. & commun. doctor. text. in l. cum post §. domum ff. de iure doti. text. in l. creditor. §. si inter ff. mandati text. in l. fin. ff. de doli except. text. in capit. salubriter de vsuris & ibi notat & commendat Innocen. Hostien. Ioan. An. Anto. de But. Cardi. Anchar. & reputat singularem & vnicum Anania & alij Doctores ibi: & reputat etiam singularem & vnicum Pala. Ruu. in sua repet. c. per vestras fol. 110. 3. column. versicul. 8. infertur. vide Molineum, de vsuris num. 523. Palac. Rub. in repet. notabili. 6. §. 8. fere per totum. Couarr. lib. 3. variarum cap. 1. numero 3.

facit etiam text. in cap. conquestus de vsuris, text. in l. curabit. Codice de act. empt. text. in l. socium qui in eo ff. pro socio. quod notabiliter intelligo isto modo, quod si promissio dotis consistebat in pecunia, & pro ea data fuerunt pignora, fructus eorum lucratur vir, nec tenetur in sortem computare. Primò, quia non est lucrum certum, cum possit contingere, quod nihil percipiatur. Secundò, quia subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur: vnde sicut maritus lucratur fructus dotis, ita debet lucrari fructus rei pignoratæ, quæ loco eius subrogatur quod tamen limita & intellige, quando fructus commensurari possunt cum alimentis à marito præstitis seu præstandis, considerata qualitate personarum: secus verò, si essent fructus immeni: nam illi deberent computari in sortem: ita singular. Bald. in l. final. §. praterea Codice de iure dotium 2. column. versic. adhuc est dubium Alexand. in d. l. insulam §. vsuras ff. soluto matrimonio. fina. column. Pala. Ruu. in d. sua repet. fol. 111. 2. col. versic. intellige tamen ista, si vero non fuerunt data pignora, tunc aut fuerunt promissæ vsuræ in quantitate certa, puta decem pro centum, vel simile, & non possunt peti: quia sunt illicitæ & reprobata: sed bene poterunt peti, quatenus impendit in vxorem, & sustinuit onera matrimonij: quia petuntur vt interesse damni emergentis: imò etiam hoc haberet locum etiam si nullæ vsuræ essent promissæ ratione prædictæ: & his casibus istud interesse potest transcendere vsuras, vel esse minus quàm vsuræ consuetæ, & in expresso ita tenet Paul de Castr. Ioan. de Imol. Roman. Cuma. Alexand. & communiter Doctores, in dicta leg. insulam paragrapho vsuras ff. solut. matrim. Ioann. Andr. & magis communiter Canonistæ, in dicta capite salubriter de vsuris. Bald. Nouellus, in tracta. Dotis 7. parte, in tertio speciali, licet contrarium teneat Paul. de Elea & Calde. in dicto capit. salubriter, imò quod indistinctè debeantur, sint licitæ vsuræ propter dotem non solutam: si vero non sustinet prædicta onera matrimonij, non debentur vsuræ secundum Doctores, vbi supra. Vnum tamen est, quod si maritus post mortem debitoris recepit dotem, non potest petere istas vsuras vel interesse, quæ non fuerunt promissæ: quia debentur officio iudicis: & idem est in quolibet alio contractu, argumento text. in leg. qui per collusionem paragrapho pretij sortem ff. de act. emption. & in lege quarta Codice depositi. & idem est, si toto tempore matrimonij non peti dotem nec vsuras, quia videtur eas remittere & donare: text. est singul. & vnicus, in leg. vir vsuras ff. de donat. inter virum & vxorem. quemad hoc notat & commen. Doctor. ibi, & dicit vnicum Roman. in dict. paragrapho vsuras 6. col. num. 16.

Item adde, quod si dos promissæ non soluat 31
tur non tenetur maritus alere vxorem, imò potestatem expellere, & remittere in domum patris vel dotantis. ita probat text. iuncta glossa singul. in Authent. de non eligen. 2. nuben. §. fin. in verbo, onera. & ad hoc eam not. & commendat & Cyn. Bald. & commun. Doctor. in leg. quod in vxorem Codice de negot. gest. Baldus & Doct. in l. si cum dotem §. si autem in sanctissimo ff. sol. matrimon.

matrimon. præcipue Alexand. 2. column. num. 8. Bald. & doctor. in l. si donaturus, ff. de cond. ob causam, & illam gloss. ad hoc reputat sing. Paul. de Castro, in d. §. usuras 1. colum. numero 2. & ibi Alexand. & commun. doctor. probat etiam text. in l. fin. Codice ad Velleian. & ibi notat Bald. & alij doct. probat etiam textus in cap. vestras de donatio. inter virum & uxorem, & ibi notat Abbas 2. colum. & 2. no. & comm. Cano. si verò nulla dos sit data nec promissa, bene tenetur eam alere secundum conditionem personæ, quia cum vxor teneatur seruire & operari viro, ergo ab eo debet alimenta percipere, argumento text. in l. quod si nulla, ff. de relig. & sump. fune. text. in l. sicut, ff. de oper. liber. text. in l. rebus §. possunt, ff. amo. & in expresso ita tenet Bartol. in l. si constante, Digestis solut. matr. pen. colum. 6. q. num. 102. & ibi Cynus in l. quod uxorem, Cod. de negot. gest. & ibi commun. doct. Secundus articulus principalis est de iure & natura & effectu dotis constante matrimonio: pro cuius perfecta declaratione in primis dico, quod maritus efficitur dominus rerum dotalium, & potest suo nomine petere & vindicare res dotales, tanquam dominus à quocunque possessore: textus est in l. doce ancillam, Codice de rei vendi. cuius verba sunt, doce ancillam de qua supplicas dotalem fuisse in notionem præsidis, quo patefacto, in dubio non erit vindicari ab uxore tua nequisse, & ibi notat & commendat gloss. ordin. Odofre. Petr. Cynus, Jac. But. Bart. Alb. Ang. Paul. de Castro Salic. Fulg. & comm. doct. text. in l. de his, C. de iure dot.

32 Pulchrum tamen dubium est, si maritus vendicauit prædictas res dotales vel defendit & ab alio sibi vendicantur, & victus fuit per sententiam definitiuam, an soluto matrimonio mulier possit eas petere & habere regressum contra reum absolutum, vel contra actorem qui obtinuit, & reportauit sententiam? & breuiter dico, quod si maritus sine dolo, culpa, vel fraude egit vel defendit, non poterit mulier postea petere nec aliquo remedio vti: quia illo tempore erat dominus & legitimus administrator, & per consequens sententia lata contra eum agendo vel defendendo nocet mulieri, & si obstat exceptio rei iudicatæ, tanquam lata contra procuratorem suum, argumento textus in l. si mater Paragrapho hoc iure, Digestis de except. rei iudic. si verò maritus tempore quo egit vel defendit commisit dolum, fraudem, vel culpam in producendis testibus, instrumentis vel iuribus mulieri competentibus, & tamen dicitur in dolo vel culpa, quando non fecit nec adhibuit in causa probationes, quas potuit & est soluendo, non habet mulier regressum contra prædictum reum absolutum, vel contra actorem qui vendicauit & obtinuit, sed recuperauit à marito vel eius hæredibus: si verò maritus non est soluendo, tunc bene poterit mulier agere & habere regressum contra prædictum reum conuentum & absolutum, vel actorem obtinentem, argumento textus not. in l. Titio centum Paragr. Titio genero versicul. fin. ff. de condict. & demonstrat. text. in l. eleganter §. penultimo, ff. de dolo, Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

text. in l. Mania, ff. soluto matrimonio text. in l. pater in fin. ff. de dote prælega. text. in l. si pro re pupilli §. 1. ff. de euictionib. vbi habetur, quod si fundus dotalis vendicetur à marito per verum dominium, illa sententia nocet mulieri tanquam si ipsa fuisset condemnata, & non potest agere contra maritum nec contra eum qui obtinuit, & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Cynus in d. l. doce ancillam, & ibi Bald. 1. columna & q. Ang. de Peru. Paul. de Castr. & Salic. nec obstat textus singul. & subti. in proposito, in leg. lex vectigali, ff. de pignor. & in leg. si quis domum §. 1. ff. locati, vbi habetur, quod ille, qui habet ius in re per aliquod tempus vel per tempus vitæ suæ, non potest per actum & dispositionem suam aliquo modo præiudicare vero domino proprietatis qui necessariò post tempus vel mortem eius debet succedere in illa re: quia respondeo quod illa iura debent intelligi, quando per possessorem fit alienatio voluntaria: secus verò si necessaria ex vigore & effectu iudicij. Vel aliter & 2. respondeo, quod in prædictis iuribus possessor alienauit, vel disposuit tantum respectu iuris quod habebat in re, & ideo non præiudicat vero domino proprietatis & successori necessario: secus vero quando possessor fecit actum & dispositionem simpliciter & absolutiuè super tota re, & haberet legitimam administrationem eius à lege, vel ab ipso necessario successore, vt in nostro casu: quia tunc bene potest ei præiudicare: & in effectu ita subtiliter tenet Bald. in d. l. doce ancillam 1. col. & q. versicul. item non obstat.

Item quæro, an maritus constante matrimonio lucretur fructus rerum dotalium? & breuiter dico quod sic text. est in l. pro oneribus, Codice de iure dot. cuius verba sunt, pro oneribus matrimonij, mariti lucro fructus dotis totius esse quos ipse percepit, & ibi gloss. ordin. Odofred. Petr. Cynus, Bartolus, Alberi. Baldus, Angel. Salicet. Faber, Fulgos. & communiter Doctores, text. in l. dotis fructus, Digestis de iure doti. text. in leg. plerumque versicul. si serui. eodem titulo text. in leg. de diuisione, ff. solut. matrimon. cum simil. Quod primo extende, modo tales fructus sint naturales, modo industriales, modo ciuiles. Secundò extende modò tales fructus excedant onera matrimonij modò non: ita probat text. in dicta l. pro oneribus, Digestis de iure doti. Tertio extende etiam in rebus mobilibus vel se mouentibus: vnde si animalia dentur in dotem inæstimata, pertinent marito fructus eorum, puta agni, vituli, lac, pilus, & lana & similes fœtus: partus verò ancillarum non pertinet marito nec alteri fructuario: quia cum omnes res & earum fructus gratia hominum sint ordinatæ & productæ, non debet homo esse in fructu: text. est in l. pecudum, ff. de usuris, text. in leg. plerumque, Digestis de iure doti. text. in Paragr. in pecudum Instit. de rer. diuis. text. in l. vnica. §. itaque partus, C. de rei vxor. actio. text. in l. 1. 4. tit. 3. 1. 3. part. Quarto extende etiã, si bona dotalia consistant in maioratu, vel reb. vincularis & restitutioni subiectis: imo etiam, si fructus consistant in pœnis, mulctis, vel aliis vtilitati-

bus prouenientibus à dignitate vel iurisdictione ipsius vxoris, vt Ducatu, Comitatu, vel alia inferiori iurisdictione: quia etiam in his maritus habet vsufructum vel saltem commoditatem eius: imò etiam si tales pœnæ, multæ, vel confiscationes consistant in rebus immobilibus: quia omnia ista dicuntur fructus iurisdictionis & quærantur marito, argumento text. in *l. fin. in fin. ff. solut. matrim.* vbi dicitur quòd fructus peculij vel iuris vniuersalis pertinent marito, text. in *l. item si fundi. ver. sed si insula. & versi. an impiorum, ff. de vsufruct.* vbi habetur quòd redditus & prouentus venationum & piscationum pertinent vsufructuario fundi: text. in *l. vsufructu legato. vers. 1. eodem titulo*, vbi disponitur quòd ad fructuarium pertinent bona quæ ex secundo decreto propter contumaciam non cauentis adiudicantur, vt domus ruinosa: & in expresso ita tenet sing. Bart. in *l. fin. ff. solut. matrim. 1. col. & q.* & ibi Paul. de Cast. Ioan. de Imol. Roman. Cuma. & Alex. dicit hanc esse comm. opin. tenet etiam Dinus, Iacob. de Aret. Petrus, Alber. & doctor. antiqui in *l. si verò negotium eodem titulo*, Iacob. de Sanct. Georg. in tract. seu in parte de castro rubei montis, 5. column. vers. sic. quero etiam, mulier dedit, Pala. Rau. in sua reper. folio 38. 2. colum. in medio. Ex quibus deducitur & infertur quòd si maritus tacitè vel expressè eos donauit vxori, potest repetere, in quantum est facta locupletior, cum non valeat donatio: vnde si ipsa ex fructibus se & familiam suam aluisset non posset repetere: textus est in *d. l. pro oneribus versicul. 1.* & ibi gloss. ord. Cod. de iure dotium, & ibi comm. doct. text. in *l. 2. Cod. de pact. conuen. text. in l. si quis pro vxore, ff. de donat. inter virum & vxorem*, text. in *l. de fructibus, Codice eodem titulo cum simil.* quid autem si vir duxit puellam minorem & impuberem, & sustinet onera matrimonij, an lucretur fructus: & gloss. in *l. dotis fruct. ff. de iure dotium*, tenet quòd non gloss. verò in *l. si ante, ff. solut. matrim.* tenet quòd saltem ex æquitate: sic & aliqui Doctores antiqui tenent vnum, alij aliud: sed vera resol. est quòd si malitia supplet ætatem, & est habilis ad copulam, censetur vera vxor, & vir lucretur fructus, argumento text. in capite 1. de sponsa impu. in 6. si verò malitia non supplet ætatem tunc aut duxit eam ignoranter errando in facto & lucretur fructus, non tanquam maritus, sed tanquam bonæ fidei possessor, aut duxit scienter: & lucretur fructus quatenus sustinuit onera matrimonij, vltra verò non, secundum Paul. & Moder. in *d. l. si ante*, & Bald. & doct. in *d. l. dotis fructus, ff. de iur. dot.* Bald. Salicet. & Doctor. in *l. secunda, Codice de dotis promiss.* ex quibus nota & collige quòd tria requiruntur vt maritus lucretur fructus. Primum quòd matrimonium sit contractum. Secundum quòd fundus dotalis sit traditus. Tertium quòd maritus sustineat onera matrimonij: adde tamen quòd fructus rerum paraphernalium non pertinent viro, sed soli vxori: ita probat text. in *d. l. pro oneribus, cum simil. supra allega.* cum tamen loquantur in bonis dotalibus, & requirant illam qualitatem, quòd sint dotalia, ergo non debent extendi ad alia in præiudicium vxoris.

Confirmatur ratione, quia in solis dotalibus intetuenit titulus onerosus, mediante quo maritus lucretur fructus in recompensam onerum matrimonij: & in expresso ita tenet gloss. ordin. licet non ita bene fundet in *l. vbi adhuc, Codice de iure dot.* in gloss. ante & ibi Bald. penultima colum. numero 28. Angel. fin. columna, num. 4. Salicet. penultima columna, numero 4. gloss. ordin. in *l. fin. Codice de pactis conuen. in gloss. 3.* & ibi Salicet. & alij Doctores, idem tenet Bartol. cum distinctione notabil. in *l. penultim. ff. ad l. faloid. docto. in l. de his, C. de donatio. inter virum & vxorem.* Hodie tamen omnes fructus, qui supersunt soluto matrimonio, tam ex parte mariti quàm vxoris, tam ex rebus dotalibus, quàm paraphernalibus, quàm aliunde cuiuscunque generis sint, efficiuntur communes, & sunt diuidendi inter maritum & vxorem, sicut alia bona acquisita & superlucrata constante matrimonio: ita disponit text. in *l. 3. titulo 2. lib. 3. for. ll. & l. 3. titul. 4. lib. 5. ordin.* ita etiam Montaluis in *l. fin. tit. 3. lib. 3. fori gloss. 1. Matiençus in l. 4. titul. 9. lib. 5. gloss. 1. num. 2.* Adde tamen circa superiora, quòd maritus lucretur fructus pro rata temporis matrimonij, vnde si soluat matrimonium morte vel diuortio, & maritus recepit fundum plenum fructibus, fortè tempore messis vel vindemiæ, qui collegit fructus & eis collectis statim solutum est matrimonium, ipse vel hæres eius lucretur fructus pro rata anni, & idem est si recepit fundum vacuum & decessit fructibus pendentibus: quia similiter lucretur pro rata temporis. Ex quo deducitur & infertur quòd maritus non efficitur dominus omnium fructuum, quos percepit constante matrimonio, sed tantum pro rata temporis quo durauit matrimonium, nec obstat quòd fructuarium facit fructus suos separando à solo, vt in *l. defuncto. de vsufruct. Digestis*, item etiam emptor vel alius successor in re, vt in *l. Iulianus §. si fructibus de actio. empti.* quia lucretur eos ratione simplicis & absoluti iuris quod habent iure: non vero respectu alicuius oneris vel causæ, vt maritus: text. est subtilis & notabil. in *l. diuortio. ff. solut. matrim.* & ibi Doctores, & idem disponit text. in *l. 26. titulo 11. part. 4.* circa quod tamen vi. singul. *l. 10. titulo 4. lib. 3. for. leg.* Item quero an & quando constante matrimonio possit vxor repetere dotem? in quo articulo magistraliter & resolutiuè respondeo, quòd licet regulariter vxor non possit agere pro dote constante matrimonio, sed eo soluto, vt in *l. 2. ff. solut. matrim. cum simil.* tamen si maritus vergit ad inopiam potest vxor constante matrim. dotem petere & exigere, non tamen poterit eam alienare: sed tenetur eam saluam & integram habere, vt ex fructibus eius possit ipsa & maritus & familia alimentari, text. est capital. & expressus in *l. si constante, ff. solut. matrim.* & ibi gloss. ordin. Bartol. & commun. modern. text. in *l. vbi adhuc, Codice de iure do.* & ibi gloss. ordin. & commun. doctor. text. in *l. rebus in fin. vers. cum constante etiam matrimonio. eodem titulo, text. in Auth. de aqua dotis §. illud quoque, vers. nos autem colla. 7. text. in ca. per vestras, extra, de donat. inter virum &*

& vxor. & idem disponit l. 29. tit. 11. part. 4. & quod istorum iurium addat alteri, vide latè per Bartol. in d. l. si constante 1. columna 3. oppos. & ibi Paul. 1. column. cum sequenti. & commun. per alios doct. Item etiam vxor si vult potest perere vt dos ponatur in sequestrum apud idoneam personam, vt ex fructibus possit alimenta percipere: text. in l. si cum dotem §. autem in seuissimo: versicul. si vero dotem, ff. solut. matrimon. text. in d. c. per vestras de donat. inter virum & vxorem. Item etiam vxor potest hoc casu si vult recipere fideiussores de dote soluenda, solut. matrimon. & tunc non sit exactio dotis nec sequestrum, text. in d. c. per vestras, & ibi commun. Cano. & tenet Bartol. Alexand. & commun. doct. in d. l. si constante §. quoties solut. matrimon. Dubium tamen necessarium est si maritus velit offerre fideiussores, vel ponere dotem in sequestro, an euitabit petitionem & exactiorem dotis? & breuiter & resolutiue dico quod non, imò vxor potest perere & exigere, quia per hoc est magis cauta, & per consequens habebit electionem horum remediorum: & in expresso ita tenet Bartol. in dicta l. si constante 7. colum. num. 46. & ibi alij doctores præcipue Alexand. 9. colum. num. 19. Iason. 2. colum. tenet etiam gloss. ordin. in l. vbi adhuc in gloss. 1. mag. in fin. & ibi Odofred. Cinus, Alber. Bald. Salicet. & commun. doctores, Pala. Ruui. vbi plenè loquitur in dict. sua repet. fol. 61. 3. colum. cum sequent. idem Pala. Ruui. numero 74. 1. colum. nec obstat text. in dicto capit. per vestras, & in d. l. partita: quæ iura alternatiue loquuntur vt teneatur maritus ad vnum, vel ad aliud: quia debent intelligi ad voluntatem, & electionem vxoris, secundum doctor. vbi supra. Confirmatur, quia in alternatiua remediorum actoris est electio: ita probat text. in l. quod in heredem §. eligere, ff. de trib. text. in l. cum proponas, Codice de transactio. & ibi Bartol. & doctor. text. in l. quamuis, ff. de pigno. & ibi Bartol. & commun. doctor. Adde tamen quod hoc casu, si fructus dotis vel rerum assignatarum excedant onera matrimonij, debent marito restitui: quia de iure efficiuntur sui, vt supra dictum est: & in expresso ita tenet Bartol. in d. l. si constante penult. colum. in fin. 7. q. & ibi communiter Doctores. Item adde quod hoc casu probatur inopia mariti verè & plenè, vel semiplenè & præsumptiue, cum agatur de modico præiudicio, cum ex fructibus debet ali, & similiter tractetur de privilegio & fauore dotis, & modus probationis erit si per testes vel instrumenta constet, quod tot sunt debita & credita mariti, vnde resultat quid habeat in bonis, argumento text. in l. cum de lege, Digestis de probat. vel ex qualitate vitæ morum, vel ex vulgi opinione, vel ex confessione extraiudiciali, vel alia simili causa & coniectura: argumento text. in leg. 3. Paragrapho causa, ff. de Carbo. edi. & in l. 4. §. sciendum, Digestis ad exhibend. & in expresso ita tenet Bartol. vbi latè extendit & declarat in dicta l. si constante secunda colum. 1. question. & ibi communiter doctor. & adde quod non requiritur quod actualiter iam peruenerit ad inopiam, sed sufficit quod incipiat malè vti suo patrimonio &

Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

substantia: ita tenent & declarant doctor. vbi supra: & tenet etiam & declarat latè Pala. Ru. in sua repet. fol. 68. 1. column. versicul. constabit. Quod tamen limita & intellige præterquam si mulier contraxerit matrimonium cum viro inope & suspecto sciens conditionem suam: quia tunc non poterit petere dorem constantem matrimonio, nec vti remedio prædictarum legum, argumento textus singularis in l. si is à quo §. fin. ff. vt in possess. legat. text. in l. si creditores, ff. de priuil. credi. text. in l. qui bona fide, §. de illo, ff. de damn. infect. text. in l. si ab arbitrio §. fin. ff. qui satisd. cog. text. in l. inter causas §. abesse, ff. mandati text. in cap. propter sterilitatem extra, de locato. & in expresso istam sentent. & conclus. tenet Dynus in d. l. si constante, ff. solut. matrimon. & ibi Alb. Bald. Angel. Imol. Roman. Arerin. & Iason. 26. columna numero 147. vbi dicit hanc esse magis commun. opin. Cin. in l. vbi adhuc, Codice de iure dot. & ibi Baldus Ioann. And. in addit. ad Specul. in tit. de donat. inter virum & vxor. versicul. quid si mulier, Anton. Collectarius, & alij doctor. in d. c. per vestras. Contrarium tamen tenet Bartol. in dict. l. constante 4. colum. 6. q. quia mulier non potest ante matrimonium facere pactum per quod dotis conditio fiat deterior: & in l. de die, & l. Attilicinus, Digestis de pactis dota. idem Bartol. in dict. l. si is à quo §. fin. ff. vt in poss. leg. Bald. sibi contrarius in Authentic. quod locus, Cod. de colla. 7. q. Alex. in d. l. si constante, Abb. in d. cap. per vestras in fine, Imol. & Anch. in dict. cap. propter sterilitatem, de locato, Doctor. Pala. Ruui. latè in sua repet. cap. per vestras fol. 62. per plures column. vbi plenè examinat pro & contra. Sed aduertendum quod in hoc dubio & subtili passu potest dari singularis & noua concordia, scilicet quod si tempore matrimonij est pauper & suspectus, & postea non incipiat malè vti sua substantia, nec incidat in nouam causam suspicionis, non possit mulier agere pro dote constante matrimonio, & sic procedat prima opinio: si verò incipiat vti malè sua substantia, & incidat in nouam causam suspicionis, tunc benè possit mulier agere pro dote constante matrimonio, & gaudere beneficio prædictarum legum, & sic probat secunda opinio. & in expresso ita tenet & concordat Salic. in d. l. vbi adhuc §. col. & certè videtur æqua & iuridica.

Item quæro si extraneus dedit dotem pro muliere: & stipulatus vel pactus est dotem sibi reddi, an constante matrimonio possit exigere dotem viro vergente ad inopiam? & breuiter dico quod non: quia in casu soluti matrimonij videtur stipulatus & non in alio. Item etiam quia in hoc casu inopi fit restitutio dotis, vt mulier se & suos alat: quod non esset si extraneo restituerentur: & in expresso ita tenet gloss. ordinat. in d. l. si constante in gloss. 3. & ibi Bart. 8. colum. 6. quæst. numero 55. & commun. doctor. Cinus in d. l. vbi adhuc, Codice de iure dot. 7. q. & ibi alij doctor. & hanc dicit commun. opin. Ias. in d. l. constante, num. 52. Aduertendum tamen est quod hoc casu talis extraneus habebit remedium text. in l. in omnibus, ff. de iudi. secundum Bart. & doct. vbi supra.

R r 2

Item

35 Item quæro si maritus post restitutionem dotis efficiatur diues & soluendo recuperet dotem? & videtur quod sic: quia dispositio prædictorum iurium & talis restitutio fit tantum causa inopiæ pro securitate dotis: ergo superuenientibus diuitiis & facultate soluendi cessat prædicta causa & recuperat dotem, argumento text. in l. cura versicul. 1. ff. de muneribus & honoribus, text. in l. his honoribus versicul. 1. & 2. ff. de vaca. mune. text. in l. semper §. negotia ff. de iure immuni. vbi habetur quod exculatio vel dispositio quæ sit & inducitur propter diuitias vel paupertatem est temporalis, & cessat aliqua eorum, quod est causa dispositionis superuenientis, ex quibus plura bona inferunt ibi Doctor. Sed his non obstantibus contrarium est dicendum, imò quod non recuperet dotem, quia licet actus vitietur quando peruenit ad causam in quo incipere non possit, vt in l. pluribus, Paragr. & si placet, ff. de verbor. oblig. tamen debet intelligi ante actum consummatum: secus verò si postea, vt cap. factum legitima de regul. iur. libro 6. & ibi Dynus, & commun. doctor. Item etiam quia si casus vel actus superueniens tendit ad eundem effectum cum primo, non vitiat primus text. est in l. verbis legati Digestis ad l. Falcid. & ibi notat Bart. & commun. doctor. text. in l. sciendum §. fin. ff. qui satisfacere cogant. vbi cautio interposita pro securitate a paupere vel ab illo qui non possidet immobilia, non tollitur vel annullatur superueniente possessione rerum immobilium, vel superuenientibus diuitiis: & in expresso per ista fundamenta in nostra quæst. principali ita tenet Bart. in dict. l. si constante fin. col. penult. q. & ista sententia & com. mihi placet, licet Henricus nouiter in dict. cap. per vestras, in fine concordet dicendo quod si postea effectus est diues & sapiens, habeat locum prima opin. si vero tantum est effectus diues, non vero sapiens, procedat secunda opin. & sequitur Pala. Ruu. fol. 71. 1. colum.

36 Item quæro an res empta ex pecunia dotali efficiatur dotalis? in quo articulo resolutiue dico, quod regulariter res empta ex pecunia alterius non efficitur eius cuius erat pecunia, sed ementis, text. est cap. & express. in l. si ex pecunia, Codice de rei vend. text. in l. si is, C. depositi, text. in l. 1. Cod. si quis alteri vel sibi, text. in l. si pater, Codice commun. vtriusque iu. & vtrouque gloss. ordin. & commun. doctor. & idem disponit text. in l. 49. titulo 5. 5. part. quod fallit in aliquibus casibus & personis. Primus est in milite, nam si ex pecunia eius res ematur statim fit sua, & talis res & dominium eius succedit loco pecuniæ favore eius, nisi potius vellet agere ad pecuniam: text. est in l. si vt proponas, Codice de rei vend. & ibi gloss. ordinaria. Odo. Petr. Cinus, Iacob. Bar. Bartol. Albe. Fab. Bald. Angel. Paul. Salic. Fulgo. & commun. doct. Quod extendit etiam si emptor non sit procurator vel administrator militis, sed extraneus: & etiam emat proprio nomine vel simpliciter ita probat textus ibi & tenet expresse Bart. & commun. doct. licet Guilier. Bald. & alij teneant contrarium. Secundus casus est in minore 25. annor.

quia res empta ex pecunia eius efficitur sua: text. est in l. curator, Cod. arbi. tute. text. in l. 2. ff. quando ex facta. & idem est in eadem ratione in furioso, prodigo, vel aliis qui sub cura & administratione sunt, argumento gloss. & eorum quæ ibi notantur in l. 2. C. de curat. furios. & tenet exp. esse Bald. in d. l. si vt proponis 2. col. 3. quæst. Quod tamen intellige quando res esset empta per tutorem, vel administratorem: secus verò si per extraneum: quia tunc non efficitur sua: ita probant prædicta iura, & ibi commun. doctor. Quod subintellige præterquam in subsidium emptore non existente soluendo: quia tunc bene efficitur sua: ita probat text. in l. filia, ff. de solut. text. in l. vxor marito, ff. de donationib. inter virum & vxorem text. in l. cum vi. ff. de iure dotium, & in expresso ita tenet & declarat Iacob. de Aretio. & alij doctores in dicta l. 2. ff. quando ex facta Bart. & commun. doctor. in d. l. si vt proponis, Cod. de rei vendicatione, licet ibi Bald. dicat quod hoc casu non transit dominium nec vendicata res, sed ipso iure censetur tacite obligata, argumento text. in leg. 3. ff. de rebus eorum in l. idemque ff. qui potior. in pig. ha. & in l. fin. Codice de seruo pign. da. ma. Tertius casus est in Ecclesia, quia res empta ex pecunia eius efficitur sua: quod intellige eodem modo, quando est empta per syndicum vel administr. secus si per extraneam, nisi in subsidium, emptore existente non soluendo: quid autem in re empta ex pecunia dotali, vel ex re propria ipsius vxoris de quo est quæstio nostra: dic quod non efficitur vxoris: text. est in l. pecunia, Cod. de iure doti. quod intellige nisi in subsidium: marito non existente soluendo nisi de voluntate ipsius vxoris sit empta: ita probat text. in l. cum vir, Digestis de iure dot. text. in dict. l. vxor marito. ff. de iure dot. inter virum & vxorem & tenent doctor. in dicta l. ex pecunia, C. de iure dot. & in d. l. si vt proponis, Codice de rei vendic. & in l. si cum dotem §. fin. solut. matrimon. & probat præ. l. 49. tit. 5. 5. part. Tertius articulus principalis est de iure, & natura, & effectu dotis soluto iam matrimonio.

Et in primis quæro quæ actio competat 37 vxori vel hæredibus eius pro petenda dote à marito vel hæredibus eius: & resolutiue dico quod aut dos consistit in quantitate aut in specie: si in quantitate, de iure antiquo competeat actio rei vxoriæ: hodie verò competit actio personalis ex stipulata: & omne ius & priuilegium quod erat in prima, est translatum in secunda: imò etiam si stipulatio concipiatur inutiliter inter maritum & vxorem, vel nullo modo interponatur, semper fingitur interuenisse: text. est capitalis & expressus in l. unica, Cod. de rei vxori actio. & ibi gloss. ordin. Odo. Petr. Cyn. Bart. Alber. Faber Bald. Angel. Salic. & commun. doctores ex quo nota & collige quod solennitas quæ non requiritur in actu si interueniat minus apte non vitiat actum: idem etiam probat text. in l. heredes palam in fine, Digestis de testa. text. in lege 1. §. quisitum in fine. ff. ad Trebellian. text. in l. cum tabula, ff. de bonorum poss. secund. tab. text. in l. si stipuler. §. fin. ff. de verbor. obligat. text. in Clem. sape in fin. de verbor. signif. tenet etiam

etiam gloss. ordin. in l. unum, ff. si cer. gloss. in l. debitor. ff. ad Treb. gloss. in leg. 1. ff. quo test. ape. gl. in §. multis Instit. de libertinis: & utrobique doct. & adde quod contra talem fictionem non admittetur probatio in contrarium per confessionem partis: nec alio genere probationis: quia contra fictionem inductam à iure non admittitur probatio in contrarium, ut est gl. sing. & ord. in l. siue possidetis, Codice de probat. & ibi commun. doct. tenet etiam Bart. in l. sciendum de verborum obligationibus 3. colum. in fine, & ibi doct. hodie autem in nostro regno talis ficta stipulatio non esset necessaria, cum quælibet simplex promissio sufficiat: sed teneo quod fingitur illa promissio. & adde quod prædicta actio vel obligat personalis expressa vel tacita est priuilegiata, & præfertur mulier cæteris creditoribus personalibus anterioribus: text. in l. 2. Paragr. finali cum l. sequent. & ff. de priu. credi. & ibi gloss. ordin. & commun. doct. tenet etiam gloss. ordin. Bartol. Alb. & communis opin. in l. priuilegia eodem titulo, text. gloss. in l. 1. Digestis de priu. dotis, & ibi commun. doct. text. in Authent. quo iure, Codice qui potiores in pig. hab. & ibi doct.

Item etiam competit vxori & hæredibus eius tacita hypotheca in bonis mariti: text. est in d. l. unica Paragrapho & ut plenius. Codice de rei vxor. actio. ibi, & in huiusmodi actione damus ex utroque latere hypothecam, siue ex parte mariti pro restitutione dotis, siue ex parte mulieris pro ipsa dote præstanda: & ibi gloss. ordin. & commun. doct. text. in §. & nemo, eiusdem l. ibi, & hypothecam ex utraque parte quasi fuerit scripta: & ibi commun. doct. text. in leg. assiduis. versicul. ad hec. ibi cuique etiam tacitam donabimus inesse hypothecam, Codice qui pot. in pign. hab. text. in §. fuerat Institut. de action. & idem disponit l. 23. tit. 23. 5. part. Quod notabiliter extende ut procedat etiam si maritus sit minor 25. annor. quia etiam bona sunt tacite obligata pro dote, quia cum sit habilis ad contrahendum, ergo similiter quoad accessoria, argumento text. in l. mutuus, ff. de iure dotium, ita Baldus in leg. unica, §. & ut plenius, Codice de rei vxoria actio. idem Bald. Angel. Roma. Alexand. & Iason. in l. si constante, ff. solut. matrim. idem Bald. Paulus & alij doct. in l. item quia, Digestis de pactis, idem Bald. Cinus, Alb. Angel. & doct. in l. fin. Codice de legi. tut. Cin. in l. ubi adhuc, Codice de iure dot. 4. colum. 16. q. & ibi Alb. 4. colum. Ant. Neguz. qui dicit hanc esse com. opin. in tract. de pign. in 4. membr. 2. parti. num. 73. Pala. Ru. in sua repet. 71. col. versic. limitatis 6. licet Bart. teneat contra in d. l. si constante in 4. quest. 3. partis principalis & in d. l. item quia, ff. de pactis, quid autem econtra, an muliere promittente dotem intelligetur tacita hypotheca si est minor, vide doctores ubi supra. Secundò extende ut procedat & habeat locum in dote putatiua, quando mulier de facto iguoranter contraxit prohibitum matrimonium: quia etiam tunc inducitur tacita hypotheca & ius prælationis in bonis mariti, gloss. est ordin. in dicta l. assiduis, C. qui pot. in pign. in gloss. max. fina. quest. & ibi Bald. & commun. doct. gloss. ord. in l. Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

secunda §. fin. ff. de priu. credi. in gl. si. & ibi Bart. & commun. doct. tenet etiam Bart. in l. si cum dotem §. fin. ff. solut. matr. Ant. Neg. in tractat. de pign. in 4. membr. 2. part. 10. quest. imò etiam talis mulier gaudet priuilegio ne bona dotalia alienentur, gloss. est singul. & ordina. in l. dota. le. ff. de fundo dot. & tenet Paul. de Cast. Alex. & alij doct. in dicta l. si cum dotem §. fina. ff. solut. matrim. Item etiam talis vxor gaudet medietate lucrorum adquiretorum constante matrim. argum. text. in cap. secundo de donat. inter virum & vxorem & ibi nota. Alexand. & commun. Cano. Pala. Ru. in sua repet. folio 19. secunda columna. Tertio extende, ut procedat & habeat locum, nedum ipso marito vel principaliter obligato pro dote, verum etiam in fideiussore in casibus in quibus fideiussor dari potest: quia obligatio fideiussoria est accessoria & sequitur naturam sui principalis, argumento text. in regula accessorium cum similibus de regulis iuris & in l. 2. Cod. per quas personas & in expresse ita tenet Bald. Nouell. in tractat. de dotis Ant. Neg. in tractat. de pign. in 4. membro 2. partis, per quem vide alias plures limitationes in materia. Limita tamen & intellige in ipsa muliere fauore matrimonij: secus verò in extraneo qui dotauit & stipulatus est dotem sibi reddi solu. matr. quia non habet tacitam hypothecam: ita tenet no. Cin. in d. l. un. in §. & ut plenius, Codice de rei vxor. actio. & ibi Salicet. tenet etiam Paul. de Castr. in l. 1. ff. solut. matrim. 2. colum. numero 6. & ibi Alexand. 9. colum. & comm. Doct. n. 37. idem Paul. post gloss. ibi in l. 2. eiusdem tit. 5. 3. colum. num. 12. Bal. Nouel. in d. tract. dot. 6. par. §. 7. priu. n. 7. versic. vidi etiam dubitatum. Secundò limita & intellige in vxore vel sponsa de presenti: secus verò in sponsa de futuro: quia si ante contractum matrimonij soluit dotem, & postea sponsus decedat, non habet tacitam hypothecam nec priuilegium dotis: quia sine matrimonio non potest esse dos: ita tenet gl. or. in l. eos, C. qui po. in pign. hab. & ibi doct. Bart. in l. 2. §. si. de priu. cre. & ibi doct. & adde quod prædicta tacita hypotheca est priuilegiata, ut mulier præferatur cæteris creditoribus anterioribus habentibus tacitas hypothecas: text. est cap. & express. in l. assiduis, C. qui po. in pign. ha. text. in §. fuerat Instit. de action. & utrobique doct. & idem disponit lex 23. tit. 13. 5. part. cuius ratio potest esse, quia lex quæ concessit talem hypothecam in bonis debitoris, potuit beneficium & effectum eius tollere vel modificare fauore mulieris & dotis eius, & ratione publicæ utilitatis quæ in conseruanda dote versatur, ut in l. 1. in 3. sim. ff. sol. matr. Et omnia ista & alia priuilegia conceduntur mulieribus propter maxima onera matrimonij, scil. obsequiū & reuerentiam quam maritis debent præstare. Item propter partus pericula. Item propter liberorum procreationem & curam eorum: text. est in d. l. assiduis ver. quis enim, & probatur Gen. cap. 3. multiplicabo arumnas tuas, in dolore paries filios tuos, & sub viri potestate eris & ad Corinth. c. 11. & ad Ephes. c. 5.

Quæto tamen à quò tempore incipiat ista tacita hypotheca, an à tempore contracti matrimonij, an verò à tempore traditionis ipsius

dotis: & breuiter & resolutiue dico quod à tempore solutionis & traditionis ipsius dotis: imò quod magis est, etiam si spe futurae numerationis & dotis recipiendæ maritus eam promisit reddere & soluere vxoris hæredibus, incipit à tempore traditionis postea secutæ: non verò à tempore contracti matrimonij & promissionis: vnde infertur quod si post contractum matrimonium & dotem promissam maritus contraxit cum aliis creditoribus cum expressa hypotheca: & postea dos est sibi tradita, non præfertur mulier prioribus creditoribus: ista est gloss. singularis & vnica in *l. assiduis*, *Cod. qui pot. in pign. hab. in verbo hypothecam*, & ibi notat & commendat Iacob. trib. *prima columna prope finem*, not. etiam & commendat Bald. *fin. colum.* dicens quod vix alibi reperitur, & idem tenet expressè & notabiliter Specul. in *tit. de oblig. & solut. Paragrapho ante omnia penult. colum. versicul. sed pone contracti*, Bald. Nouell. in *tractat. dotis* 10. parte *principali* 16. *limitatione*, licet relinquat cogitandum, & ista videtur vera sententia & opinio. licet Bartolus, Cinus, Salic. & alij Doct. in *d. l. assiduis*, vellent contrarium: imò quod imò quod incipiat à tempore contracti matrimonij & promissionis dotis debendæ, non à tempore traditionis eius, & idem tenet Ancharra. in *cap. ex literis de pignor. tertia colum.* & ibi Ioann. de Imola *5. colum. num. 18.* Anton. Neguz. in *tractat. de pignor. 4. membro. 2. partis principalis quarta quæstio*, vbi notab. & meliùs quàm alibi loquitur, & dicit hanc esse magis communem opin. si verò loquimur in expressa hypotheca, quia maritus expressè promisit reddere dotem vxori & hæredibus eius cum expressa hypotheca, & postea etiam ex interuallo recipiat dotem, illa hypotheca expressa incipit & habet effectum à tempore promissionis & contracti matrimonij, non verò à tempore traditionis, & sic vxor præfertur creditoribus contrahentibus cum marito post ipsam promissionem, & ante traditionem dotis: ita probat text. in *l. prima, ff. qui pot. in pigno. hab.* & ibi gloss. ordin. & comun. doctor. text. in *l. tali facta*, ff. *de iure dot.* tenet etiam Bald. Nouell. in *dict. tractat. dotis* 10. part. 16. *limitat. & 3. Ant. de Neguz. in d. tractat. de pign. 4. membr. 2. partis quæst. num. 77.* & idem disponit *l. 33. tit. 13. 5. partit.*

39 Pulchrum tamen & quotidianum dubium est, an mulier virtute tacitæ hypothecæ præferatur aliis creditoribus habentibus expressas hypothecas anteriores? & videtur quod sic. Primò, quia text. in *d. l. assiduis*, *Cod. qui potio. in pigno.* & in *d. §. fuerat*, & iura similia quæ concedunt mulieri beneficium prælationis indistinctè loquuntur nulla facta distinctione an priores creditores habeant hypothecas tacitas vel expressas. Secundò facit etiam text. in *dicta l. assiduis*, ibi dum dicit, *licet anteriores sint tempore privilegii vallati*: ergo non solum loquitur de hypotheca tacita anteriori, sed etiam de expressa, in qua privilegium prælationis ex tempore consideratur, vt in *l. 1. & per totum, Cod. & ff. qui pot. in pign. hab. & in regula, qui prior. de regul. iuris*. Tertio facit text. in *l. in reb. Cod. de iure dotium*, vbi habetur quod si res

dotalis extat soluto matrimonio, æstimata vel non æstimata, in ea præfertur mulier omnibus anterioribus creditoribus: quia venit ad propria bona: sed tunc admittitur & præfertur mulier etiam habentibus anteriores hypothecas expressas: ergo similiter in nostro casu quando dos consistit in pecunia vel quantitate, pebet præferri omnibus creditoribus habentibus hypothecas expressas anteriores. Quarto facit, quia credens vel mutuans in refectionem domus vel alterius rei, habet tacitam hypothecam, & præfertur creditoribus anterioribus etiam habentibus expressam: vt in *l. interdum, ff. qui pot. in pign.* & mulier pro dote præfertur credenti vel mutuanti in refectionem, vt in *Authent. de equali. do. §. his consequens est colla. 7. ergo, & c.* Quintò facit optima ratio, quia dos est privilegiata principaliter favore mulieris, & secundario ratione publicæ utilitatis, vt in *lege prima, cum similibus, ff. solut. matrimon.* & utilitas publica semper præfertur utilitati priuatæ, vt in *l. vnica, §. fina. Cod. de caduc. tollen.* præterea rex vel princeps condendo legem communem potest tollere ius quæsitum alicui subdito, & alteri applicare ex iusta causa, vt in *l. item si verberatum §. 1. ff. de rei vendic. & in l. Lucius, ff. de euetio. & in l. venditor. §. si constat, ff. commun. prædico. & in l. si priuatus, ff. qui & à quibus*, & notat Bartol. in *proem. ff. vete. §. omnem tertia columna*. Paul. & scribentes in *l. fina. Cod. si contra ius vel uti. public.* ergo in nostro casu, licet ex hypotheca expressa anteriori videatur ius quæsitum anterioribus, tamen ex prædicta iusta causa favore dotis & publicæ utilitatis, lex communis disposuit & potuit disponere quod mulier virtute tacitæ hypothecæ præferatur omnibus anterioribus creditoribus etiam habentibus hypothecas expressas, & in expresso, licet non ita bene fundent istam sententiam & conclusio. tenet Martinus gl. antiquus, quem refert gl. ord. ma. in *d. l. assiduis, C. qui potio. in pign. hab.* & ibi Petr. de Bel. pert. col. Iac. de Aret. in *fin. Cin. 3. col. Faber. in §. fuerat Instit. de act. secunda col. in medio*, Abb. in *cap. ex literis extra de pigno. 2. col. n. 8.* & ibi Card. 2. *colum.* Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quod non præferatur mulier aliis creditoribus anterioribus habentibus hypothecam expressam. Primò quia mulier & fiscus pari passu ambulabant, vt in *l. 2. Cod. de prin. fisci*, sed fiscus quia habet debitoris tacite obligata, vt in *l. 2. Cod. in quibus causis pig. vel hypoth. tacite contra cum similib.* non præfertur creditoribus anterioribus habentibus hypothecam expressam, vt in *l. pignor. ff. qui potio. in pign. hab. & in l. si fundum eodem titulo*, ergo similiter in nostro casu, mulier non præferatur in recuperanda dote. Secundò facit text. in *l. vbi adhuc in medio ver. vel à creditoribus posterioribus, & c.* vbi habetur quod mulier in dote exigenda præfertur creditoribus posterioribus: non verò his qui habent potiora iura, sed anteriores creditores habent potius ius ratione temporis: ergo præferantur. Tertio facit concludens ratio: quia in dubio lex non intelligitur tollere ius semel quæsitum parti ex suo contractu, argument. text. in *l. si. ff. de partit*

paētis & in l. si post mortem §. fina. de contra tab. & in l. si constante versic. exceptis, Cod. de dona. ante nupt. & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet gloss. ordin. in dicta l. assiduis, Cod. qui potio. in pign. ha. in gl. mag. & ibi Odofred. Iacob. But. Bar. qui dicit quod ita tenet consuetudo quæ est optima ll. interpres Alb. Ang. Bal. & Sal. Azo. in summa illius tit. 2. column. num. 7. gloss. ord. in §. fuerat Institut. de act. & ibi Dynus fin. column. Ang. de Aretin. 8. column. Iaf. 13. column. num. 72. gloss. ordin. in c. ex literis, extra de pign. & ibi Innoc. Host. Anton. Anch. & Ioan. de Imol. qui dicit hanc esse magis comm. opin. istam etiam dicit magis communem opin. in d. §. fuerat, dicit etiam communem opin. Socin. in l. prima, ff. solut. matrimon. fina. column. & quest. & ibi communiter modern. dicit etiam magis communem opin. Baldus Nouell. in tractatu dotis 10. par. prima questio. Anton. Negu. in tractat. de pigno. in 4. membr. 2. partis num. 98. pro qua communi sententia est hodie l. 33. tit. 13. 5. part. limitabat tamen hanc communem opin. Bald. Nouel. vbi supra, vt præferatur creditor in bonis quæ habebat & possidebat debitor tempore hypothecæ contractæ: secus verò in quæsitis post hypothecam tacitam vxoris quia in eis ipsa præferatur: quod tamen non est verum tenendo communem.

40 Subsequenter etiam quæro, si mulier habeat expressam hypothecam posteriorem pro dote in bonis mariti, an præferatur aliis creditoribus habentibus hypothecam expressam anteriorem? & videtur quod sic, argumento text. in sui generalitate, in l. assiduis, Codice, qui potio. in pign. hab. cum similibus, quibus disponitur quod mulier in actione personali, & reali hypothecaria præferatur aliis prioribus creditoribus: item etiam quia taciti & expressi idem est iudicium, vt in l. cum quid, ff. si certum petatur cum similibus. ergo sicut mulier habens tacitam hypothecam, præferatur aliis creditoribus habentibus tacitam hypothecam anteriorem, ita etiam habens hypothecam expressam posteriorem præferatur aliis creditoribus habentibus expressam anteriorem.

Et in expresso ita tenet Ang. in Authentica de aequalitate dotis §. his consequens est, in fine column. 7. & sequitur & reputat singul. & quotidianum Aretin. in l. 1. ff. soluto matrimonio antepenultim. column. cum hodie omnia instrumenta fiant cum hypotheca bonorum expressa Bald. Nouell. in tract. dotis 10. par. 16. limitatione. Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quod creditores habentes expressam hypothecam anteriorem præferantur per rationes positas in superiori quæstio. & in expresso ita tenet Salicet. in dict. l. assiduis 2. column. & 1. questio. Cod. qui pot. in pign. hab. Soc. notabiliter in l. 1. ff. soluto matrimonio final. column. & quest. & ibi Iaf. 2. lect. qui melius & latius disputat pro vtraque parte quàm alius: & tandem residet in hac sententia & opinione Ripa 2. column. Ang. & Aretin. in §. fuerat de actio. 8. column. Anton. Neguz. in tract. de pigno. 2. part. 4. membro numero 100. & sentit aperte Bartolus in dicta l. prima, ff. soluto matrimonio, in primis verbis in figuracione casus vbi dicit,

quod si duo instrumenta cum expressa hypotheca bonorum appareant eodem die confecta, instrumentum dotis præsumitur primum quoad effectum prælationis: ergo si aliud reperiat prius confectum: non esset dos præferenda: quia si semper hypotheca dotis esset præferenda, non esset aliqua necessitas talem effectum prioritatis instrumenti inducere. Vnum tamen est, quod si duo instrumenta reperiantur eodem die confecta, instrumentum dotis præsumitur prius, vt supra proximè dixi: & in expresso ita probat textus in l. in ambiguis, ff. de iure dotium, cuius verba sunt, in ambiguis pro dotibus respondere melius est, per quem ita tenet ibi Baldus & alij doctores textus in l. ambiguis, ff. de regulis iuris, tenet etiam Bartol. in dicta l. 1. ff. soluto matrimonio, in casu positione, Baldus Nouell. in tractat. in 6. part. 1. privilegio. & idem est in libertate & alia qualibet pia causa secundum modernos in dicta l. prima, ff. solut. matrimon. ex quo etiam subinfertur, quod si probationes sunt pares, præferatur probatio dotis. Item si sententiæ plurium iudicum sint diuersæ, præferatur illa quæ est pro dote vel pia causa, argumento prædictorum iurium, & argument. text. in l. inter pares, ff. de re iudic. & tenet Fulg. & alij in dicta l. in ambiguis de iure dot. licet aliàs semper præferatur, quæ est lata pro reo, vt est ibi casus. Item extendit etiam si alter possidet, quia etiam tunc præferatur causa dotis vel pia, licet secus sit inter priuatos: quia tunc si instrumenta sint confecta eodem die, præferatur qui possidet argument. text. in l. de rebus de donat. ante nupt. & regula, in pari. de re iud. ita tenet Bartol. in l. qua nondum Paragrapho quod dicitur de pign. Ripa. in dicta l. 1. solut. matrimon. column. 3. num. 6. Secundò limita nisi instrumentum vnius contineat horam, & aliud non: quia præferatur illud quod habet horam, quia eius probatio est magis certa, & non debet offuscari per incertam: ita Bald. Salicet. & alij doctores. in dict. l. de rebus & moder. in dicta l. 1. solut. matrimon. 3. column. num. 7. Tertiò limita quando prædicta instrumenta essent confecta à diuersis notariis, secus si ab eodem: quia tunc ex scriptura originali protocolli poterit constare de prioritate vel posterioritate, quia in dubio illud quod prius in ordine reperiat scriptum, præsumitur prius factum, argument. text. in 1. const. Cod. Paragrapho quibus & ita Bald. & alij doctores. mod. in d. l. 1. sol. matrimon. tenet etiam Bald. Nouell. in tractat. dotis 9. par. principalis 2. priu. quem vide. Item quæro an mulier habeat tacitam hypothecam & ius prælationis pro bonis paraphernalibus? & breuiter & resolutiue dico quod habet tacitam hypothecam text. est in l. fin. Paragrapho fin. autem, Codice de pactis conuentis, & ibi notat Bart. Bald. Cin. Alb. & comm. doctores. & melius quàm alius Sal. in Paragrapho fin. eiusdem l. num. 2. Innoc. in c. ex literis extra de pign. & ibi Abb. pen. column. num. 10. Imol. 4. col. numero 19. Azor. in summa, Cod. in quibus can. pignus vel hypotheca tacite contrahitur, Ioan. de Plat. in Paragrapho fuerat Inst. de actio. 4. col. & ibi Iaf. 9. column. num. 41. idem Iaf. in l. maritus, Cod. de proc. in fin. Anton. Neguz. in tractat. de

pig. 4. mem. 2. par. num. 63. facit etiam text. in l. ubi adhuc, Cod. de iure dot. iuncta gloss. in verbo suppositas, & ibi comm. doctor. non tamen habet ius prælationis, ut præferatur mulier aliis creditoribus habentibus hypothecas anteriores, quia illud solum habet locum in dote favore matrimonij, non verò in aliis bonis ita probat text. in d. l. fin. Cod. de pact. conuent. qui tamen concedit beneficium tacitæ hypothecæ & non aliud, & in expresso ita tenet gloss. singul. in l. si ego §. dotis, ff. de iure dot. & ibi ad hoc notat & commendat Salicet. illam etiam gloss. ad hoc reputat singul. Ias. in l. maritus, Cod. de procur. fin. colum. tenet etiam Innocent. in d. c. ex literis extra de pign. & ibi Abb. & Io. de Imol. Salicet. in d. l. ubi adhuc, Cod. de iure dot. si. colum. 10. q. idem Salicet. in dicta l. assiduis vers. si. Cod. qui potio in pign. hab. Ant. Neguz. in tractat. de pignor. 4. membr. 2. partis numero 63. & idem probat l. 17. titulo 11. 4. par. quam sic intellige, intellige tamen prædicta in bonis paraphernalibus quorum administratio est concessa marito: secus autem quando mulier habet & retinet sibi prædicta bona, & maritus non habet administrationem eorum: quia pro eis mulier non habet tacitam hypothecam nec ius prælationis: ita notabiliter tenet Abb. in cap. ex literis pen. col. num. 10. & sic debet intelligi gl. ibi.

41 Item quæro an tacita hypotheca & ius prælationis competat mulieri pro donatione ante nup. vel propter nupt. & breuiter & resolutiuè dico quod tacita hypotheca bene competit, non tamen competit ius prælationis, cuius ratio est quia in dote mulier tractat de damno euitando: in istis verò donationibus tractat de lucro captando: ita probat text. in l. ubi adhuc, Cod. de iure dot. & ibi tenet & declarat, Cod. 1. colum. & 3. oppositio. text. in l. si constante §. iura etiam, Cod. de donat. ante nupt. & ibi Doctor. text. notabilis & express. in l. assiduis, Cod. qui po. in pign. hab. cuius verba sunt, *hæc autem tantum ad dotem sancimus, non ad antenuptias donationem, quam suo tempore seruare disponimus, & habere inter creditores sui temporis ordinem, non enim pro lucro fouemus mulieres, sed ne damnum patiantur, suisque rebus defraudentur, curamus,* & ibi tenet & declarat gloss. ordin. in verbo suo temp. Odofred. Cin. Alb. Bald. Salicet. & commun. Doctor. Abb. in c. ex literis de pignor. fin. colum. & ibi commun. Cano. Paul. de Castro, in l. 2. ff. solut. matrimon. fina. colum. versicul. sed an donatio propter nuptias. Ex quibus infero. Primò quod hodie in nostro regno pro arrhis erunt bona mariti tacitè obligata, non tamen habebit mulier ius prælationis. Secundò infero quod pro vestibus & donis datis per sponsum sponsæ iuxta l. 53. in istis ll. Tauri, erunt bona mariti obligata si fortè maritus ea alienauit, non tamen habebit mulier ius prælationis. Tertio infero quod pro medietate luctorum quæ pertinent vxori, erunt bona mariti tacitè obligata, si fortè maritus ea alienauit mortua vxore, vel ea viuente in casu prohibito, non competit ius prælationis, quæ omnia nota, quia sunt singularia & quotidiana. De hac quæstione agit latè Fanno de pign.

2. p. 4. membr. num. 63. cum tribus seq. & Couarr. in 4. 2. p. c. 3. §. 7. n. fin.

Si vero dos consistit in specie, quia vxor 42 vel alter pro ea dedit aliquas certas res mobiles vel immobiles in dotem marito, tunc si simpliciter sint datæ inæstimatæ, nulla earum æstimatione facta, licet constante matrimonio res efficiantur mariti, tamen soluto matrimonio dominium ipso iure reuertitur ad vxorem, & potest à marito vel hæredibus, vel quolibet possessore vindicare, & præfertur omnibus aliis creditoribus etiam habentibus anteriores hypothecas expressas: text. est capitalis & expressus in l. re, Codice de iure dot. cuius verba sunt, *in rebus dotalibus siue mobilibus, siue immobilibus, seu se mouentibus, si tamen extant, siue æstimatæ siue inæstimatæ sint, mulierem in his vindicandis omnem habere potest dissolut. matr. prærogatiuam, & neminem creditorum mariti qui anteriores sunt, posse sibi potiore causam in his per hypothecam vindicare, cum & eadem res ab initio vxoris fuerant, naturaliter in eius permanserunt dominio: & id ad hoc notat & commendat gloss. ordin. Odofred. Per. Cin. Iacob. Butr. Alber. Bald. Ang. Salicet. Fab. & commun. doctor. cuius ratio est, quia vindicans propriam rem non indiget priuilegio, nec excluditur ab aliquo creditore cum suum repetat: text. est not. in Authent. ut ex actione instantis dotis Paragrapho his igitur column. 6. ibi, dum dicit, *purè unumquemque quod suum est habere, nullo priuilegio indigens* text. in l. si ventri §. in bonis, ff. de priuilegiis creditorum, per quem dicit Bald. in dict. l. in rebus, Cod. eodem, quod omnis qui præ tendit dominium, actu permanens est potior quolibet alio creditore: ex quo text. in d. l. rebus, nouiter & singul. inferas, quod licet in acquirendo dominio requiratur traditio vel apprehensio possessionis vel detentionis, ut in l. traditionibus, Cod. de pactis, cum similibus, etiam si concurrat titulus vniuersalis dotis vel alterius contractus, ut in l. 1. iuncta ibi glo. singulari & unica in l. 1. ff. de usucapio. pro dote, & in l. qui tibi, Cod. de hæred. vel acti. vend. tamen illud est verum, & procedit quando agitur & tractatur de acquirendo dominio de nouo: secus vero de recuperando & restaurando primo dominio antiquo semel amisso: quia de facili res reuertitur ad naturam suam argumento text. in l. si vnus §. pactus ne peteret. versiculo quod & in specie, ff. de pactis ibi, *incipiet dos redire ad ius suum*, text. in l. iuris gentium §. adeo eodem titulo, text. in l. naturalem, ff. de acquirendo rerum domin. text. in l. Pompon. eodem titulo, text. in §. ferè versiculo naturalem Institut. de rerum diu. text. in l. prout quisque, ff. de solut. text. in l. ab empt. ff. de pactis, text. in l. prima & secunda, Codice quando licet ab empt. disce. Ex quo primò infero quod si dominus manumittit seruum, statim competit sibi libertas sine aliqua traditione vel solennitate: text. est, in l. manumissiones, ff. de inst. & iu. text. in l. quarta, ff. de statu hom. text. in l. 1. & per totum, ff. de manumissio. text. in l. 1. & per totum, Codice de ingenu. & manumiss. Secundò infero quod licet animal captum ab aliquo per apprehensionem*

tionem fiat occupantis, ut in l. 1. ff. de acquirend. possess. tamen si effugiat à domino, taliter quod recuperet pristinam naturalem libertatem, amittitur dominium eius, & animal efficitur liberum: text. est in l. naturalem, ff. de acquirend. rer. domi. text. in §. ferè, versiculo naturali Instit. de rerum diuis. Tertio quod ex ista causa & ratione ex pacto legis commissoriae retrò transfertur dominium in primum dominum alienantem: text. est in l. 1. & per totum, ff. de lege commissoria, text. in l. commissoria, Cod. de pactis inter empt. & vend. Quarto quod ideo per absentiam perditur possessio naturalis: text. est in l. clam possidere §. qui ad nudinas, ff. de acquirend. possess. Quinto quod ideo finito usufructu ipso iure reuertitur & consolidatur cum sua proprietate: text. est in l. 1. & per totum, ff. quib. mod. usufruct. amit. text. in §. ambiguitatem & in l. corruptionem, C. de usufruct. text. in §. finitur Instit. de usufruct. cum simil.

Sexto quod ideo dominus qui habet rem pro derelicto, statim amittit dominium sine apprehensione vel occupatione alterius, quia ante de primæuo iure naturali in nullius bonis erat. Vnum tamen est quod priuilegium & dispositio text. in d. l. in rebus, Codice de iure dot. non habet locum in hæredibus mulieris, quia in eos non transit dominium rerum dotalium sol. mat. per mortem vxoris: ita Bart. in l. Nefennius §. si fundum, ff. de re iu. & ibi commun. doct. quod intellige in extraneis secus in filiis eiusdem matrimonij: quia bene transit ad eos: ita singul. Bal. Noue. in tractat. dot. 8. par. princip. 6. priuilegio, & adde quod tali casu periculum vel commodum in prædicta dote inæstimata contingens absque culpa mariti pertinet vxori, ex quo infertur quod si vestes vel aliqua animalia dentur in dotem & reperiantur consumpta tempore matrimonij dissoluti, non debetur aliqua æstimatio vxori: text. est in l. plerumque, Digestis de iure dot. cuius verba sunt, Plerumque interest viri res non esse æstimatas, idcirco quod nec periculum rerum ad eum pertineat, maxime si animalia in dotem acceperit, vel vestem qua mulier utitur: eueniet enim si æstimata sit, & eam mulier attrinit, ut nihilominus maritus æstimationem præstet: quoribus igitur non æstimata res in dotem dantur, & meliores & deteriores fiunt mulieri, si prædiis inæstimatis aliquid accessit, hoc ad compendium mulieris pertinet: si aliquid decessit, mulieris damnum est.

43 Dubium tamen est, si soluto matrimonio non possit constare, an prædictæ res mobiles vel se mouentes sint consumptæ vel peremptæ absque culpa mariti, an maritus teneatur valorem & æstimationem soluere si non probet ex usu, vel casu fortuito, vel aliàs absque sua culpa consumptas & peremptas? & resolutiue teneo quod sic: quia maritus censetur custos vel procurator vxoris & rerum dotalium, argumento text. in l. si quis domum §. Imperator, ff. locati text. in l. si quis ex argentarius §. prohibet, ff. de edendo. text. in l. fin. §. fin. ff. de custo. reo & argument. gloss. sing. & ord. & eorum qui ibi notant Doct. in l. cum ita legatur §. species, ff. de lega. & ita dixi & consului in

q. de facto. Vnum tamen est quod peremptis ouibus vel animalibus debent suppleri ex fructibus & effectibus eorum, licet fructus rerum dotalium pertineant marito: text. est in dicta l. plerumque versic. sic tamen, cuius verba sunt, sic tamen ut suppleri proprietatem prius oporteat, & summissis aliquibus in locum demortuorum capitum ex iam natis, residuum in fructibus maritus habeat: quia fructus dotis ad eum pertinent: pro quibus omnibus est hodie not. l. par. l. 2. 1. titulo 11. 4. part. Limita tamen & intellige prædicta, quando res mobiles vel immobiles, vel se mouentes, quæ dantur in dotem inæstimatæ consistant in specie: secus tamen est si constant in genere, quod pondere, num. vel mensura consistit, ut triticum, vinum, oleum, & similia: quia licet dentur inæstimatæ, periculum & commodum est mariti, & pereunt: consumuntur periculo eius, & in his tacite videtur actum ut maritus distrahatur, vendatur & consumatur, & tantundem in suo genere reddat, sicut dicimus in mutuo. Ex quo infertur quod soluto matrimonio maritus tenetur soluere tantundem in genere, vel eius valorem & æstimationem attento valore & æstimatione tempore quo dissoluitur matrimonium: non verò tempore contracti matrimonij & dotis receptæ text. est singul. & expressus in l. res in dotem data, ff. de iure dotiū, cuius verba sunt, res in dotem data, qua pondere, numero, mensurave constant, mariti periculo sunt: quia in hoc dantur ut eas maritus ad arbitrium suum distrahatur, & quando soluto matrimonio eiusdem generis & qualitatis alias restituat, vel ipse, vel hæres eius: & ad hoc no. & comm. ibi gloss. ordin. Odofred. Bar. Salic. Bal. & comm. Doct. & ita tenet & declarat Paul. de Castro, in l. æstimata, ff. sol. matrimon. in finalibus verbis, & idem disponit lex 21. titulo 11. 4. par. De hac quæstione, vide per Palacios Rub. in repet. c. per vestras, §. ultim. num. 11. in fi. Montaluum in l. 1. verbo, pro medio tit. de las ganancias lib. 3. fori Matiençum in l. 3. tit. 9. libro 5. gloss. 7. n. 6.

44 Si verò dos consistit in re vel specie æstimata tali æstimatione quæ facit emptionem: quia vxor vel alter pro ea dedit marito aliquas res mobiles vel immobiles æstimatas, nunc dominium talium rerum perpetuò transit in maritum, & similiter periculum & commodum earum, & soluto matrimonio tantum tenentur ad pretium conuentum, & æstimatum, & commodum vel damnum in eis contingens, ad solum maritum spectat & remanet debitor quantitatis, ac si verè & realiter prædictas res emisset. Ex quo deducitur & infertur, quod licet res extet non deteriorata, sed in eadem bonitate & qualitate, non potest maritus eam reddere & soluere vxori ea inuita: textus est capitalis & expressus in l. æstimata, ff. sol. mat. cuius verba sunt, æstimata res usu etiam mulieris, periculo mariti deteriores efficiuntur: text. in l. si æstimatis, eodem tit. & ibi gloss. ord. Bart. Bal. Alb. Angel. Paul. Imo. Roma. Cuman. Alexand. & Signo. de homo in rep. text. in l. cum post §. in dotem, ff. de iure dot. text. in l. mortis sue causa §. res in dotem, ff. de donat. inter vir. & vxor. text. in l. quoribus, C. de

de iur. dot. cuius verba sunt, quoties res aestimata in dotem dantur, maritus dominium consequutus, summa veluti pretij debitor efficitur, & ibi gloss. ord. Odofr. Pet. Cin. Iac. Buttr. Alber. Bald. Ang. Salic. Faber. & commun. doct. text. in l. cum dote eod. tit. & idem disponit lex 18. 19. & 20. tit. 11. 4. part.

Item etiam deducitur & infertur quod si maritus legauerit vxori simpliciter in testamento hanc rem vel speciem aestimatam, quod debetur vxori ipsa res actione ex testamento tanquam propria mariti: & etiam pretium & aestimatio eius actione de dote, neque vna tollit aliam. nec videtur relicta animo compensandi: ita probat text. in l. Lucinius Locusta, Digestis de legat. secundo & ibi tenet gloss. ordin. Bart. Bald. & commun. doct. & reputat esse singulare Paul. de Castr. & Ioanni. de Imol. tenet etiam Bar. & alij doct. in l. secunda §. fin. ff. de dote prele. ex quibus infertur quod si res data in dotem aestimetur hoc proposito & respectu vt sciatur & cognoscatur valor rei, & postea tempore soluti matrimonij absque culpa mariti reperiat res in eadem substantia, bonitate, & qualitate intrinseca, sed est deteriorata in pretio & valore, cursu & varietate temporis & regionis: tale damnum & periculum pertinet vxori, non marito: vnde non potest petere pretium antea taxatum & aestimatum, sed debet esse contenta illa re dotali, & maritus remaneat liberatus à solutione pretij, & eodem modo si res crescat in pretio & valore, commodum & utilitas, pertinet vxori, & potest petere rem, & non tenetur esse contenta cum pretio: & in expresso ita tenet & declarat Cin. Sal. Fab. & alij doct. in l. si inter virum, C. de iure dot. tenet etiam Paul. de Cast. & alij doct. in d. l. aestimatis, ff. sol. matr.

Quod tamen intellige, quando prædictæ res dantur aestimatæ tali aestimatione quæ facit emptionem: secus verò si aestimatio fiat tantum eo respectu, vt sciatur & probetur valor rei, vt si fortè postea soluto matrimonio res appareat consumpta vel deteriorata culpa mariti, dominium non transit in maritum, nec periculum & commodum earum, sed totum pertinet vxori ac si prædictæ res non essent aestimatæ: ita probant prædicta iura & tenent doct. vbi supra, & tenet & declarat notanter Bald. & commun. doct. in l. ex conuentione, Codice de pactis, in dubio tamen præsumitur facta tali aestimatione quæ facit emptionem, vt tenet gloss. singul. & ordin. in dicta l. si inter virum, Codice de iure dot. & ibi doct. & tenet Bald. & doct. in dicta l. ex conuentione. Vnum tamen est, quod si aestimatio fiat maiori vel viliori pretio quam res valeat, & maritus sit læsus quia clariùs fuit res aestimata, vel vxor sit læsa quia vilior fuit aestimata, dato quod talis læsio non excedat dimidiam iusti pretij, debet fieri restitutio & suppletio iusti pretij: textus est in l. iure succursum est §. final. ff. de iure doti. cuius verba sunt, si in dote danda circumuentus sit alteruter, etiam maioris annis viginti quinque succurrendum est: quia bono & equo non conuenit aut lucrari aliquem cum damno alterius aut damnum

sentire pro alterius lucro: text. in l. si res, §. si mulier. versic. enim vero eod. tit. & ibi gloss. ordin. & communiter doct. & idem disponit lex no. part. l. decimasexta, tit. 11. 4. part. & hanc opinionem magis Pinellus in l. 2. 1. p. c. 1. à numero 12. Cod. de rescindenda.

Quando tamen intellige, quando maritus est soluendo, secus verò aliàs si non est soluendo, quia tunc etiam si res datæ in dotem sint aestimatæ tali aestimatione quæ facit mentionem, dominium transfertur in vxorem soluto matrimonio, & potest vendicare tanquam proprias, & præferri in eis cunctis creditoribus etiam anterioribus, ac si nulla aestimatio interuenisset: ita probat tex. sing. in l. rebus, C. de iure doti, ibi, siue aestimatæ siue inæstimatæ sint: & ibi tenet gloss. ordin. in gloss. 1. in fin. & communiter Doctores: & illam glossam ad hoc reputat sing. Ias. in l. 1. ff. de astimatoria actione secunda columna, illam etiam reputat sing. Pala. Ruvi. in suarepe. fol. 69. 4. col. num. 4. tenet etiam Bald. licet non alleget illam glossam in l. interest, C. de usufruct. Philippus Decius & moderni in l. ex conuentione. C. de pactis, sed vltra eos ego addo similem & expressam glossam in l. etiam, ff. de fundo dotali, & ex superioribus se offert pulchrum & quotidianum dubium, si vxor habeat bona mobilia paraphernalia quæ mittit & adducit secum in domum mariti, & in promiscuo vsu eorum sunt consumpta vel deteriorata, an soluto matrimonio teneatur valorem & aestimationem soluere? & videtur quod non, argumento supra dictorum: quia si bona dotalia inæstimata non tenentur soluere, ergo nec ista: sed pro perfecta doctrina & resolutione facio tres principales conclusiones. Prima conclusio, quod si talia bona mobilia paraphernalia sunt consumpta de voluntate expressa vel tacita ipsius vxoris, quia ea vidente, tacente, & consentiente sunt consumpta, non tenetur maritus vel hæres eius soluere valorem & aestimationem eorum, ita probat textus singul. in iure, in l. de his, Codice de donation. inter virum & vxor. cuius verba sunt, de his quæ extra dotem in domum illata marito erogata commemoras, siquidem te donante consumpta sunt, intelligas aduersus heredem non nisi in quantum locupletior fuit, habere te actionem: si verò contra voluntatem tuam, omnia tibi restitui oportere, & ibi expressè tenet solus Bald. qui ponit ista verba, nota quod Arrodium quod portat vxor in domum mariti, quatenus est consumptum in maritum, eo mortuo non repetit vxor: sed quatenus res extant, vxor potest eas deferre quod vult: quia sunt suæ: Angel. in l. vbi adhuc, Codice de iure doti. fina. column. numero quarto, Alex. in l. aestimata, ff. solut. matrim. Confirmatur & 1. quia bona paraphernalia æquiparantur doti, & gaudent in aliquo priuilegio eius, vt in l. fina. §. sin autem, Cod. de pactis conuentis & in l. vbi adhuc, C. de iure doti. & ibi commun. doct. sed bona dotalia inæstimata pereunt periculo vxoris, & soluto matrimonio non tenetur maritus soluere eorum valorem vel aestimationem, vt in l. plerumque, ff. de iure doti. & ibi communi. doct. cum simil. ergo idem sit in bonis paraphernalibus. Secundo

cundò confirmatur, quia debitor specie pe-
rempta, specie absque sui culpa liberatur, *ut*
in l. quo te mihi, ff. si certum petat. & in l. si ex
legari causa de verb. obligat. ergo licet in nostro
casu maritus sit debitor rerum parapherna-
lium, earum interitu & consumptione debet
remanere liberatus. Secunda conclus. quòd si
maritus ex usu & consumptione rerum para-
phernalium sit factus locupletior, tenetur re-
stituere eatenus quatenus est factus locuple-
tior: ita etiam probat text. *in d. l. his ibi, nisi in*
quantum locupletior fuit. Ex quo infero quòd si
maritus egebat aliquibus rebus mobilibus
pro usu domus suæ & familiæ quas definit
emere, quia habuit & consumpsit prædictas
res uxoris paraphernales, tenebitur valorem
& æstimationem earum restituere: quia est
factus locupletior & confirmatur ex traditis
& notatis per Doctores *in l. si vitrico, Cod. de*
neg. gest. & adde quòd hoc non haberet locum
in reb. dotalibus inæstimatis, quia licet sint
consumptæ in usu & seruitio mariti, nihil de-
betur uxori: quia in eis fructus pertine-
bant marito: vnde hoc casu melioris con-
ditionis sunt bona paraphernalia quàm dota-
lia, & in expresso ita probat text. *in d. l. plerum-*
que, ff. de iure dot. & ibi gl. ordin. & communis
opinio Doct.

Tertia conclus. quòd si ignorante uxore &
non consentiente tacite nec expressè maritus
consumpsit in domo & usu eius & familiæ
tales res mobiles paraphernales, tenentur
soluere valorem & æstimationem earum: quia
nulla videtur facta donatio: ita etiam pro-
bat text. *in d. l. de his in fin. ibi, si verò contra*
voluntatem tuam, omnia tibi restitui oportere,
quòd tene perpetuò menti, quia alibi non
inuenies istum articulum ita in iure decla-
ratum.

45 Item quæro an & quando istud ius hypo-
thecæ prælationis, vel alicuius competens mu-
lieri transeat ad hæredes? & breuiter & reso-
lutiuè dico quòd ius & priuilegium tacitæ &
fictæ stipulationis transit ad hæredes tam fi-
lios quàm extraneos: quia datur & concedi-
tur ipsi contractui & doti, vnde transit ad
eos ad quos transit ipsa dos, argumento text.
in l. prima versiculo primo, Codice de rei vx.
actio. ibi. Sancimus omnes dotes per ex stipula-
tu actionem exigere, siue scripta fuerit stipulatio
siue non, ut intelligatur re ipsa stipulatio esse
subsecuta text. *in §. maneat eiusdem l. cuius ver-*
ba sunt, maneat ex stipulatu actionis ius ad suc-
cessores, & sine mora transmissionis corruptum:
& ibi gloss. ordin. & commun. doctor. & tenet
Bartol. *in l. 1. ff. sol. matr. secunda colum. num. 5.*
& ibi commun. doct. ius verò & priuilegium
prælationis in hac actione personali, vt mulier
præferatur cæteris creditoribus non transit
ad hæredes extraneos, sed ad filios tantùm
eiusdem matrimonij, textus est *in l. dabimus, ff.*
de priuil. cred. & ibi commun. doctor. text. *in l.*
unic. Codice de priui. dotis, cuius verba sunt,
scire debes priuilegium dotis quo mulieres vtun-
tur in actione de dote ad heredem non transire,
& ibi commun. doctor. tenet etiam Bart. *in l.*
prima, ff. solut. matrimon. secunda colum. num. 7.
& ibi commun. doctor. ius verò tacitæ hypo-

thecæ transit ad hæredes etiam extraneos,
quia datur & conceditur ipsi doti & actioni,
& non personæ, argumento text. *in l. unic. §. &*
ut plenius, Cod. de rei vx. actio. text. in §. fuerat,
Instit. de actio. tenet etiam Bart. in dicta l. 1. ff.
sol. matr. 1. colum. in fin. num. 1. & ibi commu.
doct. ius verò & priuilegium prælationis in
ista tacita hypotheca, vt præferatur aliis credi-
toribus etiam anterioribus, non transit ad
hæredes extraneos, sed tantùm ad filios: quia
datur & conceditur personæ, hoc est, mulieri
& non ipsi doti vel actioni: ita probat text. *in*
d. l. assiduis, Cod. qui potio. in pign. ha. text. in d. l.
unica, Cod. de priui. dotis, text. in d. §. fuerat ver-
sic. ei. Instit. de act. cuius verba sunt, ei dedimus
hypothecam, præferri autem aliis creditoribus in
hypothecas tunc censuimus, cum ipsa mulier de
dote sua experiatur, cuius solius prudentia hæc
induximus: & in expresso ita tenet Bart. *in d.*
l. 1. ff. sol. matr. 2. col. num. 2. & ibi Paul. de Ca-
stren. 2. col. n. 6. Ias. 3. col. n. 116. Ripa. 7. col. n. 32.
& comm. alij doct. Odo. Pe. Cy. Alb. Bal. Ang.
Paul. Salic. & comm. doctor. imò regulariter
omnia iura & priuilegia dotis quæ dantur ipsi
doti, vel actioni, vel causæ, transeunt ad om-
nes hæredes, præterquàm ius & priuilegium
prælationis in actione personali vel hypothe-
caria, quod datur tamen ratione personæ: ita
doctor. vt supra præcipuè Ias. *in dict. l. 1. ff. so-*
lut. matr. 3. column. num. 16. de quo articulo &
generaliter quæ priuilegia dotis transeant ad
hæredes mulieris vel non, vide notabiliter
per Bald. Noue. *in dict. tract. dotis 12. & finali*
parte principali totius tractatus, vbi examinat
per 25. qq.

46 Item quæro soluto matrimonio intra
quod tempus debeat solui dos uxori vel hæ-
redibus: & resolutiuè dico quòd de iure anti-
quo soluebatur annua, bima, trima die, vel in
tribus annis, in quolibet anno tertia pars: ho-
die verò de iure nouo Codicis & regio, si dos
consistit in rebus immobilibus, statim fit re-
stitutio sine aliqua dilatione vel termino: si
verò consistit in quantitate vel in rebus mo-
bilibus, debet restitui intra annum à die so-
luti matrimonij, cuius ratio est, quia restituo
rerum immobilium est facilioris expedi-
tionis, text. est capitalis & expressus *in l. uni-*
ca. §. exactio. C. de rei vx. actio. cuius verba
sunt. Exactio autem dotis celebretur non annua,
bima, trima die, sed omni modo intra annum
in rebus mobilibus vel se mouentibus, vel incor-
poralibus cæteris videlicet rebus qua solo conti-
nentur illico restituendis, & ibi notat & com-
mendat gloss. ordinat. Odofredus, Petr. Cyn.
Alb. Fab. Bar. Bald. Ang. Salic. & communiter
doct. & idem disponit *lex penult. tit. 4. par.*
Hodie tamen in nostro regno non reperietur
mutata vel correctæ prædictæ dispositio, sed
communiter in instrumentis dotalibus poni-
tur clausula, quòd bona dotalia restituantur
infra 30. dies à tempore soluti matrimonij:
vnde in casu quo terminus sit positus à par-
tibus ille erit seruandus, aliàs fiet solutio mo-
do prædicto secundum dispositionem iuris
communis.

47 Dubium tamen est difficile an illo tempore
dilationis debeat maritus vel hæredes lucrari
fructus

fructus & certè vera resolutio est quòd si dos consistat in rebus immobilibus, non lucratur fructus cum statim debeat fieri restitutio: si verò dos consistat in rebus mobilibus naturaliter fructuosis, ut in seruis, iumentis, & similibus rebus, similiter non lucratur fructus: sed tenetur restituere vxori finita dilatione legali vel conuentionali, & maritus vel hæredes gaudebunt usu & interusurio medij temporis: si verò dos consistat in pecunia numerata, possunt ea uti illo medio tempore, & postea restituere sine usura, fructu, vel interesse: ita probat text. singul. qui sic debet intelligi in dicta l. unica. §. fructibus. Cod. de rei vxor. act. cuius verba sunt, fructibus videlicet immobilium rerum parti mulieris ex tempore dissoluti matrimony præstandis, similique modo pensionibus vel vecturis nauium, siue iumentorum, vel operis seruorum, vel quæstu civilium annonarium, & aliis que sunt ei similia parti mulieris restituendis, & ibi comm. doctor. & tenet Bartol. in l. si constante §. quoties. ff. solut. matr. 2. colum. num. 9. Alex. & magis commun. doctor. in l. diuortio. eod. tit. licet ibi Bart. sentiat contrarium in fin. q. licet Ias. in dict. l. diuortio. dicat quod text. in dict. §. fructus, respectu rerum mobilium intelligatur quod restituantur fructus percepti post annum & dilationem legalem, sed falsum est, quia text. ibi æquiparat utrumque casum quoad fructus in quantum dicit, similique modo, &c.

48 Item quæro an infra prædictum tempus dilationis legalis vel conuentionalis, in quo debet fieri restitutio dotis, vxor debeat alià marito vel hæredibus eius: & breuiter & resolutiue dico quòd videtur quòd non. Primò quia mortuo viro mulier soluta est à lege viui, ut in ca. pe. & si. de secun. nupt. Secundò quia prædicta dilatio simpliciter conceditur à iure sine aliquo onere vel recompensa, argumento text. in l. debitoribus. ff. de re iud. & in l. si debitori. ff. de iudi. cum similibus: ergo illo tempore non debentur alimenta. Tertio quia in illo iure reperitur dispositum quod debitores teneantur alere suos creditores, ut in l. Fulcinus. ff. qui. ex cau. in possessio. ea.

Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quòd illo tempore vxor debeat alià marito vel hæredibus. Primò quia ipsi doti est annexum onus alimentandi, ut in l. si cum dotem Paragrapho sin. autem in sanissimo, Digestis solut. matrim. Secundò quia mulier vidua censetur durare in eodem matrimonio, ut in l. fin. Codice de bonis maternis. Tertio quia soluto matrimonio antequàm dos soluat, dos retinet eadem priuilegia, quæ habebat constante matrimonio, ut in l. etiam. ff. de fundo dotali. cum similibus, ergo sicut maritus tenebatur alere constante matrimonio, ita eo soluto ante restitutionem dotis: & in expresso ita tenet gloss. no. ordin. in l. diuortio, Digestis solut. matrim. in glo. 2. & ibi Bart. & commun. doctor. antiqui & moderni gloss. ordin. in l. penult. ff. ut in possess. legat. in gloss. si. gloss. ordin. in l. vnic. §. ex act. de rei vxor. act. in glo. si. & ibi commun. doctor. Specul. in tit. qui filij sunt legi. §. 1. versic. sed nunquid petat vxor. Idem etiam tenet Rebuffus ad leges Gallicas, 1. tomo, tit. de

sententiis prouisionalibus, art. 3. gloss. 1. num. 10. Capitius decisione 24. Pinellus in l. vltim. Cod. de bonis maternis n. 6. & 7. cum aliis relatis à Matienço in l. 2. tit. 9. lib. 5. gloss. 1. n. 10. Quod tamen limita & intellige sequentibus modis. Primò quando mulier non haberet alia bona ex quibus se alere possit: secus verò aliàs, argumento text. in l. extraneo, ff. de ventre in possess. mitter. text. in l. si quis à liberis §. 1. versic. sed si filius, ff. de lib. agnosc. vbi habetur quòd quando ex legis dispositione debentur alimenta, non debent præstari, quando alimentandus habeat bona ex quibus possit alimentari. Secundò quando morte mariti solutum est matrimonium: secus verò si morte vxoris: quia tunc hæredes eius non essent alendi, quia hoc est priuilegium merè personale quòd non transit ad hæredes, argumento text. in l. vni. C. de priuil. dotis.

Tertio, quando maritus vel hæredes soluto matrimonio gaudent prædicto beneficio dilationis: secus verò si statim volunt dotem restituere, quia tunc non tenentur alimenta vxori præstare, quia cessat causa & ratio obligationis alimentorum, argumento prædictorum iurium. Quarto, quando ipsa non est alimentata: secus verò aliàs, quia præterita alimenta non potest petere, nisi fortè petit ab hæredibus, & constituit eos in mora, & habuit ab alio petere, quia tenerentur. Quintò, quando vxor vult compensare alimenta cum fructibus ab hæredibus perceptis vel percipiendis ex rebus mobilibus, vel immobilibus ad quod tenetur, ut supra dictum est: nam tenetur vxor computare & compensare, & si alimenta excedunt fructus, tenentur hæredes præstare, & fructus remanent apud eos: si verò fructus excedunt alimenta, fuit compensatio vsque concurrentem quantitatem, & reliqui tenentur hæredes vxori restituere, argument. textus in l. in insulam, ff. fruct. ff. solut. matr. & in l. si. ff. de petit. hared. & in l. Nennius cum materia, ff. de negot. gest. Sextò limita & intellige quando vxor non remansit prægnans: secus vero si remansit prægnans, quia tunc indistinctè debet ali, modo dos sit sibi restituta, modo non: & non modo habeat vnde se alat, modo non: ita probat text. in l. 1. §. mulier. ff. de ventre in possess. mitter. text. in l. curator. eodem titulo, & in effectu ita tenet & declarat magistraliter Baldus in dict. l. diuortio. ff. solut. matrim. 2. columna, & ibi Ang. Paul. de Castr. Ioan. de Imol. Rapha. Cuman. Aretin. Alexand. Iason. Vincent. & magis communiter Doctor. post annum vero vel tempus dilationis non tenentur hæredes vxorem alere, quia ipsa habet facultatem dotem exigendi, & si non faciat, sibi imputetur: & si hæredes sint in mora restituendi, poterit petere interesse sicut pro alio quolibet debito secundum prædictos doctores in dicta l. diuortio. Adde tamen quod in casibus in quibus vxor debet ali ab hæredibus mariti, debet operari in domum eorum: quia quando ex legis dispositione alicui debentur alimenta, debet operari in domum eius qui teneatur alimenta præstare: argumento text. in l. sicut, ff. de oper. libert. secus tamen est si debeantur

debeantur ex hominis dispositione, ut in *l. liberis quos §. primo*, ff. de aliment. & cibariis. *legat. Quod tamen limita & intellige quando commodè & honestè cum eo morari potest: secus verò si commodè & honestè cum eo vel in eius domo morari & habitare non potest, quia tunc alibi tenetur alimenta præstare argumeto textus in *l. Caio §. Imperator*, ff. de aliment. & cibariis. *legat.* & ibi Bartol. & Doctor. & in *l. penultim.* ff. ubi pupill. educar. debe. & in *l. nepos Proculo*, ff. de verbor. significat. & in expresso ita tenet Specul. in tit. qui filij sint legi. §. 1. *versicul. sed pone vxor.* & ibi Ioan. Andr. in *additio*. Baldus Paul. & communiter Doctor. in *dicta l. diuortio*, ff. solut. matrimon. Bartol. & Doctor. in *l. Mauiæ*, ff. de annuis legatis. Item adde quod mortuo marito potest vxor retinere domum in qua simul habitabant & omnia bona ibi reperta donec dos sibi solvatur: ita singulariter determinat Bald. in *l. penult.* Cod. de pigno. actio. idem Baldus in *l. pen.* Cod. de non num. pecu. 1. colum. & 1. notabili. idem Bald. in *l. 1. in fin.* Cod. de seruo. pigno. da. manu. idem Bald. in *l. cum tibi*. Cod. qui po. in pigno. hab. Ias. vbi reputat singulare in *l. si non sortem §. si centum* ff. de condi. inde si. col. in fi. idem Iaso in §. item *Seruiana*. Instit. de actio. 9. column. num. 72. quæ tamen ibi videtur dubia. Primo quia licet res pignoratata possit retineri pro alio debito, ut in *l. fin.* Cod. ob. chiro. pec. illud est verum & procedit quando de volûtate debitoris peruenit ut ibi dicitur. Secundo quia licet aliqua res non pignoratata de voluntate debitoris perueniat ad manus creditoris, non tamen potest creditor retinere pro alio debito, nisi propter sumptus factos in re, ut in *l. si. C. commodati. cum simil.* sed maritus non tradidit domum vxori neque de eius voluntate peruenit ad manus eius, ergo qualiter retinet, sed saluando Bald. & sequaces potes dicere quod omnia bona mariti sunt tacitè hypothecata pro dote, vnde licet per vim & propria autoritate non possit quis pignus occupare, ut in *l. creditores*. Cod. de pig. & in *l. pen. de pign. actio*. tamen si sine aliquo vitio reperiat in possessione, potest optimè retinere quia cui damus actionem, multò fortius exceptionem: hinc oritur actio communis praxis, de la certa de amparo, quod remedium habet mulier contra tertios possessores non excusso principali debitorum secundum Bald. Nouellum de dote, *tertia parte, priuilegio 37.**

49 Item quero, an maritus conuentus actione de dote soluto matrimonio teneatur in solidum, vel in quantum facere potest? & summarè & resolutiuè dico quòd in quantum facere potest propter reuerentiam & obsequium quod ei debetur: quod intellige quando conuenitur ab vxore vel eius hæredibus: secus veto si morte mariti solvatur matrimonium, & conueniantur hæredes pro dote: quia tunc in solidum possunt conueniri & non gaudent isto priuilegio: quia est personale & soli marito conceditur, & non transit ad hæredes. Quod iterum limita & subintellige quando hæredes sunt extranei: secus si filij vel descendentes ex eadem vxore & non alia, quia ad eos bene transit istud priuilegium, quia reputantur vna &

Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

eadem persona text. est capitalis & expressus in *l. maritum cum l. sequ.* ff. solut. matr. cuius verba sunt, *maritum in id quod facere potest, condemnari, exploratum est: sed hoc hæredi non est præstandum quia tale beneficium personale est, & cum persona extinguitur*, text. in *l. etiam, eod. titul.* cuius verba sunt, *etiam filios mulieris, qui patris hæredes extiterant in id quod facere possunt, condemnandos*, Labeo ait. text. in *l. rei iudicate §. hæredi*. eod. titul. text. in *l. sunt qui cum pluribus sequentibus*, ff. de re iudicata. text. in *l. unica §. cum autem*. Cod. de rei vxor. actio. text. in §. item *si de dote*. Inst. de actio. & utrobique commun. Doctor. & idem disponit lex *fi. in fi. tit. 1. 1. 4. partita*. Quod 1. extende, ut procedat & habeat locum etiam in focero vxoris & sic patre mariti conuento, solut. matrimon. pro dote quia gaudet ipso priuilegio ex sua persona, & similiter socer mariti, & sic pater vxoris conuentus constante matrimonio pro dote promissa gaudet isto priuilegio, licet non soluto matrimonio, si ex pacto vel aliàs maritus lucratur dotem: text. est in *l. rei iudicate §. si cum l. seq. & se ff. soluto matr.* text. in *l. sicut cum leg. seq.* ff. de re iudic. Secundo extende, ut procedat etiam si talis exceptio & priuilegium opponatur post sententiam in ipsa executione: text. est in *l. ex diuerso §. si. ff. sol. matr.* text. in *l. Nefennius §. si. ff. de re iud.* & ibi Doctor. Tercio extende, ut ista exceptio & priuilegium non possit renuntari: text. est in *l. alia §. eleganter. ff. solut. matrimo.* imò etiam cum iuramento, secundum Bart. & Doctor. ibi. Confirmatur, quia istud priuilegium principaliter conceditur ipsi honori & statui matrimonij, & in honorem & reuerentiam eius, & non solum personæ renuntiantis, & ista est intentio & vera & mentalis ratio illius textus & intentio Doctorum ibi. Rursus etiam confirmatur quia idem est in nobili qui de iure nostro regio non potest incarcerari pro debito ciuili, etiam si priuilegio cum iuramento renuntiet, ut dixi in *l. 79. inf. his legibus Tauri. secunda col.* Limita tamen & intellige prima præstita cautione de dote soluenda, quando ad pinguiorem fortunam peruenerit. text. est in *l. unica §. cum autem*. Cod. de rei vxor. actio. & intellige cum fideiussore si potest, aliàs sufficit simplex promissio, argum. text. in *l. cum non facile. ff. si cui plus quam per l. fal. & in c. Odoardus de sol.* & ibi Doctor. Secundo limita, nisi ipsa vxor sit pauper & non habeat vnde se alat: quia ordinata charitas incipit à se: & ita tenet Bartol. & Doct. in *d. l. maritum. pen. q. ff. sol. matr.* Fab. Ang. Ias. & commun. Doct. in *d. §. item si de dote. Inst. de actio.* Tercio limita quando dos consistit in quantitate: secus si in re vel specie æstimata vel inæstimata: quia tunc mulier potest repetere in solidum sine impedimento huius beneficij: ita probat text. *l. Nefennius §. fundum. ff. de iud.* & ibi Bart. & com. Doct. idem Bart. & Doct. in *d. l. maritum. ff. solut. matr.* Faber, Angel. Platea, Ias. & alij Doct. in *d. §. item si de dote. Inst. de actio.* de quo articulo vide notabiliter per Ioan. Cam. in *tr. do. 3. par. 238. q. cum pluribus aliis.* Item quero an in dote exigenda debeat attendi & seruari locus & domicilium mariti vel vxoris, vel locus contractus

Si matrimo

matrimonij: in quo articulo breuiter & resolutiue dico, quod locus & domicilium mariti. Ex quo deducitur & infertur, quod si in loco & domicilio mariti est aliqua lex vel consuetudo de dote lucranda, vel de communicandis bonis vel lucris constante matrimonio quesitis, debet attendi & seruari locus & domicilium mariti, non vero vxoris, nec locus vbi sit & celebratur matrimonium, text. est singul. & expressus in *l. exigere dotem. ff. de iud. cuius verba sunt, exigere dotem mulier debet illic vbi maritus domicilium habuit, non vbi instrumentum dotale conscriptum est: nec enim id genus contractus est, vt & eum locum spectari oporteat, in quo instrumentum dotis factum est potius, quam eum in cuius domicilium & ipsa mulier per conditionem matrimonij erat reditura:* & ibi notat & commendat gloss. ordinar. Odofred. Bartol. Alberic. Bald. Angel. Paul. Fulgos. & Francisc. Curtius Iunior, & reputat singularem & peregrinam legem Bald. 1. lect. & dicit pulchram & vtilem Alberic. & quod quilibet diceret contrarium. Nec obstat si dicas quod sortitur quis forum ratione contractus, si ibi reperitur, vt in *l. heres absens. §. 1. eo. tit. de iud. & in c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. lib. 6.* quia illud est regulare in aliis casibus & contractibus, sed fallit in dote: quia in ea non attenditur locus contractus nec domicilium vxoris, sed mariti: cuius ratio est, quia cum vxor debet esse subiecta viro & sequi domicilium eius, videtur solutio dotis exigendæ, & omnis virtus, qualitas, & effectus eius conferri in locum & domicilium mariti, tanquam principalis, & alibi contraxisse tanquam aduena: & iste est verus & realis sensus & intellectus illius legis secundum prædictos Doctores ibi. Nec obstat & secundo si dicas quod licet in his, quæ pertinent ad litis ordinationem & formam iudicij, debet attendi & seruari locus iudicij, vt in *l. 1. C. quæ ad. testa. ape. & in l. 3. §. si. ff. de testi.* tamen in his, quæ pertinent ad litis & causæ decisionem debet attendi & seruari locus ipsius contractus, vt in *l. si fundus. ff. de euctio. & in leg. prima. ff. de usur.* quia respondeo eodem modo de quo supra: & ita tenet & declarat Bartol. in dict. *l. exigere dotem.* & ibi commun. Doctor. idem Bartol. in *l. cunctos populos. Cod. de summa Trin. & fid. cathol. 6. col. num. 17. & 18.* & ibi commun. alij Doctor. Paul. de Castr. in *l. cum quadam puella. ff. de in. om. iud. 2. colum. num. 7.* & ibi moderni. Baldus in *c. 1. §. si. de inuestitura, de re aliena facta. in vrb. seu. Archi. in c. illud. 12. dist. nct. Abb. in c. si. de foro compe. 12. col. num. 30. idem Abb. in c. 1. de sponsa. si. col. & quest. & ibi alij Doct. præcipue Felin. antepe. col. n. 24. cum duabus seq. circa quam legem & eius sent. & con vide plures notabiles limitationes per Ias. in dict. *l. cunctos populos. §. colum. n. 24.* & per Felin. in dicto cap. 1. de sponsa. per Franc. Curtium Iuniorem in dict. *l. exigere dotem.* hodie tamen in nostro regno reperio quandam legem partitæ notabilem, quæ disponit contrarium: imò quod si aliud inter partes actum non est, attendatur & seruetur locus contractus matrimonij, & non locus & domicilium mariti: & lex 24. tit. 11. 4. par.*

Item quæro, an & quando maritus possit 51
repetere ab vxore vel hæredibus expensas in rebus dotalibus factas: & resolutiue dico, quod necessarias sic: aded quod si dos consistit in specie & quantitate simul expensæ factæ in re vel specie dominuunt ipso iure dotem in pecunia vel quantitate: si verò in specie tantum, non diminuit ipso iure, sed fundus vel res potest retineri loco pignoris donec sibi fiat solutio: vtiles verò potest recuperare si sint factæ de consensu & voluntate vxoris: vel sit diues, quod possit commodè sbluere: voluntarias verò non repetit, sed potest mulier auferre sine notabili detrimento rei & mutatione prioris status: textus est in *l. 1. & per totum. ff. de impen. in rub. dota. fac.* & ibi Bartol. Alb. Ang. & com. Docto. & ista est totius tituli breuis summa & resolutio, text. in *l. vnica. §. sed nec ob impensas. Cod. de rei vx. actio.* & ibi etiam commun. Docto. & idem disponit *l. fin. tit. 11. 4. part.* & quid si vxor vel alius pro eo dedit nomina debitorum in dotem, an sumptus vel expensæ factæ in debito exigendo repetantur ab vxore, vide singul. Bart. Albe. Ang. & Doct. in *d. l.*

Postremò & finaliter quæro, an & quando 52
dos confessata probet receptionem dotis, & habeat eadem privilegia, quæ habet ipsa dos verè & realiter recepta & numerata, in quo articulo breuiter & resolutiue dico quod non: imò soluto matrimonio potest opponi per maritum vel eius hæredes exceptio non numeratæ dotis, & mulier vel hæredes eius tenentur probare veram & realem traditionem vel numerationem, alias non valet, nec probat confessio, modò sit facta coram testibus, modò in scriptura priuata, modò in publica, textus est in *l. 1. & per totam. Cod. de dote cauta non numer.* quam exceptionem maritus vel eius hæres debet proponere infra annum à tempore soluti matrimonij computandum, textus est in *l. fin. versicul. final. eodem titul.* cuius verba sunt *ita tamen, vt intra annum tantum continuum à morte mariti, vel mulieris, vel missione repudij computandum ea licentia detur.* Hodie tamen de iure nouo Authenticorum istud habet locum quando infra biennium soluat matrimonium post confessionem dotis: si verò ultra biennium infra decimum annum soluat à prædicto tempore confessionis, debet prædicta exceptio proponi infra solos tres menses: si vero post decem annos à tempore confessionis dotis soluat matrimonium, nullo modo nec tempore potest proponi prædicta exceptio, præterquam si maritus vel hæres eius sit minor 25. annorum, quia potest restitui aduersus lapsum temporis, textus est in *Authentic. quod locum, eodem titulo.* cuius verba sunt, *quod locum habet si intra biennium soluat matrimonium: si autem ultra biennium vsque ad decimum annum extendatur, & ipsi marito & heredi eius intra tres menses quærela permittitur: sed si decennium transcurrerit omnino quærela denegatur permissa restitutione in integrum præfixita, & specialiter si minor ætas interueniat, & ista est vera & realis dispositio & resolutio illius tituli, quam sub breuibus comprehendendi, & ita tenet & declarat ibi Azo. Odofred. Cinus,*

Cinus, Bartolus Alberic. Bald. Angel. Salicer. Faber, & communiter Doctor. & ratio per quam talis confessio non præiudicat marito, sed potest opponere prædictam exceptionem, est duplex. Prima, quia cum non habeat uxorem in sua potestate, præsumitur confiteri, ut eam citius & facilius habeat. Secunda, quia præsumitur confiteri ut videatur liberalis uxori & consanguineis eius: & istas rationes ponit Romanus in l. si constante matrimonio. ff. solut. matrim. antepen. colum. n. 44.

Quod extendit etiam si cum tali confessione interueniat iuramentum argumento text. in l. fin. Cod. de non num. pecun. iuncto text. in l. in contractibus. §. fin. versic. fin. eodem tit. Quod tamen limita & intellige sequentibus modis, & notabiliter. Primo nisi in instrumento publico tabellio vel notarius dicat & asserat numerationem factam in sui præsentia: quia tunc standum est instrumento publico: quia non deponit nec asserit de sola confessione, sed etiam de numeratione: ita glos. ordin. Bart. & commun. Docto. in dicta lege fin. Codice de dot. cau. Secundò limita præterquam si maritus renuntiavit prædictæ exceptioni non numeratæ dotis: quia tunc non potest opponi: ita etiam glos. ord. Bart. & commun. Docto. in dicta lege fin. idem Bartol. & commun. Docto. in lege assiduis. Codice qui pot. in pig. hab. Sed adde, quòd ista sent. & con. est vera, & procedit quando talis renuntiatio est facta ex interuallo, secus si in continenti in eodem instrumento: quia eadem facilitate qua inductus est ad confitendum, inducitur ad renuntiandum, argumento doctrinæ Bart. & communis in lege si ex cautione. Codice de non num. pecun. ubi ista distinctio fit in renuntiatione exceptionis non numer. pecun. & in expresso in nostro casu ita tenet Ang. in §. fuerat. Instit. de actio. 11. col. numer. 15. & ibi Ias. 15. col. num. 80. Bald. Nouell. in tract. dot. 10. part. 1. q. 2. col. versic. sed tu pro veritate distingue. & confirmatur, quia istæ exceptiones æqui parantur, ut in l. contractibus. §. fin. versic. fin. Codice de non numer. pecun. Hodie tamen cum exceptio non numeratæ pecuniæ possit renuntiari, ut expressè disponit lex 9. in si. tit. 1. §. p. & dixi in contractu mutui, sequitur quòd etiam ista exceptio non numeratæ dotis poterit renuntiari in instrumento publico, etiam in continenti. Vide Costam in repet. ex cautione ante primam limitationem. fol. 72. & 73. Tertio limita quando maritus confessus est se recepisse dotem ab uxore vel eius patre: secus verò, si ab aliquo extraneo: ita singular. Ias. in dict. §. fuerat. 17. colum. numero 89. referens Salyc. in Authentic. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt. qui hoc non dicit, nec hoc dictum credo verum, quia text. in d. l. 1. & per totum. C. de dote cau. non num. & eius ratio militat etiam in isto casu. Quarto limita, quando reperitur sola confessio dotis receptæ sine aliqua possessione præcedente: secus verò si præcessisset promissio dotis, & postea sequatur confessio dotis receptæ: quia tunc valet, & tenet, & perfectè probat sine obstaculo alicuius exceptionis: text. est singul. & vnicus in l. in contractibus. sed quoniam. ver. illis etiam. Cod. de non num. pec. & ad hoc notat & commendat Ant. Gomez. ad Leg. Tauri.

Petrus, Cinus, & communiter alij Doct. ibi, Ioan. And. in addi. ad Spec. in rubr. de dona. inter vir. & uxo. in si. Paul. de Castr. in l. 1. ff. solut. matr. fin. colum. versic. quartus est. & ibi Socin. 13. col. in si. Ludo. Roman. in l. si constante eod. tit. antepen. col. n. 44. Quintò limita, nisi confessio dotis receptæ fuerit geminata ex interuallo: quia tunc prædicta exceptio non potest opponi, argumento text. iuncta sent. Bartoli & communi in l. cum scimus. Cod. de agric. & cen. lib. 11. ubi probatur & colligitur talis doctrina & concl. quòd ubi non præiudicat confessio ex defectu præsumptæ voluntatis valet & tenet si fuerit geminata: & in expresso in nostro casu ita tenet Abb. Panorm. in c. si cautio. de fide instrum. si. col. & qu. & ibi Feli. 20. col. n. 82. & ante eos ita voluit gl. ordin. in d. l. in contractibus. §. sed quoniam. versic. illis. C. de non num. pecun. in gloss. fin. & ibi Doctor. Sextò limita & intellige respectu ipsius mariti & hæredum suorum: secus verò respectu creditorum eius: quia nullo tempore præscribitur talis exceptio, imò perpetuò potest opponi: ita probat text. in l. penul. Cod. de non numer. pecun. ubi habetur quòd sicut debitor, qui confessus est spe futuræ numerationis, potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ vel dotis: ita creditores eius etiam si debitor prædicta exceptione nunquam usus est: & in expresso ita tenet Cynus in Auth. sed iam necesse. Cod. de donat. ante nupt. fin. quast. & ibi Salyc. si. colum. & quast. Angel. de Aret. in §. fuerat. Instit. de actio. 11. colum. versic. vel etiam clarius, & ibi latius quàm alibi Ias. 14. colum. num. 73. qui prosequitur articulum per 4. colum. sed contrarium est tenendum, imò quòd renuntiatione exceptionis expressa facta per maritum, vel tacita per lapsum temporis à iure dati ad opponendum præiudicet creditoribus, sicut ipsi marito debitori principali: quia cum competat ex actu vel persona eius, non possunt uti nisi cum illa qualitate & natura ipsi exceptioni à iure attributa, argumento text. in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acquir. possess. & in terminis ita probat textus in d. lege. pe. maximè in finalibus verbis, licet primi Doctores pro se induxerint. nec obstat text. in quantum dicit, quòd creditores possint opponere prædictam exceptionem, licet debitor ea nunquam usus sit: quia debet intelligi intra sua tempora: nec obstat etiam, si dicatur quòd ius vel exceptio competens alicui ex contractu vel persona alterius non potest ab eo auferri sine eius facto & voluntate, ut in l. fin. ff. de pactis. cum similibus, quia respondeo, quòd in nostro casu quando maritus à principio renuntiavit exceptioni in ipso contractu vel confessione, præsupposito quòd valeat renuntiatione, nunquam incipit competere creditoribus: quia renuntiatione resistit natiuitati eius: & ad hoc subtiliter pondero verba text. in dicta l. penul. in prin. in quantum dicit, si cui non nume. pecun. competere possit exceptio, etiam eo supersedente tali auxilio uti vel præsentem vel absentem creditores eius possint: ergo dat intelligere quòd si aliquo casu non competit prædicta exceptio debitori, non competit etiam creditoribus eius. Item etiam quando maritus non renuntiavit

exceptioni, sed labitur tempus eam opponendi: iam ipsi creditores culpa & negligentia sua excluduntur: non verò factò & voluntate alterius: & in expresso, licet certè nemo sic declaret, ita tenet Angel. Salyc. & Rapha. Fulgo. in d. lege pen. Cod. de non num. pec. & tenet magistratiter Bart. in l. assiduis. Codice qui potio. in pign. hab. 2. column. pen. q. vbi dicit quòd dos confessata non habet priuilegia dotis, quando non est renuntiatum exceptioni, vel sumus intra tempora data & concessa ad opponendum eam: & ita intelligatur gloss. notabilis ibi posita: sed exceptione renuntiatà, vel per lapsum temporis præscripta, vel omissa, bene habet omnia priuilegia dotis tanquam si verè & realiter fuisset soluta & numerata: & ibi sequitur Angel. de Peru. 2. col. nu. Salyc. si. col. 8. & q. & Rapha. Ful. 2. col. in medio. Paul. de Castr. in l. si marito. ff. solut. matr. Alex. in l. 1. eod. titul. 9. col. nu. 35. Socin. 15. col. versic. final. 3. conclu. sit. & seq. column. versic. 2. limita. Bald. Nouell. latè & notabiliter in tracta. dotis. 10. part. principali. 1. q. per plures, column. Ioan. Campe. in tract. do. 1. par. 93. quest. & ita debet intelligi gl. notat & ordin. & commun. opin. in l. si. C. de dote cau. non nu. & ista videtur communis opin. Vnum tamen est, quòd hoc deberet intelligi, quando creditores scirent de confessione dotis facta per maritum: secus si ignorarent, quia possent restitui ex clausula generali. argumen. text. iuncta doctrina Bartol. & communi in l. 1. §. si quis autem propter. ff. de intin. act. que priua. & in terminis ita tenet Alexan. in d. l. 1. ff. solut. matrim. & ibi Socinus 17. col. versic. illud autem. Ias. in d. §. fuerat. Institut. de actio. 16. col. nu. 84. licet contrarium tenet Bald. Nouel. in dicto tractatu dotis. 10. parte principali, prima quest. versic. secundus casus principalis, numero 12. Item & 2. hoc debet intelligi quando prædicti creditores habent hypothecas tacitas, secus verò si expressas: nam si eo casu quo vere constat de dote recepta, non præfertur eis melior, ut supra dictum est, à fortiori quando tantum constat de dote confessata per maritum. Item & tertio intellige, quando confessio mariti emanauit ante matrimonium, secus verò si constante matrimonio, & illo tempore maritus opprimeretur ære alieno: quia tunc ex his duobus, sc. quòd emanauit confessio constante matrimonio, & erat pauper & oppressus debitorum pondere, præsumeretur facta in fraudem creditorum, argumento text. notabilis iuncta gloss. ordinar. & commun. opin. in authentica sed iam neesse. Codice de donation. ante nupt. & in expresso ita tenet Baldus Nouel. vbi supra, quem vide. Item quæro, an causa dotis proposita in iudicio sit summaria & priuilegiata? & breuiter dico quòd sic, & in ea debet iudex procedere summarie, & dilationes & terminos abbreviare, ut celeriter & sine dilatione expediatur, argumen. text. cum materia in l. 2. ff. de re iudic. in expresso ita tenet gloss. notabilis & ordinaria in l. 1. ff. sol. matr. in glo. 2. in fi. & ibi Bart. 2. column. num. 6. & com. moderni. Bald. & scribentes in l. si. Cod. de sen. qua sine certa quantita. profe. idem Bald. in l. unica. Cod. de priuilegio dotis. & ibi alij Doctores, Bald. Nouel. in tract. dotis 9. parte 12. primi. pro qua sen-

tentia & conclusione facit text. in Clem. dispendiosam. de iudiciis. & ibi communis doctrina doctorum.

Item quæro an causa dotis sit misti fori? & dicendum est quòd sic: quia potest cognoscere iudex laicus, & ecclesiasticus, & est locus præuentioni: ita probat text. in c. de prudentia, de donat. inter vir. & vx. vbi aperte probatur quòd iudex ecclesiasticus cognouit de causa dotis: text. in c. nuper. eod. titul. text. in c. ex literis, de pigno. & in expresso ita tenet Innocen. in d. c. de prudentia. & ibi Hostien. Io. Andre. Cardi. Abb. & magis communiter Doctor. tenet etiam Ioan. de Imola. in l. 1. ff. solut. matr. 1. column. & ibi alij Doctor. idem Imola & commu. Doct. in c. ex literis. de pignor. Bald. Nouel. in tract. dotis. 9. parte 16. priuilegio. & istam dicit communem opinionem Felinus in c. licet. de foro competenti. secunda column. quòd est verum & procedit, quando incidenter ageretur de causa dotis, quia principaliter tractatur de causa matrimonij, tunc incidenter posset iudex ecclesiasticus cognoscere de causa dotis: & ita proprie debent intelligi prædicta iura: & facit text. in c. tuam. de ordin. cognit. & in lege quoties. Codice de iudiciis: secus verò, si principaliter ageretur pro dote, quia tunc causa est merè secularis, & non posset cognoscere iudex ecclesiasticus, sed iudex laicus: ut in toto titulo. ff. & C. solu. matr. & ff. & C. de iure dotium. & in expresso ita tenet & declarat. gl. ord. in d. c. de prudentia. & ibi Anton. de Bu. Anchar. Præpo. & communiter alij Doctor. Angel. de Peru. in l. 1. ff. sol. matr. fin. col. & ibi alij doctor. Bald. in l. in contractibus. §. fin. Cod. de non numer. pec. Ias. in Authentica. quòd locum. C. de colla. 6. col. num. 10. & istam dicit communem opinionem Felinus in c. ecclesia sancta Maria. de constitutu. 19. col. num. 58. & licet primi doctores loquantur etiam quando principaliter agitur de causa dotis: tamen ista secunda opinio videtur mihi pura veritas & tenenda in iudicando & consulendo: nec etiam placet distinctio aliquorum Doctorum in locis vbi supra dicentium, quòd opinio procedat, quando vidua agit pro dote soluto matrimonio quia est miserabilis persona, argumento text. & eorum quæ ibi notantur in ca. significantibus, de officio delegati. secus verò quando mulier ageret constante matrimonio propter inopiam viri: vel diuortio facto: quia imò indistinctè teneo, quòd nullo casu possit iudex ecclesiasticus principaliter cognoscere de causa dotis.

Item quæro an à sententia lata in causa dotis possit appellari? & videtur dicendum, quòd si sit lata contra mulierem petentem dotem, habeat locum appellatio: si verò fauore eius, non possit maritus vel hæres appellare, argumento text. in lege fin. ff. de appella. reci. vbi habetur quòd in his quæ non recipiunt dilationem, non potest appellari: ex quo infert ibi Dinus, Bartol. & alij doctores, quòd in causa alimentorum, quæ petuntur officio iudicis, in casu inopiæ non appellatur. Idem Bartol. in l. mella. ff. de aliment. & cibar. lega. Specul. in tit. de appella. §. in quibus. versic. 8. ergo sic dicamus in causa dotis, quòd in ea non habeat locum appellatio, imò, quòd magis est, hoc habeat locum

53

54

locum & procedat etiam quando maritus petit dotem contra socerum vel extraneum, & sit lata pro eo sententia, & est inops, & non habet unde se alat: ita singulariter tenet Bart. Nouel. in tracta. dotis. 9. parte 7. Speciali, & 2. part. 23. q. quod summè notat & commendat Palat. Ruui. in sua repet. fol. 64. 3. colum. versic. aduerte. vbi dicit quòd illud dictum non est alibi. Vnum tamen est, quod Palat. Ruui. vbi suprà modificat & intelligit isto modo quòd appellatio sit permessa, sed interim & statim lata sententia possit executioni mandari tam pro dote quàm pro alimentis, & teneatur restituere si sententia reuocetur, argumento text. in l. si instituta. paragrapho penult. ff. de inoffic. testam. sed indistinctè ego teneo contrarium, imò quòd non possit denegari appellatio, modo sententia sit lata pro muliere, modò pro marito, modò pro alio: quia lege aliqua non probatur superior conclusio, & regulariter quilibet potest appellare nisi lege prohibeatur: & in terminis ita probat textus in lege fin. Codice de sent. qua sine certa quant. prof. & ibi tenet Bald. & alij Doct. nec similiter interim fiat executio eadem ratione. Item quia nihil est innouandum appellatione pendente. Item etiam quia si recipiens esset pauper, & consumeret bona, & postea reuocetur sententia, non haberet unde solueret, & parum prodesset victoria.

55 Item quæro, si matrimonium inter coniuges est prohibitum, vt inter consanguineos, an mulier possit repetere dotem & qua actione? in quo articulo magistraliter & resolutiuè dico, quòd si contraxerunt scienter, vxor non potest repetere dotem, nec maritus donationem propter nuptias, vel quid aliud, quod ex causa matrimonij inter eos inuicem datum sit: imò auferatur ab ipso recipiente & applicatur fisco: textus est in l. incesta. ff. de ritu nuptiarum, cuius verba sunt: *Incesta nuptia nec dotem habent, & ideò omne quod perceptum est, licet fructuum nomine auferatur.* text. in l. qui contra. C. de incestis nuptiis, cuius verba sunt, *Qui contra legum precepta, vel contra mandata constitutionesque principum nuptias fortè contraxerit, nihil ex eodem matrimonio, siue ante nuptias donatum, siue deinceps quoquo modo datum fuerit, consequitur: idque totum quod ab alterius liberalitate in alterum processerit, vt indigno, indignave sublatum, fisco vendicari sanximus.* text. in l. 1. versic. 1. ff. de his quibus vt indignis. text. in l. cum hic status. §. fin. ff. de donat. inter virum & uxorem, & vtrouque communiter Doctores, postea verò augetur pœna isto casu de iure Authenticorum: quia in vtroque coniuge inducitur confiscatio bonorum, si non habent filios ex alio matrimonio. Item etiam imponitur auxilium & priuatio dignitatis, & pœna flagellorum si est vilis persona textus est in *Authentic. de incestis nupt. §. 1. colla. 2. text. Authent. incestas. Codice de incestis nuptiis, & idem disponit lex 3. titulo 18. 7. part.* quod semper intellige quando vterque contraxit scienter, vt dictum est: secus vero si ignoranter. Item intellige quando est sequuta copula: secus vero aliàs, quia tunc nullam pœnam patitur, licet dos non repetatur propria actione de do-
Ant. Gomez. ad Leg. Tauri.

te, sed conditione sine causa, vt in l. si. ff. de condic. sine cau. & in lege prima Codice de cond. ob cau. si vero vnus eorum contraxit scienter, alter vero ignoranter, & est sequuta copula: dos vel illud quod traditum est, remanet apud recipientem: si vero non est sequuta copula, ille qui dedit potest repetere, non propria actione, sed conditione sine causa: ita probant prædicta iura, & tenet gloss. ord. in dicta lege qui contra. & ibi com. Doct. & prædicta procedunt & habent locum in dote vel donatione propter nuptias, vel illud quod est datum ex causa matrimonij: secus vero, si fiat inter eos donatio simplex, quia tunc si fiat inter scientes, non valet nec morte confirmatur, sed applicatur fisco secuta copula, vel non: si vero fiat inter ignorantes, repetit ille qui dedit: si vero donator est sciens, & recipiens ignorans, & sequatur copula: remanet penes recipientem: si verò non sequatur copula, repetit fisco: ita probat text. in l. cum hic status. §. si. ff. de donat. inter vir. & vx. text. in l. si ex voluntate. C. eodem tit. text. in l. si. ff. de l. 1. text. in l. 3. C. solu. matr. gl. or. & com. Doct. in c. & si necesse. de donat. inter vir. & vxor. & tradit latè Bald. Nou. in tract. dotis. 11. part. princip. quid autem de fructibus, an cedant lucro recipientis, vel dantis, vel fisci? vide ibi Bald. Nou. in prædicta 11. part. vers. decimumquartum membrum est.

Item consequentiè circa prædicta quæro, 56
eo casu quo matrimonium est nullum, & vterque fuit ignorans, vel vxor tantum, an soluto matrimonio morte vel diuortio, dos putatiua habeat priuilegia dotis veræ? & magistraliter & resolutiuè dico, quòd si priuilegia respiciunt contractum: actionem, vel ipsam dotem, regulariter mulier habet eadem priuilegia pro dote putatiua, quæ haberet pro dote vera: ex quo primò infero quòd conditio ob causam vel sine causa, quæ competit ad dotem repetendam, est priuilegiata, vt præferatur in ea omnibus aliis creditoribus, sicut tacita & ficta stipulatio est priuilegiata in dote vera: text. est in l. secunda §. fin. ff. de priuil. credit. & ibi gloss. ord. Bartol. Alberic. Ang. Rapha. Cuma. & comm. Doct. text. in lege si sponsa. Digestis de iure dot. & ibi com. Doct. Secundò infero, quòd dos putatiua habet tacitam hypothecam, & priuilegiatam, vt præferatur cæteris creditoribus etiam anterioribus sicut dos vera: quia militat eadem ratio, vt mulier inuitat cui postea nubere possit: ita tenet gloss. ordin. in dicta lege 2. §. fin. ff. de priuil. credi. & ibi commun. Doct. gloss. ordin. in l. assiduis. Codice qui potior. in pignor habeantur in gloss. magna. fin. quest. & ibi Cinus. 7. quest. Bald. Salyc. & commun. Doct. gloss. ordin. in l. sponsa. ff. de iure dotium. & ibi Doct. Bart. & commun. Doct. in l. si cum dotem. §. fin. ff. soluto matrimo. Tertio infero, quòd dos putatiua consistens in rebus immobilibus non possit alienari, sicut vera dos: ita tenet gloss. no. ord. in l. dotale. paragrapho dotale. ff. de fundo dotali: in verbo, præstabitur. & ibi Cald. Salyc. & comm. Doct. Quartò infero, quòd in casibus, in quibus ex forma legis vel statuti instrumentum veræ dotis mandatur executioni, ita mandabitur instrumentum
Sf 3 dotis

dotis putatiuæ : ita Bald. in l. 1. Cod. de condit. ob caus. in fin. & ibi Salycet. & alij Doctor. Quinto infero quod in casibus in quibus res empta ex pecunia veræ dotis efficitur dotalis : ut in l. ex pecunia. Codice de iure dotium. & in l. si ex ea pecunia. Codice de rei vend. & in l. si ut proponis, eodem titulo. ita res empta ex pecunia dotis putatiua : ita probat textus in l. si cum dotem. §. final. ff. solut. matrim. Sexto infero, quod sicut titulus veræ dotis sufficit ad præscribendum ad utilitatem vxoris quando datur res aliena, ut in l. Pomponius. §. in dote. ff. de acquir. poss. & in l. 1. & per totum. ff. de usucapione pro dote : ita titulus dotis putatiuæ : ita probat text. in l. Proculus. ff. de iure dotium. & ibi gl. ordinat. & communiter Doctor. & alia priuilegia quibus conueniunt dos vera & putatiua, vide per Bald. Nouel. in d. tr. fol. 68. in part. hæcenus expeditum est, & c. vbi ponit 20. priuilegia. & Ioan. Campe. 97. q. Si verò priuilegia respiciunt ius, virtutem, & effectus prouenientes ab ipso matrimonio, non dantur, neque competunt quando matrimonium est putatiuum. Ex quo primo infero, quod inter coniuges putatiuos deficiente agnatione & cognatione, non habet locum successio ab intestato, sed succedit fiscus : ita probat text. in l. prima. ff. unde vir & vxor. cuius verba sunt, ut bonorum possessio peti possit, unde vir & vxor. iustum esse matrimonium oportet : ceterum si iniustum fuerit matrimonium, nequaquam bonorum possessio peti poterit : & ibi notat Dinus, Alberic. & commun. Doctor. antiqui. Secundo infero, quod licet donatio inter virum & vxorem facta constante mat. confirmetur morte donantis, ut in l. Papinianus, & per totum. ff. de donat. inter virum & vxorem. & in l. donationes quas parentes. Codice eodem tit. tamen donatio facta constante matrimonio putatiuo nõ confirmatur. textus est singul. in l. cum hic status. §. si quis sponsam. ff. de donat. inter virum & vxorem. quem ad hoc notant & commendant Doctor. ibi, & reputat singul. Bald. in l. eam quam. Cod. de fideicom. 6. column. num. 22. Iacob. de San. Georg. in l. 3. ff. de iure dotium. in fin. text. in l. si ex voluntate. Codice de donat. inter virum & vxor. & ibi notat & commendat Bald. Salic. & communiter Doctor. Tercio infero quod licet sponsalitia largitas in totum quæatur sponsæ per copulam, & medietas per osculum, ut in l. cum veterum, & in l. à sponso. C. de donat. ante nupt. & in l. 5. 2. his ll. Tauri, tamen debet intelligi quando matrimonium inter eos potuit de iure valere : secus vero alias : quia nihil quærit recipiens, sed totum debet reddere : ita tenet glo. singul. & ordinat. in dicta l. si à sponso. & ibi Salic. & communiter alij Doctores. Quarto infero, quod maritus putatiuus non lucratur fructus dotis tanquam verus maritus, sed tanquam bonæ fidei possessor ex quo deducitur & inferunt, quod tantum lucrabitur eos quos consumpsit in oneribus matrimonij, & sic vsque ad concurrentem quantitatem : ita probat text. in l. insulam §. fructus. ff. soluto matrimonio. & ibi communiter Doctores, Paul. & alij in l. diuortio. §. impendia, eodem titulo. Alexand. & moderni. in lege si cum dotem. §. fin. eodem titulo. Quinto infero, quod

maritus putatiuus tenetur & potest conuocari ultra quàm facere possit, argumen. text. in c. 1. de donat. inter vir. & vxor. per quem ita tenet Alexand. in l. maritum. ff. solut. matrim. 1. column. idem Alexand. in l. si cum dotem. §. si eodem tit. 1. col. in fin. Paul. & Imo. in l. diuortio. §. impendia. eodem tit. Sexto infero, quod maritus putatiuus non poterit accusare adulterium iure mariti, text. est in l. si vxor. §. diuus. ff. de adulte. text. in l. marito. §. fin. eodem titulo. Ex quo deducitur & inferunt, quod non poterit adulteros occidere, etiam repositos in flagranti crimine, nec lucratur dorem propter adulterium : ita probant prædicta iura & tenet gloss. singul. & ordin. in l. consensu. §. vir quoque. Cod. de repud. licet contrarium disponat hodie lex §. infra ll. Tauri. Septimo infero, quod maritus putatiuus non gaudebit dilatione legali concessa pro restitutione dotis : gloss. est not. & ordin. in l. prima. §. exacti. C. de rei vxor. actio. & ibi Doctor. & tenet Alex. in d. l. si cum dotem. §. fin. soluto matrim. Octauo infero, quod licet soluto matrimonio, non detur actio furti famosa contra vxorem in honorem transacti mat. ut in l. 1. & per tot. ff. rerum amot. tamè secus est in matr. putatiuo : text. est in l. si in concubina. eodem tit. & ibi Doctor. Nono infero, quod licet resolutio vero matrimonio statim ipso iure transeat dominium rerum dotalium in vxorem, ut in l. in rebus. Cod. de iure dotium. tamen secus est in matrimonio putatiuo : quia non transit, sed tantum datur conditio ob causas ; ut in l. fin. ff. de cond. sine causa, in l. 1. Codice de cond. ob causam, & ibi doctores, & istas & alias differentias vsque ad 23. vide per Bart. No. in dicto casu. folio 71. in parte, sequitur tertium membrum. & Ioan. de Campe. in 1. part. 97. q. Ex quibus vtiliter & necessario quæro si data ignorantia in utroque coniuge vel vno tantum legitimentur filij nati ex matrimonio putatiuo ? & breuiter dico quod sic : text. est singul. in cap. ex tenore, qui filij sint legitimi. & notatur per Doctores in l. qui in provincia. §. diuus. ff. de ritue nupt. vbi vide. Item etiam quæro, si quemadmodum de iure regio communicantur lucra acquisita constante vero matrimonio inter coniuges, ita eodem modo communicentur quando matrimonium est putatiuum ? & breuiter dico quod sic, argumento text. in cap. 2. de donat. inter virum & vxorem. & ibi tenet Abb. & commun. Doctor. & tenet nota. Palat. Ruu. in sua repet. fol. 19. & 39.

Item principaliter quæro, an res dotalis possit alienari per maritum, vel vxorem, vel utroque constante matrimonio ? & breuiter & resolutiuè dico quod non : text. est in l. 1. & per tot. ff. de fundo dora. text. in l. 1. & per tot. Codice de rei vx. act. textus in §. 1. & per tot. Inst. qui al. lic. vel non. quod est verum & procedit, nisi mulier iurauit, secus tamen si interueniat iuramentum, quia tunc valet & tenet contractus & alienatio : text. est in ca. cum contingat, de iureiuran. text. in capite licet mulieres, eodem titulo. lib. 6. Pulchrum tamen dubium est, si talis res vel fundus dotalis sit alienatus cum iuramento, an possit vxor petere pretium à marito vel hæredibus eius ? & breuiter & resolutiuè dico, quod si sola vxor de licentia mariti alienauit, &

& ipsa sola recepit pretium, non potest ali-
quid petere à marito vel hæredibus eius: si ve-
rò maritus solus alienauit de licentia vxoris &
cum iuramento eius, ipse solus tenetur: quia
solus contraxit: si verò maritus & vxor simul
contraxerunt & vendiderunt, & vxor iurauit,
videtur quòd maritus solùm teneatur ad dimi-
diam partem pretij, argumento text. in l. reos §.
cum in tabulis ff. de duobus reis cum similibus: &
in terminis ita tenet Bartol. consil. suis, consil.
124. sed contrarium est verius, imò quod hoc
casu maritus teneatur ad totum pretium, quia
ad hoc eum præsumitur peruenisse, argumento
text. & eorum quæ ibi notantur in authentic. si
qua mulier. Codic. ad Velleian. & in expresso ita
tenet singulariter Ioan. de Imol. in l. cum vir. ff.
de vsucap. antepenul. column. versicul. item ad-
uerte. idem Ioann. Imol. in c. cum contingat. de
iureiur. 16. col. num. 26. confirmatur ex senten-
tia Ci. Ang. & aliorum in l. si cum dotem §. trans-
grediamur ff. sol. marr. qui dicunt quòd si pater
& filius recipiunt dotem, tenetur pater: quia ad
eum præsumitur peruenire tanquam admini-
stratorem.

58 Item quæro, si mulier primò iurauit non
vendere res dotales nec alienationi consenti-
re, & postea vendit & iurat, an talis contractus
valeat & firmetur iuramento: Et videtur quòd
non: quia quando semel est præstitum iura-
mentum, secundum reputatur illicitum, & non
valet: argum. text. in c. ea te. & in c. intellecto. de
iureiur. & ibi tenet Innocen. Abb. & comm.
Doct. & in expresso isto fundamento & ra-
tione istam sent. & con. tenet gloss. singul. &
ord. in c. licet mulieres de iureiur. lib. 6. & ibi
Ioan. Andr. Anch. Domi. Anchara. Philip. Fran.
& commun. Doct. Hostien. in c. cum contin-
gat. de iureiur. fin. col. vers. quid si minor vel mu-
lier. Specul. in tit. de emptio. & vendit. §. tertio
loco. ver. & nota generale consilium. Bartol. in l.
si quis pro eo. ff. de fideiuss. 4. column. numer. 9. ver-
sic. pro hoc induco. & ibi Paul. de Castr. 2. colum.
fin. idem Bartol. in l. si prædium. Codic. de iure dot.
idem Bartol. in l. is cui bonis ff. de verbor. obliga.
fin. column. in fin. Ange. de Aret. in §. 1. Inst. qui-
bus alien. licet vel non fin. column. in fin. vbi re-
putat illam gloss. sing. Ias. in authen. sacramenta
puberum C. si aduer. ven. 14. col. num. 60. Bald. &
moder. in l. duobus §. si. ff. de iureiur. vbi dicit
Alex. hanc esse com. opi. & illam gl. ad hoc re-
putat sing. & vnicam Ioan. de Imo. in l. si esti-
matis ff. solut. matri. in fin. illam etiam sequitur,
& reputat valde nota. & ord. idem Ino. in c. cum
contingat. de iureiur. 82. col. num. 83. sed his non
obstantibus ego semper tenui & teneo contra-
rium, imò quòd talis actus vel contractus se-
cundus cum iuramento valeat & teneat. Primò,
quia quando actus vel dispositio pendet à me-
ra facultate & voluntate ipsius disponentis,
non potest irrevocabiliter astringi, etiam cum
iuramento, taliter quòd ab ea non possit rece-
dere, sed valet & tenet secundus actus contra-
rius, licet disponens sit periurus, argumento
text. in l. qui in aliena, §. fin. ff. de acquirenda hæ-
reditate, & in l. si quis in principio testamenti.
versicul. nemo enim ff. de lega. 3. cuius verba sunt,
nemo enim eam sibi potest legem dicere, ut à prio-
re ei recedere non liceat. text. in l. si mihi & tibi

§. in legatis. ff. de lega. 2. text. no. & expressus in
cap. sicut ex literis de sponsa. vbi qui iurat con-
trahere matrimonium cum B. potest contrahere
cum alia, licet sit periurus, & ibi not. & com-
mendat Abb. & communiter Doctores. Confir-
matur, quia aliàs esset sibi tollere libertatem
arbitrij, quæ est de iure naturali, argument. text.
in l. 1. C. de sacrosan. eccles. & si replices, quod
primus actus iuratus habet tacitam clausulam
derogatoriam sequentis actus contrarij, & tol-
lit vires eius virtute iuramenti, argument. text.
in l. cum pater §. filius matrem ff. de lega. 2. quia
respondeo quòd illud est in dubio, quando
non constat de determinata voluntate secun-
dæ dispositionis: secus tamen aliàs, quando
constat, vt in nostro casu: quia tunc primus
actus derogatur per secundum, & dicitur con-
stare per clausulam derogatoriam contrariam
positam in 2. actu: vel per iuramentum in eo
interpositum, ex quo inducitur tacita reuocatio
prioris actus. Confirmatur etiam ex sententia
Io. An. & communi in regula, quod semel, de re-
gulis iuris, libro sexto, tenentis, quod si quis fe-
cit testamentum, & iurauit non mutare, potest
postea ad libitum mutare, licet sit periurus.
Rursus confirmatur ex sententia gloss. singul.
cum commun. opin. in cap. fin. de procurat. lib. 6.
in verbo, reuocatus, vbi dicit quòd licet quis
constituat procuratorem, & iuret non reuoca-
re, potest ad libitum reuocare. Secundo prin-
cipaliter & in specie facit, quia priuatio vel
promissio de non alienando, etiam si sit cum
iuramento, non impedit alienationem & trans-
lationem domini, argumento text. in l. si ita
quis §. ea lege ff. de verb. obli. & in l. ea lege C. de
condict. ob causam cum similib. & in expresso
ita tenet Innocen. in c. dilecto de prebend. 2. col.
num. 4. & ibi Abb. & commu. Doct. Ioann. An.
in regula, quod semel. de regu. iur. in 6. 3. col. in fi.
Alberic. Faber, & alij Doct. in d. l. ea lege, Ias. in
d. l. si ita quis §. ea lege, de verbor. oblig. 6. colum.
num. 23.

Tertio principaliter facit, quia quando actus
vel contractus pendet de voluntate duorum,
non valet clausula derogatoria posita ab vno,
si non perueniat ad notitiam alterius: quia aliàs
esset grauitè fraudatus, argum. text. in l. qui ho-
minem §. si Titium ff. de solut. & in l. cum quis §.
si debitorem eod. tit. text. in l. si mandassem ff.
manda. text. in l. si fideiussor. la. 1. §. 1. eodem titul.
text. in l. sed & si socius §. 1. eod. tit. text. in l. 1. §.
sed ego. ff. quod iussu. & in expresso ita tenet Bar-
tol. Bald. & comm. Doct. in l. pacta nouissima. C.
de pactis Pau. & Doct. in l. si mihi & tibi. §. in
legatis ff. de leg. 1. tradit late & notabiliter Bart.
in l. non soluta §. morte. ff. ope. no. nun. quarta &
quinta column. & ibi commun. moderni. tenen-
do tamen prædictam gloss. & commun. opin.
in d. cap. licet mulieres, eam notabiliter limita
& intellige sequentibus modis. Primò quando
primum iuramentum esset præstitum à mulie-
re fauore patris vel alterius cuius interfuit do-
tem non alienari: secus verò si simpliciter suo
proprio fauore & causa iurauit: quia tunc non
valet nec obligat talis actus iuratus irrevoca-
biliter, sed potest reuocari per sequentem actum
contrarium iuratum: quia non est ius quæsi-
tum tertio, & censetur nudum præceptum vel
promissio

promissio de non alienando, quod non valet nec tenet, quando non fit respectu certæ personæ, argumento text. cum materia in l. filius fa. §. diui. ff. de leg. 1. & in expresse ita tenet Bald. in l. duobus paragrafo si. ff. de iureiur. & ibi alij Doct. præcipuè Iaf. idem Bal. in ca. veniens de iureiur. in fin. Alexand. in consil. 16. 3. col. 3. vol. con. Pala. Ruui. in sua repe. fol. 33. 2. colum. in medio. Georg. Nathan. in repet. cap. quamuis pactum de pactis in 6. §. col. numer. 19. vbi reputat singulare.

Secundò limita & intellige, quando ille cum quo secundus actus vel contractus fiebat erat certus de primo iuramento contratio, secus verò si ignorabat, quod semper præsumitur, vt in l. verius de probat. & in l. fin. ff. pro suo. quia tunc secundus actus vel contractus valet & tenet: ita sing. tenet declarat Bald. in consil. 133. prima part. cons. Ioann. de Imol. in l. cum vir. ff. de usucapio. octaua columna, numero quinto, Idem Imol. in dict. cap. cum contingat. 84. numero 85. Faber. in §. 1. Inst. quibus al. licet vel non 2. col. Alex. in consil. 16. 3. col. 3. volu. consil. Iaf. in l. duobus §. fin. ff. de iureiur. 2. colum. Georg. Nathan. in repet. c. quamuis pactum de pactis. in 6. §. col. n. 19. quod reputo singulare & quotidianum in practica.

59 Item quæro, an mulier sol. matr. possit vendere vel alienare res vel fundos dotales, vel approbare & ratificare venditiones & alienationes factas à marito in vita constante matris. antequam verè & realiter apprehendat possessionem earum? & breuiter & resolutiuè dico quòd sic: Primò, quia sine matrim. dos esse non potest, vt in l. 3. ff. de iure doti. & in l. si. §. 1. Cod. de don. ante nupt. ergo soluto non censetur dos, nec habere eius priuilegia. Secundò & in specie facit text. in l. cum pater §. qui dotale. ff. de leg. 2. vbi maritus vendidit in vita fundum dotalem, & postea in testamento legauit vxori pretium quod emptor debebat, & insuper aliud legatum quod agnouit mulier: & dicit tex. quod ex hoc videtur approbare & ratificare venditionem & alienationem factam à marito: & ad hoc notat & commendat ibi Bald. Imola, Pau. Cuman. & comm. Doct.

Tertio facit text. in l. 1. & per tot. Codic. si maior factus alienatio. sine decreto fac. rat. habue. vbi habetur quod minor, qui fundum vel rem immobilem in minori ætate vendiderit sine decreto vel iuris solennitate, potest post maiorem ætatem approbare & ratificare etiam possessione existente penes alium. Quarto facit text. in l. 1. in fin. cum Authentic. ibi posita. Cod. de bon. mater. vbi habetur quod si pater in vita alienat rem aduentitiam filij, potest filius post mortem patris, quando est effectus sui iuris eam vindicare, nisi tacitè vel expresse approbet venditionem. Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quod non possit mulier solut. matrimon. vendere vel alienare prædictas res, & fundos dotales, nec venditiones & alienationes antea factas approbare & ratificare, antequam verè & realiter apprehendat possessionem earum. Primo quia solut. matr. antequam sibi fiat solutio, res & fundi dicuntur dotales, & gaudent eodem priuilegio: & militat ratio prohibitionis & sexus fragilitas:

text. in l. 3. vers. 1. ff. de fundo dota. cuius verba sunt, toties autem non potest alienari fundus quoties mulieri actio competit, aut omnino competitura est, & ibi gloss. ord. & commun. Doct. Secundo facit text. in l. etiam eo. titul. cuius verba sunt, etiam dirempto matrimonio dotale prædium esse intelligitur, & ad hoc expresse notat ibi Odofred. & commun. alij Doct. Tertio facit text. in rub. & nigro. ff. solut. matr. vbi etiam solu. matr. propriè dicitur dos, & in petitione & exactione competunt eius priuilegia. Quarto facit text. in c. 2. de resti. spol. vbi spoliatus qui renuntiat iuri suo antequam sit plenè restitutus, non sibi præiudicat. & in expresse istam sentent. & con. tenet Paul. de Castr. Cum. Socin. Aret. Alexand. Iaf. Vincent. Ripa & commun. Doct. in rub. ff. solut. matrimon. Bald. & Salicet. notabiliter in l. 1. C. sine censu. vel reli. idem Bald. in dotalem. ff. de milit. testa. vbi dicit, quod solu. matr. reliquæ priuilegij inalienationis remanent in ipsis rebus, & antequam realiter fiat solutio, licet in mulierem ipso iure sit translatum dominium, vt in l. in rebus C. de iure dot. idem Bald. Cynus & alij Doct. in l. rem quam. Cod. de iure dot. Nec obstat primum fundamentum contrarium: quia procedit quando nullum matrimonium penitus interuenit: secus verò si aliquando interuenit, licet ex post facto cesset: quia tunc dos bene retinet sua priuilegia: ita tenet & declarat Paul. & Doct. in d. rub. ff. solut. matrimon. Confirmatur, quia licet usufructus requirat patriam potestatem quo ad sui acquisitionem, non tamen quoad sui durationem secundum Bald. & Doct. in l. 3. Cod. de usufruct. Secundò non obstat text. in dict. l. cum pater §. qui dotale. ff. de legat. 2. quia omissis aliis solutionibus quæ possent assignari, dico quod de illo iure antiquo fundus dotalis poterat vendi per maritum consentiente vxore, & ibi maritus vendidit in vita & vxor post mortem approbavit, & valet approbatio & consensus sicut valeret in vita constante matrimonio: hodie verò de iure nouo C. non potest vendi nec alienari, etiam consentiente vxore, propter eius fragilitatem, vt in l. vnica §. & cum lex. Codic. de rei vxor. act. & not. §. 1. Inst. quibus alien. licet vel non. Tertio non obstat text. in dict. leg. 1. & per tot. Cod. si maior factus: quia ibi ratio prohibitionis & priuilegij tantum est minor ætas, quæ cessat postquam est effectus maior: in nostro verò casu durat fauor dotis & fragilitas sexus. Quarto non obstat text. in dict. l. 1. in fin. cum Authentic. ibi posita. Codic. de bon. mater. quia ibi ratio prohibitionis est, quia erat res aliena, vnde meritò alienatio potest confirmari per filium finita patria potestate: quia est verè dominus. Ex quo primo inferitur, quod postquam mulier solu. matrimon. habuit & recuperavit prædictas res dotales, potest eas liberè alienare, cum cesset ratio prohibitiva & fundamenta superiora. Confirmatur, quia hæreditas post apprehensionem amplius non est hæreditas, sed bona propria hæredis, vt in l. sed si plures §. filio impuberi. ff. de vulg. & pupill. cum similibus. Secundo inferitur, quod prædicta sentent. & con. procedit quando matrimonium soluitur morte viri: secus verò si morte vxoris: quia tunc indistinctè possunt hæredes vendere &

& alienare res dotales ante apprehensionem & recuperationem, vel post, & approbare & ratificare alienationem antea factam: ita Socin. in dict. rubric. ff. solus matrimon. & ibi alij moderni. Tertio infero, quod si mulier iurat, valebit & tenebit contractus, venditio, & alienatio rerum dotalium solut. matrimonio. sicut antè valeret, per text. in c. cum contingat. de iureiur. & in c. licet mulieres. cod. titul. lib. 6. Aduertendum tamen est, quod prædicta procedunt & habent locum quoad alienationem: secus verò quoad successionem in dote, vel quo ad alia: quia habent etiam locum in dote soluto iam matri. & possessione recuperata & apptehensa. Ex quo infertur, quod si cauetur lege vel statuto, quod mulier teneatur relinquere dotem suam filiis vtriusque matrimonij vel aliis personis æquis portionibus, procedit & habet locum, etiam si talis mulier decedat & moriatur vidua, & soluto iam matrimonio, & recuperata apprehensa possessione: ita sing. determinat Bald. in l. 1. in fin. C. unde vir & vxor. Ioann. Campe. in tract. dotis 1. par. 3. quæst.

60 Item quæro, an fideiussor qui intercessit pro re dotali vendita teneatur & efficaciter obligetur re euicta per mulierem, vel eius hæredes? in quo articulo vera resolutio est, quod si mulier vendidit vel alienauit, non tenetur nec obligatur fideiussor: quia principalis contractus est nullus, & ex eo non oritur aliqua actio vel obligatio. Primò quia cum lex resistat alienationi & impediatur translationem dominij, tacitè videtur prohibere & impedire obligationem ciuilem & naturalem: quia prohibitio actu consequutiua, in consequentiam videtur prohibitus omnis actus per quem peruenitur ad illum, argumento text. in l. oratio. ff. de sponsal. text. in l. si ad resoluendam. Codice de prad. minor. si impeditur vtraque obligatio tam ciuilis quàm naturalis: ergo nullo modo tenetur fideiussor, vt tenet Bartolus in l. cum lex num. 4. de fideiussoribus in l. Gallus in prin. num. 16. & 17. & sequen. Baeça, de non meliorandis c. 35. num. 5. vbi hic limitat, nisi fideiussor suscipiat in se periculum, & affirmet nihil contra legem fieri, quam etiam ampliationem proponit Menchaca controueriarum vsufrequentium c. 10. num. 7. Secundò, quia aliàs si actus vel contractus mulieris valeret, & fideiussor remaneret obligatus, posset postquam solueret agere contra ipsam mulierem, & per indirectam auferretur ei priuilegium quod habebat in rebus dotalibus: si verò maritus vel extraneus venderet rem dotalem & fideiussorem præstiterit, vterque tenetur, tam principalis quam fideiussor: quia in re aliena bene valet venditio, & contrahentes personaliter obligantur ad interesse, vt in l. rem alien. ff. de contra. empt. Tertio, quia tantum fauore mulieris est inductum priuilegium inalienationis: non verò fauore alterius: & ista eadem distinctio & resolutio fit & habet locum in re immobili minoris, quæ non potest alienari sine decreto: quia si minor vendit cum fideiussore, nullus tenetur: si verò extraneus, vterque tenetur ad interesse, pro qua sent. & res. lo. facit text. in l. & suis. Cod. de prad. mino. vbi

habetur, quod si curator finita cura alienauit prædium minoris, & dedit pignora vel fideiussores, valet obligatio: & in expresso ita tenet & declarat Bald. in l. cum lex ff. de fideiuss. si. col. & q. ibi Pau. 2. col. & com. doct. Bald. in l. si prædium C. de iure dot. 2. colum. in si. num. 5. & ibi alij Doctores. Cin. Albe. Bald. Saly. & comm. doct. in d. l. si is. C. de prad. min. Abb. in c. cum contingat. de iureiur. 1. col. num. 2. & ibi Ant. pen. col. n. 15. Anch. fin. col. & q. Ioan. de Imo. in 11. col. num. 17. & 18. qui dicit hanc esse comm. opin. Platea. in §. 1. Inst. qui alien. licet vel non in si. Fabia. de Monte. in tract. de empt. & veud. q. pr. circa §. circa duodecimum. ver. vlt. est explicanda q. notabilis & difficilis.

Item quæro, si maritus vendidit vel alienauit rem dotalem sine consensu & iuramento vxoris, & postea soluto matrimonio vendicetur ab ipsa vxore vel hæredibus, an maritus teneatur de euict. ad pretium & totale interesse? & breuiter & resolutiuè dico, quod si emptor fuit ignorans, maritus tenetur de euict. quia licet contractus super re dotali sit nullus & reprobatur fauore mulieris, non tamen fauore mariti, vel alterius extranei: & idco efficaciter remansit obligatus, sicut quando alienam rem venderet, argum. text. in leg. rem alienam ff. de contrah. empt. text. in leg. si emptione §. item si emptor eodem titulo, cum simi. & in expresso ita tenet Spec. in tit. de emp. & vend. paragrapho 3. loco versi. sed in casu præmisso. Bartol. in leg. cum vir. ff. de vsucap. & ibi Paul. de Castr. 1. col. num. 4. Ioan. de Imo. 1. col. & 1. notab. & communiter alij Doctores idem Bald. in l. cum lex. ff. de fideiuss. 1. col. num. 2. Bald. Sali. & communiter Doctores in l. si prædium Cod. de iure dot. Faber in §. 1. Instit. quibus aliena. licet vel non, si vero emptor fuit sciens, maritus tenetur tunc reddere pretium, & non tamen tenetur de euict. ad totale interesse, argu. text. sing. in proposito. in l. si. §. si. C. commun. de lega. vbi habetur quod ille, qui emit ab hærede vel legatario scienter rem subiectam restitutioni, potest à venditore grauato consequi pretium: non tamen poterit agere de euict. ad interesse: & ad hoc not. & commendat ibi gloss. or. Odof. Bar. Cin. Pet. Alb. Bald. Ang. Pau. Sali. Iaf. Corneus, & com. Doct. facit etiam text. no. iuncta gloss. or. in Auth. qui res iam dictas. C. de sacros. eccl. vbi habetur quod si œconomus vel alter vendidit res ecclesiæ, non valet nec tenet venditio, sed debet emptor eas restituere ecclesiæ: & si fuerit sciens, pretium consequitur à venditore: & ibi tenet Cinus, & alij Doct. Hostien. in c. audientiam, in fin. de rebus eccl. non. alie. & ibi. Anto. Anchar. & latè & no. Ioan. de Imol. 3. col. num. 8. gloss. in ca. qui verò res iam dictas 10. q. 2. Confirmatur, quia sicut dolus præponderat culpæ, vt in l. item si obstetrix. §. si. ff. ad leg. Aquil. ita dolus maior minori, sed maior est in œconomio vendente ratione officij: ergo, &c. nec obstat. text. in l. si fundum. Cod. de euict. vbi ille qui emit rem alienam scienter, nihil potest recuperare à venditore nisi fuerit stipulatus: quia procedit & debet intelligi, quando res est penitus aliena: secus si propria vendentis, licet subiecta restitutioni, nec obstat etiam tex. in l. quemadmodum. C. de agri. & cen.

*cen. lib. 11. vbi ille qui emit rem prohibitam alienari, nihil potest consequi à venditore: quia procedit & debet intelligi quando simpliciter & absolute est de iure communi prohibita alienari: secus vero, si gratia & favore alicuius personæ particularis fiat prohibitio: ergo si dicamus in nostro casu, quod iste qui emit à marito rem dotalem subiectam restitutioni scienter, possit saltem repetere pretium, licet nō possit agere de euct. ad dotale interesse: & in expresse ita tenet Iaco. de Ra. in d. l. cum vir. quem refert Imo. 5. col. & istam opi. ego tenerē in iudicando & consulendo tanquam verā & equam, licet contrarium expresse teneat Io. de Imol. in d. l. cum vir. 5. col. Idem Imo. in c. cum contingat. de iure iur. 12. col. n. 10. arg. tex. in l. si fundum. C. de euct. & in d. l. quemadmodum. C. de agri. & cen. nec obstat secundum eum text. in d. l. ff. §. fin. C. comm. de leg. quia ille est casus specialis in re subiecta restitutioni ab homine, in qua nō est tacita prohibitio, nec obstat etiam gloss. in d. auben. qui res iam dictas. C. de sacr. eccl. cum simi. quia commun. opinio est contra eam: imò quòd ille qui scienter emit rem ecclesiæ ab œconomo vel alio, non possit recuperare pretium: & ita tenet gloss. ord. in c. ad audientiam. de reb. eccl. non al. & ibi Inno. Gofre. Anch. Io. And. Flo. Cald. Abb. & comm. Doct. Abb. in c. si quis presbyterorum eo. tit. fin. col. & quest. & ibi magis comm. opin. gl. in c. vulterana. 12. q. 2. imò plus tenebat. imò pretium non remaneret apud venditorem sed confiscaretur, arg. tex. in l. quemadmodum. iuncta gl. supra alleg. sed ego teneo primam opin. in utroque casu tam in emptore rei dotalis, quàm ecclesiasticæ
 62 Item quæro, si mulier constante matrimonio de licentia & consensu viri vendidit vel alienavit rem dotalem, dato quòd venditio vel alienatio sit nulla & possit constante matr. liberè reuocari, an saltem solu. matr. cum dos pleno iure pertinet vxori confirmetur talis venditio vel alienatio, & videtur quòd sic, arg. tex. in l. cum vir. ff. de vsuca. vbi si maritus vendidit rem dotalem, confirmetur venditio, si postea sol. matr. efficiatur dominus vel successor. & per illum text. ita tenet gl. sing. & vnica in l. constante. C. de don. & ibi no. & commendat Bar. Albe. & Angel. & reputat sing. Bald. Salyc. tenet etiam Cin. in l. si prædium. C. de iure dot. 1. col. 2. q. Spec. in tit. de empr. & vend. §. tertio loco. vers. sed nunquid potest confirmari. & illam gl. reputat sing. & vnica Ioan. de Imo. in d. l. cum vir. ff. de vsucap. 6. col. num. 4. idem Imo. in ca. cum contingat. de iure iur. 14. col. num. 22. sed ego teneo contrarium, imò quòd venditio & alienatio sit omnino nulla & non confirmetur sol. matr. imò liberè possit mulierem alienatā petere & reuocare à quolibet possessore, modo emptor & possessor sciens, modo ignorans, quia propriè hoc casu militat fauor & priuilegium mulieribus concessum in earū dotibus: quia constante matr. non tantum egent priuilegio cum maritus debet sustinere onera matrimonij: item etiā, quia solut. matr. non possit mulier expresse alienationem dotis confirmare, nec de re dotali disponere, antequam sibi fiat plena & realis*

restitut. vt in l. 3. ver. 1. & in l. etiam. ff. de fundo dota. & tenet eleganter Paul. & modern. in rubr. ff. solu. matr. & dixi supra ista l. Item etiam qui mulier non tenetur de euct. nec ad pretium, cum respectu eius & eius favore contractus fuerit nullus, ergo solut. matr. cum sit domina dotis & sibi pertineat, non potest contractus confirmari, nec per possessorem conuentum impediri, nec aliqua exceptione vel retentione defendi: & in expresse ita tenet Ioan. de Imo. in d. l. cum vir. ff. de vsucap. 6. col. num. 4. idem Imo. in d. c. cum contingat de iure iur. 14. col. n. 22. Faber in §. 1. Instit. quibus aliena. licet vel non. 2. col. n. 8. & ibi alij Doct. Bald. Nouel. in tract. dotis 7. par. prin. 1. limitatione, nec obstat tex. in dict. l. cum vir. quia loquitur in marito vel extraneo cuius favore non est prohibita alienatio, imò valet & remanet de euct. vel saltem ad pretium obligatus, ideo confirmatur si postea efficietur dominus vel successor.

Item quæro, an maritus vel alienans rem dotalem possit eam vindicare constante matrimon. & videtur quòd non. Primo, quia nemo potest venire contra factum vel contractum proprium, etiam si nulliter fecit non seruata iuris solemnitate: text. est in l. post mortem ff. de adopt. text. in l. cum profitearis. Codic. de reuocan. dona. text. in l. per fundum ff. de serui. rusti. præd. text. in l. 1. Codice de remiss. pignor. 2. quia quem de euct. tenet actio, eundem agentem repellit exceptio: text. est in leg. vendicantem ff. de euctio. text. in leg. excep. & in l. si ob causam. & in l. siue possessio. Cod. eodem titulo. Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quòd licitè possit, quia non venit nec agit nomine proprio & ad eius vtilitatem, sed vxoris, nec obstant iura & fundamenta in contrarium superius allegata, quia procedunt & habent locum præterquam si factum vel contractus prohiberetur favore tertie personæ, vel favore publicæ vtilitatis principaliter vel secundario: ita probat text. not. in l. quemadmodum. Cod. de agri. & cens. lib. 11. & ibi gloss. ordin. & communiter Doctores, text. in l. iubemus parographo sane, & §. prædia. Cod. de sacros. eccl. & ibi gloss. ordin. & commun. Doct. nec obstat quòd maritus percipit fructus, & per consequens videtur, quòd in reuocatione contractus & rei alienatæ de eius commodo & vtilitate tractatur: quia etiam percipiat ad vtilitatem vxoris & familiæ, pro sustentandis oneribus matrimonij: & in expresse ita tenet gloss. ordinat. in l. vnica §. & cum lex. C. de rei vxor. actio. in verbo, alienare, & ibi communiter Doctores, gloss. ordin. in §. 1. Insti. qui. aliena. licet vel non in verbo, interdicit. & ibi Ias. com. Doct. Batt. Inol. & commu. Doct. in l. cum vir. ff. de vsucap. idem Bar. & do. in l. post mortem ff. de adopt. Ioan. Imol. in c. cum contingat. de i. iur. 10. col. num. 19. vbi notabil. loquitur. & dixi hanc esse commun. opin. Ioan. Pla. in l. 3. C. de iure fisc. lib. 10. & idem est in œconomo ecclesiæ, administratore ciuitatis, tutore, & curatore, & similibus, ita probant iura superiora, & tenent com. Doct. vbi supra.

Aliquando & quindò inter eos sit donatio simplex & inter viuos matrimonio iam contracto,

tracto, quæ vocatur donatio inter vir. & vxor. pro cuius perfecta declaratione dico, quod talis donatio regulariter est nulla & prohibita: text. est in l. 1. & per totum C. eodem titulo. text. in c. fin. extra eod. tit. text. in l. 4. & §. tit. 11. 4. part. vide Palacios Rubeus, late in rub. de donatio. inter virum §. 28. cum sequentibus. Duenas in reg. 121. Socinum in reg. 141. Gutierrez de iuramento confirmatorio. 1. p. cap. 3. Cuius ratio fundamentalis est, ne mutuo amore inuicem se spolient. istam rationem ponit consultus in d. l. 1. ff. eodem titulo, cuius verba sunt, *Moribus apud nos receptum, ne inter virum & uxorem donationes valerent: hoc autem receptum est ne mutuo amore inuicem spoliarentur, eadem ponit & confirmat consultus in leg. 3. eodem titulo, cuius verba sunt, Maiores nostri inter virum & uxorem donationes prohibuerunt, amorem honestum solis animis aestimantes, fama etiam coniunctorum consulentes, ne concordia pretio conciliari videretur, neve melior in paupertatem incideret & deterior dirior fieret, & istam rationem confirmat per pulchra verba & autoritates Philosophorum antiquorum quos refert Pala. Ruui. in sua repet. cap. per vestras fol. 15. 1. colum. in fin. vers. sunt & alia donationes. Confirmatur etiam, quia captus amore æquiparatur furioso vel ebrio. text. est iuncta gloss. ordi. & commun. opin. in authen. quib. mod. natur. effi. leg. §. illud collat. 7. text. in §. fin. Inst. de success. subla. & in tantum hoc est verum, vt non oriatur obligatio aliqua civilis nec naturalis, nec ei potest accedere fideiussor: text. est in l. 3. §. sciendum eod. tit. cuius verba sunt, sciendum autem est ita interdictam inter virum & uxorem donationem, vt ipso iure nihil valeat quod actum est: text. in l. 5. §. si vxor viri. eodem tit. ibi, nec obligari mulierem vel fideiussorem eius.*

65 Adde tamen quod, talis donatio confirmatur morte donantis, quia perseverando in eadem voluntate videtur ei post mortem concedere? & sicut legatum vel fideicommissum inter eos relictum valet, quia cessat prædicta ratio cum conferatur post mortem, ita ista donatio inter viuos morte confirmatur: text. est in l. cum hic status. in pr. & in §. 1. & per totam legem ff. eod. tit. vbi Imperator Antonin. oratione sua quam in senatu recitauit hoc proposuit, cuius pulchra verba sunt, cum hic status esset donationum inter vir. & uxorem quem ante retulimus, Imperator noster Antonin. ante excessum diui Seneri patris sui oratione in senatu habita auctor fuit, vt aliquid laxaret ex iuris rigore. & rursus in §. 1. ait oratio, fas esse eum, qui donauit poenitere: hæredem verò eripere forsitan aduersus voluntatem supremam eius qui donauit, durum & avarum esse. text. conditus ab eodem Imperatore Antonino in l. 1. & in l. 3. C. eod. tit. text. in l. donationes quas parentes. eod. tit. & in tantum hoc est verum, vt confirmetur etiam hæreditate non adita ita probat text. in d. l. 1. C. eo. & ibi no. Bar. Bal. Ang. Saly. & commun. Doct. Ex quo infertur quod ius, vel facultas reuocandi aliquem actum vel contractum competens principali non transit ad hæredes, idem etiam probat text. in l. si. in fin. C. de reuo. dona. vbi disponitur

quod licentia vel facultas reuocandi donationem propter ingratitude non transit ad hæredes facit text. in l. centesimis. §. si. ff. de verb. ob. cum materia. text. no. in l. unum ex familia. §. rogo. ff. de lega. 2. vbi habetur quod ius vel facultas eligendi non transit ad hæredes facit etiam text. in l. 3. ff. de seruis exportandis vbi probatur quod facultas reuocandi non transit ad hæredes: text. in l. si hominem. ff. mand. text. in l. omnimodo. Cod. de inoffic. test. vbi facultas exhæredandi filium per ingratitude non transit ad hæredes. Nec obstat text. in l. 2. §. ex his, de verb. obl. cum simil. vbi actio vel obligatio actiua vel passiuua competens principali semper transit ad hæredes cum sua qualitate: item etiam ius & facultas declarandi transit ad hæredes, vt in l. si stipulatus fuerim illud aut illud. ff. de verb. obl. & in leg. illud aut illud ff. de actio. leg. quia debent intelligi, quando ius ac facultas competit iure proprio & ad vtilitatem propriam: secus verò, si competat ad reuocandum actum vel contractum in præiudicium tertij: quia illud ius & facultas non transit ad hæredes, vt in nostro casu & iuribus supra allegatis. Vnum tamen est quod ad hoc, vt ista donatio confirmetur morte, requiritur traditio vera vel ficta: text. est capitalis, & expressus in l. Papinia. ff. de dona. inter vir. & vxor. cuius verba sunt, Papi- nianus rectè putabat orationem diui Seneri ad rerum donationem pertinere, denique si postulanti spondidisset uxori sua non putabat conueniri posse hæredem mariti, licet durante voluntate maritus decesserit. & ibi not. & commend. gloss. ord. Odo. Bar. Bald. Saly. & commun. Doct. glo. ord. in l. 2. Codice de dote causa non numer. & ibi Doct. Imola, & commun. doct. in l. si diuortio. ff. de verb. obl. Ancha. in c. fin. eod. tit. 2. col. 3. oppo. & ibi Canonistæ: & tradit late Pala. Ruui. in sua repe. fol. 55. 4. column. vers. aduerte. & adde quod illa l. Papinianus, deberet esse post legem, cum hic status. quia aperte constat, quod est posterior in decisione. Ex quo videtur reprobanda sententia Azo. in Summa. C. eo. tit. in fin. qui dicit quod imo donatio ista confirmatur morte sine aliqua traditione, & quod text. in d. l. Papinianus. corrigitur per legem, cum hic status. quia aperte est falsa per suprascripta. Adde tamen quod talis confirmatio, quæ fit per mortem non retrahitur, vt valeat à tempore quo fuit facta, & per consequens non censetur ab illo tempore transfactum dominium, quia extrema non sunt habilia, licet quoad fructus medij temporis bene retrahitur: ita probat text. in l. si seruus ff. eodem tit. text. in l. donationes quas parentes. C. de dona. inter virum & vxor. & ibi gloss. ord. in verbo, referatur, & commun. Doct. & tenet notabiliter gloss. ordin. Bart. in l. sequens questio. ff. de lega. 2. & ibi Paulus. & alij Doctor. idem Barto. in l. si is qui pro emptore ff. de vsucap. 3. column. & ibi Ias. numer. 23. Paul. de Castr. in l. talis scriptura ff. de legat. primo. & ibi moderni. Aduertendum tamen quod ista donatio confirmatur morte ipsius donantis, non verò morte donatarij recipientis donationem: ita probant iura superiora, & in specie probat text. in l. cum status §. si mulier eod. tit. in fin. ibi, si tamen donator.

donator prius decefferit, donatio valebit. text. in l. à marito. C. eodem tit. text. in l. etiam eodem tit. text. in d. cap. fin. extra eodem text. in l. 4. tit. 11. 4. part. Si autem ambo simul decedant, putaruina, incendio, naufragio, vel quouis alio casu fortuito, bene confirmatur: text. in l. cum hic status §. ambo. ff. eod. & ibi gloss. ordinar. & communiter Doctores. Azo in summa. C. eodem tit. fin. colum. num. 32. Ex quibus infertur, quòd ista donatio non confirmatur morte in tribus casibus. Primus est, si donator reuocauit expressè. Secundus est, si reuocauit tacitè per aliquas probabiles, & verisimiles coniecturas.

Tertius est, si donatarius, qui donationem recepit prius decedat: ita probant omnia prædicta iura, & est text. for. & expressus in dicto cap. final. extra eodem. Vnum tamen est, quòd dicebat Barto. in l. cum hic status §. si maritus ff. eodem. quod per solam pœnitentiam & verbalem reuocationem eius donationis non censetur reuocata nisi etiam reuocetur traditio vel possessio à donatario: quod aperte est falsum & non tenendum per prædicta iura superiora: & in expresso ita probat text. in dicta leg. cum hic status §. ait oratio. versicul. pœnitentiam. eodem tit. & ibi commun. Doct. Aduertendum etiam, quòd omnia superiora habent locum & procedunt, quando matrimonium valet & tenet de iure inter matitum & vxor. secus tamen est, si matrimoniũ inter eos non valet nec tenet, etiam si contraxerunt ignoranter: quia tunc ista donatio non confirmatur morte, sed indistinctè reuertitur ad donatorem: text. est sing. & expressus in d. l. cum hic status §. si quis sponsam. ff. de donat. inter virum & vxor. & ibi notant & commendant Doct. & illum textus ad hoc reputat sing. Bald. in l. eam quam. Cod. de fideicom. 6. col. numer. 22. & Iacob. de Sanct. Georg. in l. 3. in fi. ff. de iure dot. text. in leg. si ex voluntate. C. de dona. inter virum & vxor. & ibi glo. ord. & com. Doct. tenet etiam Anch. & commun. Cano. in d. c. si. extra eo. tit. Bald. No. uel. in tract. dotis 11. 10. membro.

66 Valet tamen ista donatio inter matitum, & vxorem in casibus sequentibus. Primus est, quando non est mera donatio, sed venditio, permutatio, vel alius contractus onerosus. & pretium æquipollet rei: secus verò aliàs: quia in eo quod remittitur vel non æquipollet, reputatur donatio & non valet: text. est in l. si sponsus circa venditionem ff. de dona. inter vir. & vxor. & ibi commun. Doct. text. in l. si donata §. si. Cod. eo. ti. Secundus est, quando inter eos fit donatio causa mortis, quia cessat ratio prohibita, & non fertur in tempus mortis quo vnus potest alteri legare, vel per fideicommissum relinquere, & potest ad libitum in vita reuocare: text. est in l. si eum seruum ver. fin. cum l. seq. ff. de dona. inter vir. & vxor. cuius verba sunt, inter virum & vxorem mortis causa donationes recepta sunt à iure: quia in hoc tempus excurret donationis euentus quo vir & vxor esse desinunt. & ibi gloss. ord. & commun. Doct. Ex quo notabiliter infero, quòd si matitus & vxor ad inuicem & reciprochè sibi donant hoc modo & pacto, vt

quæ præmoriatur lucretur & habeat bona alterius per tempus vitæ suæ, talis donatio valet & non est reprobata. Primò, quia videtur esse donatio causa mortis. Secundò, quia nemo fit pauperior, & per consequens cessat ratio prohibitiua. Tertio, quia propter vicissitudinariam & reciprocam conditionem mortis appositam in contractu quæ potest verificari in vno vel in alio, non censetur aliquis eorum læsus, nec videtur reprobanda talis donatio, argumento text. qui est sing. & vnicus in suo casu, in l. fideicommissio. Cod. de transa. & in expresso ita tenet Cin. in l. si pater puella. Codice de inoffi. test. & Ioan. Pyrrhus in tracta. de mutua donatione 7. vol. in fin. tractatu. 1. colum. Tertius est, quando fit inter eos donatio pro consequenda aliqua dignitate vel honore: text. est in l. quod adipiscenda. cum duabus seq. ff. de donat. inter virum & vxorem. Quartus est, quando fit ista donatio ex causa remunerationis alicuius muneris vel beneficij recepti. text. est in l. quod autem parographo si vir & vxor. ff. de dona. inter vir. & vxor. cuius verba sunt, si vir & vxor inuicem sibi donauerint, & maritus seruauerit, vxor consumpserit, recte placuit compensationem fieri donationum, & hoc diuus Adrian. constituit text. in l. sed & si lege §. consuluit. ff. de petit. hare. text. in l. Aquilius Regulus ff. de donatio. text. in l. si pater §. finali. eodem titulo. Ex quo infertur quòd si maritus senex vel ignobilis donat vxori suæ propter nobilitatem vel iuuentutem, valebit donatio quia potius dicitur remuneratoria quàm simplex: & in expresso ita tenet glossa singul. & ord. in leg. si voluntate. Cod. de dotis promi. quam ibi notat & commendat Bart. & communiter Doct. moder. maximè Iaso. in leg. si diuortio. ff. de verb. oblig. Abb. vbi reputat sing. in cap. primo de adulteriis. Socinus in l. prima ff. solut. matrimo. duodecima columna, versicul. secunda conclus. sit Pala. Ruui. vbi plura cumulat in sua repe. cap. per vestras. 17. fo. 1. col. cum quinque sequentibus.

Quintus est quando quis eorum non fit pauperior licet alter efficiatur ditior, puta si renuntiauit hæreditatem, legatum, vel fideicommissum sibi relictum, vt perueniat ad alium qui est substitutus, vel ab intestato successurus, quia tunc valet & tenet, quia cessat ratio fundamentalis prohibitiua: Hanc sententiam tenet Alciatus in cap. cum contingat. numer. 108. de iureiurando. receptamque testantur Greg. in l. 4. tit. 11. p. 4. gloss. 1. Dueñas reg. 215. ampliacione 2. Menchaca de success. creat. §. 29. num. 11. Couart. 2. par. rub. de test. numero 10. & plures alij relati à Gutier. de iuram. confirm. 1. par. cap. 3. numer. 3. text. est singul. & expressus in l. si sponsus §. si maritus el. 2. ff. de dona. inter vir. & vxor. cuius verba sunt, si maritus hæres institutus repudiet hæreditatem donationis causa, Iulianus scribit 17. ff. forum, donationem valere: nec pauperior fit qui non acquirit, sed qui de patrimonio suo deposuit: repudiatio autem mariti mulieri prodest, si vel substituta mulier sit, vel etiam ab intestato hæres futura: simili modo & si legatum repudiet placet nobis valere donationem: & ibi notat & commendat Odof. & communiter doctores, facit etiam bonus text.

text. in l. profectitia. §. si pater ff. de iure dot. vbi habetur quod si pater repudiavit hereditatem vel legatum in fauorem generi & mariti filiae suae vt sibi quaeratur, non dicitur dos profectitia vt possit repeti soluto matrimonio, facit etiam text. in l. qui autem ff. de his que in fraud. credi. vbi habetur quod licet potest debitor repudiare hereditatem vel legatum in fraudem creditorum: nec sit renocatio per edictum illius tituli: quia licet non acquirat de nouo, tamen non diminuit patrimonium: text. in l. cum oportet. §. sin autem Cod. de bon. que lib. vbi habetur quod licet donatio inter patrem & filium non valeat, tamen bene potest pater renunciare vsufructum quem habet in bonis filij in eius fauorem: & ad hoc notant & commendant ibi communiter Doctores, text. in l. penultima ff. de colla. honor. vbi si pater illud quod post mortem tenebatur soluere filio dedit & soluit in vita, non tenetur aliis fratribus conferre. Ex quibus inferitur quod vxor poterit renunciare lucris quaesitis constante matrimonio in fauorem mariti: & ita dico & teneo in l. 60. infra his legibus Tauri, vbi omnino vide. Nec praedictis obstat text. not. in l. magis puto §. si fundum ff. de rebus eorum. vbi minor etiam cum anto. tuto. vel cura. non potest repudiare legatum rei immobilis sibi factum sine decreto: quia illud est verbum in minore qui non solum prohibetur non alienare nec diminuere patrimonium, sed etiam prohibetur desinere acquirere: iura vero praedicta loquuntur quando quis solum prohibetur diminuere patrimonium: de quo art. latius trado & dico in l. 69. infra his leg. Tauri. Sextus est quando in tali donatione interueniat iuramentum, quia tunc statim valet & tenet argumento text. in c. cum contingat. de iureiur. & licet mulieres. eod. titu. lib. 6. & in c. significante. de pigno. & in c. quamuis pactum de pactis. in 6. & in auct. sacramenta C. si aduersus vend. & in expresso ita tenet Bartol. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. fin. columna in fin. & ibi alij doct. idem Bartol. in l. Seius Augerius ff. ad fal. fin. quest. & ibi doct. praecipue Alex. pen. col. Guiler. Albe. & alij docto. antiqui in l. sed si possessori §. item si inrauero. ff. de iureiur. Bald. in l. 2. eiusdem titu. 12. fo. 3. colum. versic. est. etiam simile & c. Ioan. de Imol. & moder. in l. si quis inquilinus §. si. ff. de legat. 1. Paul. de Castrenf. Ias. & alij docto. in l. pacta que contra Cod. de pactis. Ang. de pe. in pe. §. mulier. ff. soluto matrimonio. Ioan And. in addit. ad Specul. in tit. de donat. inter vir. & vxor. si. qu. Abb. & alij Doctores, in c. cum contingat. de iureiur. praecipue Imol. ibi numero 89. idem Abb. in c. fin. de donat. inter virum & vxor. 1. colum. 3. q. & ibi communiter Doctores, Cardi. in Cle. 1. §. porto. de iureiur. 5. quest. Fede. de Senis no. in conclu. su. con. 140. Alexand. 2. vol. con. conf. 8. secunda colum. numero 10. Pala. Ruu. in sua re. pe. c. per vestras fo. 31. 3. colum. vers. limita tertio. Rode. Sua. in allegationibus suis fo. 31. 3. q. princ. & ista est communis opinio. Septimus est quando quis eorum debeat alteri in diem vel ad certum tempus aliquam rem vel quantitatem, quia ante soluere potest, & licet illo medio tempore videatur gratis dare, tamen non

Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

attenditur cum originalis causa vel tempus sit onerosa, praecisa, vel obligatiua: text. est in l. sed si vir §. quod vir. ff. de don. inter virum & vxor. cuius verba sunt, quod vir vxori in diem debet sine metu donat. praesens soluere potest, quamuis commodum temporis retenta pecunia vir sentire poterit. & ibi not. commun. docto. facit textus in leg. in diem ff. de condi. indeb. vbi habetur quod licet ille qui soluit indebitum possit repetere, non tamen ille qui soluit ante diem vel tempus.

Octauus est quando ista donatio fit inter imperatorem & imperatricem, vel Regem & Reginam text. est in l. pen. Codice de don. inter vir. & vxor. & ibi commu. docto. facit text. in l. cum multa Cod. de bon. que lib. textus in l. bene a Zenone. Codice de quadrien. pres. Aduertendum tamen quia, omnia supra dicta videntur intelligi, quando donatio ista fit inter maritum & vxorem post nuptias celebratas, & copulam & traditionem ad domum: secus vero alias inter sponsum & sponsam de praesenti: quia licet inter eos sit verum matrimonium, tamen non est tantus amor & affectio, & videtur cessare ratio fundamentalis prohibitiua, & per consequens valet donatio: & in expresso istam sent. & conclu. tenet originaliter Azo in sum. Codice de dona. ante nupt. si. col. in fi. & reputat nouum & singulare Io. de Imo. in l. si socer. §. Lucius. ff. sol. mat. 3. colum. vers. & attende bene Ioan. Pyrrhus in tractatu de donatione mutua. 7. vol. in fi. tract. secunda col. ver. quarto confirmo. Alexan. vbi reputat mirabile in additionibus ad Bar. in l. si sponsus §. si vxor. ff. de donat. inter virum & vxor. Camp. in tract. don. 1. par. 79. q. Sed salua eorum pace ego teneo contrarium, imo quod donatio ista non valeat inter sponsum & sponsam de praesenti, & omnia quae dicta sunt inter maritum & vxorem, habent locum inter sponsum & sponsam. Primo per textum & eius regulam in leg. nupt. ff. de reg. iur. Secundo textus in leg. non sine ver. quamuis. Codice de bonis maternis. vbi habetur quod dispositio loquens in marito & vxore extenditur ad sponsum & sponsam ex identitate rationis, sed tantus amor & affectio consideratur inter eos vno tempore sicut in alio & forte maior: ergo habeat locum eadem dispositio vt donatio infirmetur. Tertio per textum not. in l. pen. ff. de donat. inter virum & vxorem. vbi aperte probatur quod donatio facta ante festum & solemnitatem nuptiarum, valet & tenet: & in terminis istam sent. & conclu. contra Azo tenet Io. de Imo. in l. Mania. ff. sol. mat. in fi. Alex. in l. si socer. paragrapho Lucius eodem titu. si. column. in fi. Saly. in d. l. pen. Soc. in conf. su. conf. 123. 1. volum. Pala. Ru. & sing. late in sua rep. fol. 33. secunda colum. vers. limita septimo. Confirmatur, quia successio quae fit ex titu. vnde vir. & vxor. habet etiam locum inter sponfos de praesenti: ita tenet Bald. in l. si. C. vnde l. 4. col. n. 12. Salyc. Dec. Curt. & Moder. in l. 1. C. vnde vir. & vxor. Hodie tamen de iure regio omnia quae dicta sunt in ista donatione habent locum, & procedunt intra annum tantum a die matrimonij contracti postea vero bene valet, quia praedicta ratio fundamentalis supra assignata, scilicet ne

T c

mutuo amore se expolient, viget & habet locū
i illo tempore: quia postea non videtur esse in-
ter eos ille amor feruens & fortis, sed amor li-
citus & honestus & non ita intensus: ita dis-
ponit lex singu. & vnica in l. 3. tit. 12. lib. 3. for.
ll. quam reputat sing. Pala. Ru. in sua repet. cap.
per vestras. de donat. inter vir. & vxor. fo. 32. 4. col.
& vide Gutierrez de iuramento confirmatorio. 1.
p. c. c. 3. n. 96. hancque sententiam tenet Duchas
regul. 221. limit. fi. Gutier. vbi supra. si tamē fie-
ret intra annum, confirmaretur per lapsū eius.
Item confirmaretur morte donantis. Itē in casi-
bus in quibus valeret constante matrimonio
de iure comm. valebit infra annū de iure regio.

67 Finaliter & postremò quæro, si donator in
vita vel morte reuocat prædictam donationē,
& donatarius qui eam recepit, consumpsit &
non possidet eam, an reuocatio aliquid ope-
retur? in quo articulo dico, quod si eam con-
sumpsit vtiliter, taliter quod ex ea factus lo-
cupletior, tenetur in illa æstimatione: aut ve-
rò inutiliter, taliter quod ex ea in aliquo non
est factus locupletior, & nullo modo tenetur.
text. est in l. sed si vir. §. non videtur. ff. de donat.
int. vir. & vxor. tenet text. in l. quod autem §. si
maritus eodem titul. facit text. in l. si eum seruum.
ff. si cert. petat. text. in l. si & me, & Titium. eod.
tit. facit etiam gloss. no. ordin in l. his solis. ff. de
cond. indeb. & ibi Bart. & communiter doct.
Ex quibus vtiliter & necessariò quæro, an
dona vel munera quæ offeruntur sponsæ vel
vxori tempore nuptiarum vel matrimonij à
consanguineis sponsi vel mariti, efficiantur
propria ipsius sponsæ vel mariti efficiantur
communia? in quo articulo magistraliter &
resolutiuè dico, quod si donantur vtrique si-
mul ab extraneis vel amicis, efficiuntur cōmu-
nia sicut cætera bona superlucrata argum.
text. in reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis.
cum simil. vide relatos per Caldam Pereyram
in l. si curatorem habens. colum. 345. versiculo, in-
de inferes. si verò simul & simpliciter donetur
vtrique ab aliquo ex consanguineis sponsi
vel mariti, sibi soli quæritur, nō verò sponsæ
vel vxori, argumento eorum quæ statim dicā:
si verò dantur à consanguineis sponsi ipsi
sponsæ tempore sponsaliorum vel ipso die nu-
ptiarum, censetur donata ipsi sponso & ab
sponso sponsæ, & iudicabitur sponsalitia lar-
gitas, & per consequens lucrabitur medietatē
per osculum, & totum per copulam: & si nihil
horum interuenerit, nihil lucrabitur, sed so-
luto matrimonio, tota donatio reuertitur ad
sponsum, ut supra diximus in sponsalitia largi-
tate: si verò dentur à consanguineis mariti
vxori eius constante matrimonio, censetur
donata ipsi marito & à marito donata vxori,
& per consequens confirmatur morte mariti
vel per lapsum anni, nisi maritus antea reuo-
cet, vel vxor præcedebat: quia tunc reuertit-
tur ad maritum sicut donatio inter virum &
vxorem, sicut supra dictū est in ea: quæ omnia
illa quæ ibi dicta sunt habebunt locum in ea.
argum. text. in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de
vulga. & pupil. vbi habetur quod si pater arro-
gator dedit substitutū pupillarem filio arro-
gato, ad eum pertinebūt omnia bona quæ per-
uenerunt filio arrogato ab ipso patre vel à cō-

sanguineis eius: quia contēplatione patris vi-
dentur data. text. in l. 3. §. si. ff. de donatio. inter
virum & vxorem, vbi habetur quod si quis vo-
lebat donare aliquam rem marito, & ipse vo-
luit & iussit vt daretur vxori, ipse maritus vi-
detur donare vxori, & dicitur propriè donatio
inter virum & vxorem. text. in l. adibus. §. quod
si filiusfam. ff. de don. vbi si quis donat rem pa-
tris vel alterius de voluntate & consensu eius,
ille videtur donare: & in expresse istam sen-
tentiam & conclusionem, tenet Bartolus in di-
cta l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pu-
pillar. in fi. & ibi notabiliter Paul. de Castren.
Ioan. de Imol. Alexand. & Iason. idem Alexā.
Iason. Corneus, & moder. in l. vi lib. C. de collat.
Angel. de Aret. in §. fuerat. Inst. de act. 19. col. n.
27. Palacios Ru. latissimè in sua repet. cap.
per vestras. fo. 24. 3. col. vers. unde si frater. cū 4.
sequentibus, & ista est verior & communior
opinio secundum modernos, vbi supra, licet
gloss. aperte vellet contrarium in d. l. vt libe-
ris, in verbo in ipsos sponso, & ibi Ang. Rom. &
alij Doct. Bald. in l. cum in te. C. de donat. ante
nup. Salyc. in l. neque inter eas. Cod. de donat. in-
ter vir. & vxor. Ang. Aret. & alij doctores in d. l.
sed si plures. §. in arrogato. de vulg. & pupilla.
pro qua sent. & con. contra com. facit fortis
text. in l. si mater. Cod. de don. ante nup. text. in l.
si consensiente. eod. tit. text. in l. si te in vacam.
C. de don. inter virum & vxor. quibus responde
vt per do. in dictis locis. Ex quo inferitur quod
si pater vel mater sponsi donauit sponsæ te-
neatur sponso conferre: quia eius contem-
platione eius, & æqua legitima & portione vi-
detur datum, de quo suo loco dixi.

Item adde quod bene potest quis donare 86
sux concubinæ, & valet donatio: text. est in
l. affectionis. ff. de dona. & ibi gloss. ord. Bartol. &
communi doctores. text. in l. donationes in concu-
binæ. eod. tit. facit etiā text. in l. 4. §. sed quod mere-
trici. ff. de condi. ob turplaus. & ibi docto. text.
in l. mercalem. Cod. eod. tit. & non solum com-
petit ei datorum retentio, sed actio promisso-
rum secundum Bart. & comm. doctores. in d. l.
affectionis. contra gloss. ibi: & tenent latè Do-
ctor. in d. §. sed quod meretrici. & an hoc sit li-
citur in conscientia, vide nota. Abb. & docto.
in cap. plerique de immun. eccles. & Pala. Ruui.
fol. 22. 4. col. cum sequent. Quod tamen limita-
& intellige in priuato: secus verò in milite,
quia non potest donare concubinæ: cuius ra-
tio potest esse, quia in eis requiritur maior ca-
stitas, vt sint audaciores ad prælium, & non
fiant debiles: text. est in l. 2. Cod. de donat. inter
vir. & vxor. text. in l. miles. §. ita mulier. ff. de mi-
lita. testam. & vtrouique gl. ord. & com. doct.
& idem est in clerico cœlestis militiæ, docto.
vel aduocato secundum Bart. & doctores. ibi. Ex
quo videtur inferendum quod idem sit in istis
Commendatariis Sancti Ioannis, vel Sancti
Iacobi, vel Calatrauæ: & ita habui in quæstio-
ne de facto in qua habui iudicare. Vnum ta-
men est quod ad hoc vt sit miles & gau-
deat suis priuilegiis, oportet quod fecerit so-
lennitates, de quibus in glossa singu. in l. pen. ff.
ex. quibus caus. ma. quam reputat singul. & vni-
cam Albe. ibi, & commu. alij Doctores. Item vi-
detur quod sit in expeditione belli, quia
cessante

cessante causa priuilegij debet cessare priuilegium, ita late tenet & concludit Alex. melius quam alibi in l. Centurio. ff. de vulga. & pupil. 4. col. n. 20. & ibi alij moderni: sed resolutiue dico quod milites nostri temporis qui sunt in aliquo certo loco causa belli parati pro defensione Reipublicæ vel principis, & per consequens isti Commendatarij gauderent priuilegio: ita notabiliter Alexand. vbi supra, & ante eum tenet Cynus in l. 1. C. de iuris & facti ign. 2. col. num. 10. & ibi alij docto. aduertendum tamen quod licet in istis casibus non valeat prædicta donatio à milite, clerico, vel similibus personis, tamen non potest repetere donator nec eius hæres, sed applicatur fisco: tex. est sing. in l. mulierem. ff. de his qui ut indign. facit tex. iuncta gloss. ordin. in l. his consequenter §. 1. ff. famil. hercis. gloss. ordin. & ibi commun. Doctor. in l. hereditas. Cod. de his qui ut indignis. Item est iustissima lex quod talis donatio non valeat facta etiam concubinae regulariter, etiam à quolibet priuato, quia aperte fit ex causa turpi, & conseruatur in futurum & remuneratur in præteritum & inducit causam pietatis.

69 Aliquando & 6. fit inter eos reciproca donatio ab ipsa l. medietatis bonorum acquisitorum constante matrimonio, ratione societatis & promiscui amoris & laboris in acquirendo & conseruando: nam si maritus acquisiuit aliqua bona constante matrimonio, eo soluto diuiduntur inter maritum, & vxorem vel eorum hæredes: itaque quilibet eorum prius & ante omnia sibi deducet patrimonium, & capitale quod habebat tempore contracti matrimonij, vel æstimationem eius si fuerit venditum vel consumptum constante matrimonio, & quidquid ultra reperiatur superlucratum & acquisitum diuiditur inter eos ratione societatis & coniunctionis animorum & corporum, quæ inter eos videtur contracta argumento textus in reg. nupt. ff. de regulis iuris, text. in l. cum fuerit. ff. de cond. & demonstr. text. in ca. debitum de bigamis. text. in cap. 1. de sponsa text. in cap. cum societas. 27. q. 2. text. in l. 1. ff. de ritu nuptiarum. text. in l. 1. ff. rerum amotarum. text. in l. aduersus C. de crimine expilata hereditatis text. in §. 1. Inst. de patria potestate, ita disponit lex 1. 2. & 3. tit. 3. lib. 3. fo. ll. & in l. 1. & per totum, titulo 4. lib. 5. ordin. Sic diuisionem bonorum fieri debere soluto matrimonio docet Montaluis & Suarez in l. 1. tit. 3. lib. 3. fori prope fin. Greg. in l. 55. tit. 5. p. 5. glo. magna column. 2. versio. & facit hic ad aliam questionem. Matiençus in l. 1. tit. 9. lib. 5. gl. 2. num. 3. & istud vult & præsupponit nostra lex Tauri, & meritò prius & ante omnia deducitur proprium patrimonium, & capitale vniuscuiusque vel æstimatio eius: quia quando inter aliquos simpliciter contrahitur societas intelligitur bonorum futurorum remanente saluo capitali, nisi expressè & specialiter dicatur inter eos contrarium: ita probat text. in l. coiri societatem cum l. sequenti & sequentibus. ff. pro socio & in l. 3. §. 1. eod. tit. & in l. cum duobus §. domina. eod. tit. & in l. societatem vniuersarum eo. tit. & vtrouque commu. Doctor. quod extende vt procedat & habeat locum nedum in matri-

Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

monio verò, sed etiam in putatio: ita probat tex. notabilis in cap. 2. de donat. inter vir & vxor. & ibi tenet & commendat Abba. & alij Doct. probat etiam tex. in l. si cum dotem ff. solu. matri. vbi dos putatiua habet priuilegia dotis veræ: tenet etiam & commendat Pala. Ruu. in sua repet. cap. per vestras fo. 19. 2. col. Rode. Sua. in l. 1. titulo 3. lib. 3. fo. ll. 1. quest. in num. 76. infra hac libi & breuiter teneo quod sic. & idem probat & disponit l. 4. titulo 6. lib. 3. fo. ll. quod intellige quando mulier contraxit ignoranter, secus tamen si scienter: quia tunc nihil lucratur: ita probant prædicta iura & expressè tenet Rode. Sua. vbi supra.

In dubio autem si non constet vel appareat 70 an bona sint propria & patrimonialia semper præsumuntur superlucrata & acquisita constante matrimonio, nisi contrarium probetur de communi stylo & cõsuetudine huius regni: ita dicit lex 203. in ll. styli. & tenet gl. in l. tit. 3. lib. 3. fo. ll. in glo. 2. & tenet Pala. Ruu. in sua rope. c. per. vestras fo. 36. 3. col. versio. hodie tamen, vbi dicit quod ita practicatur: tenet etiam & declarat Rode. Sua. in d. l. 1. tit. 3. lib. 3. fo. ll. 24. folio versio. ad finem accedens: ita tenet etiam Montaluis in l. 1. tit. 3. lib. 3. fori verbo de confino in fi. Greg. in l. 55. tit. 5. gl. magna 3. colum. ad fi. p. 5. Matiençus in l. 1. tit. 9. lib. 5. glo. 2. n. 1. & sic erit optimum consilium, vt tempore contracti matrimonij fiat scriptura publica de omnibus bonis quæ vterque coniunx habet & adducit ad domum: quia illa prius deducuntur & residuum communicabitur inter eos & tenet & declarat Roderi. Sua. in d. l. fori 2. quest. idem consilium præstitit Palacios Rubeus in repet. rub. §. 60. in fi. fructus tamen prædictorum bonorum priorum vtriusque coniugis cuiuscumque naturæ vel generis sint, qui supersunt soluto matrimonio, efficiuntur communes inter maritum & vxorem, & diuiduntur inter eos tanquam bona superlucrata: ita disponit lex fi. tit. 3. lib. 3. fo. ll. & l. 3. tit. 4. lib. 5. ordi. Quod extende etiam si vnus plura bona habeat quam alius. Itaque si maritus veniat ad matrimonium diues & opulentus, & mulier pauperrima, vel à contrario semper communicantur lucra constante matrimonio quæ sita: idque semper vidisse practicari asserit Suarez in lib. 1. tit. 3. lib. 3. fori limit. 1. Boërius decis. 22. n. 31. quib. accedit Matiençus in l. 2. tit. 9. lib. 5. gloss. 1. numero 8. licet Montaluis in l. 3. tit. 3. lib. 3. fori, leuibus fundamentis contrarium probare nitatur. & Cassaneus in consue. Burg. rub. 4. §. 2. verbo, mariée, n. 2. & 3. Et acquiesc. nu. 14. & 16. quorum fundamentis plene satisfacit Matiençus vbi supra. Item extende etiam si fructus sint percepti ex rebus maioratus arg. text. in l. in adibus §. ex rebus ff. de donat. & tenet expressè Pala. Ruu. in d. repet. ca. per vestras fol. 38. 2. col.

Ex quibus inferitur quod hodie cessat disputatio glossæ & doctorum in l. vbi adhuc. Cod. de iure dotium. an maritus lucretur fructus rerum paraphernalium: vide Greg. in lege 17. titulo 11. p. 4. verbo; todo. los bienes. Matiençus in lege 4. titulo 6. lib. 5. gloss. 1. in fi. si verò fructus nondum fuerint collecti & separati à solo, sed tantum pèdentes in re vel fundo, similiter sunt cõmunes & diuiduntur inter maritum

& uxorem soluto matrimonio, si iam sint nati & apparentes in re vel fundo: si autem sint nati nec apparentes non communicantur, sed sunt eius cuius est proprietas: quod est verum, & procedit si fundus est vinea, vel hortus, vel continens arbores, secus tamen est si fuerit fundus merè rusticus in quo frumentum est seminatum, quia licet nondum appareant fructus, nec sint nati pendentes diuiduntur inter eos, si verò nullum frumentum est seminatum, nihil communicabitur inter eos, sed dominus fundi vel proprietatis tenetur soluere alteri coniugi vel hæredibus eius medietatem sumptum, & expensarum factarum in re vel fundo: ita disponit singularis, & ingeniosa lex 10. tit. 4. lib. 3. for. ll. de qua vide leg. 26. tit. 1. p. 4. fructus tamen ex pecoribus indistinctè communicantur, & diuiduntur inter eos, licet non sint nati sed in ventre: ita dicit & concludit ibi gloss. ord. in d. l. 10. & Pala. Ruu. in d. cap. per vestras fol. 38. 2. col. vbi dicit quòd ita practicatur, idem tenet Montaluis, in l. 10. tit. 4. lib. 3. for. Matiençus in l. 4. tit. 9. lib. 5. recop. gloss. 1. n. 4.

72 Quod tamen limita, & intellige præterquam in casibus sequentibus in quibus prædicta bona acquisita superlucrata non comunicantur inter eos. Primus est inter sponsos de præsentem ante ductionem ad domum, & simultaneam habitationem: quia licet in fauorabilibus ex benigna interpretatione dispositum in marito, & uxore habeat locum in sponsis de præsentem, vt in l. non sine, versic. quamuis C. de bon. qua lib. tamen hoc non procedit nec habet locum quando ex diuersa ratione, vt in nostro casu, in quo prædictæ leges requirunt quòd ambo viuant simul, & de consensu, quia ab illo tempore est contracta societas. Hunc primum casum confirmat etiam Montaluis, in l. 1. tit. 3. lib. 3. for. gloss. 1. Palacios Rub. in l. 16. Tauri nu. 12. Castellus. verbo, durante el matrimonio, & Cifuentes n. 1. Cour. in epitome de sponsalibus. 2. p. c. 7. §. 1. n. 6. communemque sententiam testatur Matiençus in l. 2. tit. 9. lib. 5. gloss. 1. n. 41. apud Gallósque communi vsu forte receptum testatur Boërius decis. 22. n. 27. & 33. Decius consil. 260. & consil. 54. n. 7. idem Boërius in consuetudinibus Bituricensibus tit. de consen. matrimony §. 2. col. 5. Item etiam propter curam & diligentiam quam præstat vxor: & in expresso ita tenet gloss. ord. in d. l. 1. tit. 3. lib. 3. fo. ll. Doctor de Segura in repet. l. vnum ex familia. §. si fundum. ff. de lega. 2. fo. 46. totius operis. 3. col. Pala. Ruu. in sua rep. fo. 37. 2. col. vers. vnde lucra. habita. quem vide: quia notabiliter loquitur. Ex quibus no. inferitur quòd si vxor seorsum habitat à marito, facto inter eos diuortio culpa vxoris, vt propter adulterium, vel ex alta culpabili causa, non lucrabitur medietatem bonorum postea quæsitorum: idem etiam tenet Auiles in ca. pratorum in proemio, & Azeuedus in l. 3. ti. 1. lib. 5. recop. & in l. 4. tit. 2. lib. 5. n. 21. & n. 10. secus tamen si absque culpa vxoris, vt si propter scuitiam mariti vxor fugiat in monasteriũ vel petat diuortium: quia lucrabitur hanc medietatem bonorum: & in expresso ita tenet & concludit Doctor. Pala. Ruu. in dicta sua repet. fol. 40. vers. limi-

tabis. 2. part. 3. colum. vide, quia bene fundat. idem docet Palacios Rub. in l. 16. Tauri. n. 29. Castellus vbi gl. magna, col. 7. vers. sed pone quod vxor. Matiençus in l. 2. ti. 9. lib. 5. gl. 1. n. 46. & 47. Conar. de sponsal. nup. c. 7. §. 1. nu. 6. Pinel. in l. 1. 1. p. C. de bonis maternis. nu. 58. Secundus est quando illa bona acquisita, superlucrata sunt sunt donata à rege vel quolibet alio particulari: quia non communicantur nec diuiduntur inter eos: ita dicunt & disponunt prædictæ ll. & in principe vel rege potest esse ratio, quia liberalitas regia vel imperialis habet istud privilegium, vt in solidum quærat ei cui confertur, & non tenetur communicare cum altero, vt in l. cum multa. C. de bon. qua lib. & in alio particulari potest esse ratio, quia ob maritum, & contemplationem eius personaliter videretur datum: non verò causa vel occasione societatis, vt in l. nec adiecit. cum tribus se. ff. pro socio. text. in l. socium qui in eod. §. in si eodem tit. Tertius est quando illa bona acquisita & superlucrata proueniunt ex successione ex testamento vel ab intestato alicuius consanguinei, vel extranei, ita etiam disponunt prædictæ ll. & ita refert Matiençus hunc casum in l. 3. tit. 9. lib. 5. recop. gloss. 6. numero si. Confirmatur, quia acquisitio quæ fit ex successione non pertinet ad societatem: textus est in l. nec adiecit. ff. pro socio. cum l. seq. tex. in l. si societatis. C. eod. tit. Quartus est quando illa bona acquisita superlucrata sunt castrensia, & proueniunt ex salario vel stipendio militari, nisi suis sumptibus & expensis vadat sine salario vel stipendio publico: quia sicut sumptus & expensæ sunt communes, ita & luera: ita etiã disponunt prædictæ ll. maximè l. 2. ti. 4. lib. 5. ordin. fructus tamen istorum bonorum bene comunicantur, & diuiduntur, sicut fructus bonorum propriorum, vt ibi dicitur: secus tamen est si bona superlucrata sunt quasi castrensia, vt ea quæ acquiruntur Doctor, Auditor, Iudex, Aduocatus, Medicus: quia bene comunicantur & diuiduntur inter maritum & uxorem, cum prædictæ ll. tantum excipiant bona castrensia proprie quæsitæ ex salario & stipendio militari: & ita tenet Pala. Ruu. in d. repe. fol. 39. 1. col. versic. ex his inferitur: & ita practicatur. Nec obstat lex 4. ti. 4. lib. 5. ordin. quia loquitur tantum in officiis & donationibus concessis ab ipso Rege vel principe: quia illa dona & beneficia non diuiduntur. Confirmatur, quia officium est proprietas: lucra verò & redditus sunt fructus: vnde maritum communicantur: & in expresso ita tenet & declarat Rode. Suar. in l. 1. 3. limitatione. fol. 6. 2. col. Quintus est quando maritus constate matrimonio vendit vel alienat prædicta bona vel partem eorum: quia in eis non habebit vxor medietatem, prætequam si dolose alienauit, vt vxor priueretur sua parte: quia tunc bene potest repetere & habere suam medietatem: ita disponit lex. si. tit. 4. libros. ord.

73 Pulchrum tamen dubium est, an illa lex procedat & habeat locum in alienatione facta titulo donationis, vt si maritus donat vel gratis concedit alteri prædicta bona vel partem eorum, an vxor possit repetere & reuocare à possessore prædictam alienationem, vt habeat suam partem & medietatem, dolo aliquo non

non probato marito alienante? & breuiter & resolutiue teneo quod non possit vxor repetere nec reuocare nisi dolo probato, & per consequens maritus possit prædicta bona alienare tit. oneroso vel lucratiuo. Non potest alienatio reuocari nisi probetur dolus in marito alienante, qui in dubio nunquam præsumitur. Primò quia veri creditores etiam ex causa onerosa non reuocant alienata per debitorem titulo lucratiuo, nisi probetur dolus & fraus in ipso alienante: vt in l. 1. & per tot. ff. de his que in fraud. cred. & in l. pen. C. eo. tit. ergo ita in proposito solus titulus dona. non præsumat dolum nisi probetur. Secundo quia aliàs tolleretur commercium & facultas contrahendi marito. Tertio quia bona superlucrata efficerentur inalienabilia & subiecta restitutioni quod non est dicendum, nec est intentio præ. ll. quod limita & intellige præterquam in casibus in quibus ex solo tit. vel contractu præsumitur dolus in alienante, vt si esset donatio omnium bonorum, vel aliàs ex alia causa vel respectu.

Quarto facit, quia sicut aliàs prohibita alienatione videtur prohibita donatio & omnis actus per dominium transfertur, vt in l. 1. versicul. fin. Cod. de fundo dotali text. in l. fin. Codice de rebus alien. non alienandis. textus in cap. nulli. de rebus eccle. non alien. cum similibus: imò sola venditione prohibita videtur prohibita donatio & omnis actus per quem dominium transfertur: ista est gloss. singularis & vnica. iuncto text. in l. 2. Codice de vsucapio. pro empt. quam ibi notant & commendant scribentes, & reputat singularem & vnicam Bald. in rubr. extra de pactis 2. column. idem Bald. in ca. litera. de dilatio. lafo. in l. filiusfamilias. §. diu. ff. de legat. 1. 16. column. numero 71. & ibi alij moderni: ergo per contrarium permissa venditione & alienatione sine dolo & fraude censetur permissa donatio. Quinto facit quia prædictæ ll. quæ inducunt communionem lucrorum sunt correctoria iuris communis, & per eas nimis grauatur maritus communicando cum vxore quæ sita, constante matrimonio: ergo debeant restringi, vt sicut potest maritus vendere & alienare, possit etiam donare. Sexto ego pondero legem fin. tit. 4. lib. 5. ordin. quæ generaliter & absolute dicit quod maritus possit alienare, ergo debet intelligi quouis titulo alienationis oneroso vel lucratiuo: & in expressio istam sententiam & conclusionem in terminis similis statuti tenet Anchar. in consiliis suis, consil. 102. quem omnino vide: quia pulchrè & notabiliter loquitur, & ista est veritas sequenda & tenenda in iudicando & consulendo, idem etiam in simili statuto tenet Cassaneus & Boërius per Molinam relati, lib. 2. de primogen. cap. 10. numero 66. hancque sententiam veriorum in puncto iuris testatur nouissime Ayora de partitionibus 2. p. q. 41. num. 46. licet Doct. Pala. Ruu. expressè teneat contrarium, imò quod non possit maritus donare, in sua repe fol. 47. 2. colum. vers. ex his infertur. & Rod. Sua. in sua lektura super ll. fori. fo. 21. 2. colu. vers. ex prædictis. moti principaliter vnico & generali fundamento, scil. quod in generali & libera administratione bonorum concessa non venit potestas & facultas donandi, nisi expressè concedatur:

Aut. Gomez ad Leg Tauri.

text. est in l. filiusfamilias ff. de dona. text. est in l. contra iuris. §. si filius. ff. de pact. text. in l. 1. §. Cesar. ff. de offi. proco. sed certè illa iura non obstant, quia loquuntur & intelliguntur quando in bonis alienis & patrimonio alterius esset concessa à lege vel ab homine alicui tertio libera & generalis administratio: secus tamen est in nostro casu & qu. in qua maritus de iure communi habet propriam, liberam, & absolutam administrationem bonorum suorum: quia bene poterit donare & ad libitum voluntatis de eis disponere. Ex quibus infero quod si maritus aliqua bona superlucrata contumpserit ludendo, meretricando, vel in alios malos & reprobatos vsus, non potest vxor petere partem eorum, nec sibi solui & satisfieri ex aliis bonis mariti: quia non fecit nec alienauit principaliter animo fraudandi & priuandi vxorem sua medietate & lucro legali, sed casu & vitio proprio: & in effectu ita tenet Rod. Suar. in d. l. 1. fori. 2. fol. 2. column. ver. queritur circa hoc. Idem soluit Gregor. id dicens, verius in puncto iuris, in l. 1. 3. verbo ganancias. tit. 7. p. 5. Matienç. in l. 5. tit. 9. lib. 5. gl. 6. n. 7. nec vt ipsi aiunt obstat huic sententiæ, l. adeo. §. penult. ff. pro socio. ibi, quod in alea, vel in adulterio perdidit socius: nec l. si is cum quo. ff. commun. diuid. l. cum duob. §. damna. ff. pro soc. contrarium in societate disponentes, eo quod ludere sit lata culpa, & meretricari sit dolus, vt latissime probat Matiençus vbi supra, quia de societate expressa ad tacitam coniugalem, non omnino procedunt argumenta, quoniam marito competit alienandi potestas, vt in l. 5. tit. 9. lib. 5. recop. socio verò non: id etiam respondet Greg. vbi sup. & Suar. tenet etiam Burgos de Paz lun. in quæsi. suis. q. 8. num. 13 & 29. Nauarr. in manuali Latino, c. 17. n. 155. Azcue in l. 5. tit. 9. lib. 5. recop. n. 19. Sextus est quando vxor solut. matri. viuit luxuriosè & inhonestè, quia tunc amittit prædictam medietatem lucrorum & reuertitur ad hæredes mariti: ita disponit l. fin. tit. 4. lib. 5. ord. quæ tamen lex non habet locum in marito vxore mortua, quia in eo non est tantum decus, argumento text. in l. 1. Codice de adult. & argumento dicti Spec. in tit. de actore. §. 1. vers. sed utrum masculo, vbi tenet quod licet mulieri luxuriosè viuenti interdicitur administratio bonorum, vt in l. & mulieri. ff. de cura. furio. non tamen interdicitur masculo.

Aduertendum tamen quod circa prædicta se offert pulchra & subtilis difficultas si maritus vendidit, donauit, vel alienauit aliqua bona in fraude vxoris, vt non habeat nec consequatur prædictam medietatem lucrorum, qualiter consulatur vxori, & quod remedium habeat pro recuperatione? & breuiter & resolutiue dico quod si alienatio fuit facta in pecunia vel rebus quæ pondere, numero, vel mensura consistunt, vel in aliis rebus mobilibus quæ non extant, maritus vel hæres eius debet soluere de proprio patrimonio & bonis suis, vel imputari in parte lucrorum quæ pertinet ipsi marito: si verò facta excussione in bonis mariti non inueniatur soluendo, poterit mulier agere contra possessorem secundum materiam reuocatoriam alienationis eorum quæ fit in fraudem creditorum: si verò alienatio

T t 3 fuit

foit facta in specie quæ extet, indistinctè poterit mulier agere contra possessorem etiam nulla facta excussione, vt dixi & tractauit suo loco in dicta materia alienationis quæ sit in fraudem creditorum. Vnum tamen est quod per transitum ad secunda vota non amittit istam medietatem lucrorum, nec tenetur proprietatem eorum seruire filiis primi matrimonij: quia non videtur habuisse à marito & eius largitione, sed ab ipsa lege, & eius beneficio & promissione. argum. text. notab. in l. si. C. de bonis maternis, & ibi doctor. & per illum text., ita tenet Pala. Ruu. in sua repe. fo. 48. 2. colum. versio. ex quo inferitur. idem etiam tenet Azeuedus in l. 6. titu. 9. lib. 5. in princ. vbi alios allegat. & in expresso ita disponit hodie lex 34. supra his leg. Tauri.

75 Quæro tamen pro declaratione prædictorum, si diuersæ ll. statuta, vel consuetudines sint in loco & domicilio mariti, & diuersæ in loco & domicilio vxoris, vel in loco vbi contractus matrimonij & instrumentum dotale celebratur circa lustra ista diuidenda, vel dote exigenda, vel arrhis, vel donationibus applicandis, quod domicilium vel locus debeat inspicere? & breuiter & resolutiue dico quod licet regulariter in concernentibus litis ordinationem debeat inspicere locus iudicij, vt in l. 2. C. quemad. res. a. ape. & in concernentibus litis decisionem debeat inspicere locus contractus, vt in l. vt si fundus. ff. de cuieto. & ibi communè opinionem, tamen in causa dotis arrharum, vel aliarum donationum indistinctè quoad omnia inspicitur locus & domicilium mariti: text. est in l. exigere dotem. ff. de iudi. & ibi notat Bartol. Albe. Paul. & commun. docto. Abbas, Felinus, & commun. Canonistæ in c. 1. de spons. licet aliter & melius posset dici quod ibi non detur aliqua specialitas, sed procedat secundum ius commune: quia quando quis contrahit in aliquo loco tanquam aduena, statim recessurus, non sortitur ibi forum ratione contractus, sed in proprio domicilio. Item quando confertur & destinatur solutio in alio loco, ibi debet conueniri, quia ibi dicitur contraxisse. textus est in l. heres absens. §. primo. ff. de iudic. text. in l. contraxisse. ff. de actio. & oblig. sed maritus contrahendo matrimonium in loco & domicilio vxoris & ibi faciendo instrumenta dotalia, videtur accedere & contraxisse tanquam aduena statim recessurus cum vxore in proprio domicilio: ergo merito debet attendi locus & domicilium mariti tam in his quæ pertinent ad decisionem, & sic non est aliqua specialitas in dote & in aliis: & ita probat text. in d. l. exigere dotem. & ita tenet & declarat ibi Paul. de Cast. Curtius, Iacob. de Sanct. Georg. Quod i. limita & intellige nisi aliter iinter maritum & vxorem cautum est. Secundò nisi respectu extranei. Tertio nisi maritus debet habitare in loco & domicilio vxoris, argum. prædictæ legis: & tenet & limitat ibi prædicti doctores moderni. Verum tamè est quod hodie habemus nouam & singularem legem par. scilicet. l. 24. tit. 11. par. 4. quæ expressè disponit contrarium, imò quod attendatur locus & domicilium contracti matrimonij & instrumenti dotalis,

non verò domicilium ipsius mariti: & licet Roderi. Sua. in d. l. 1. for. fo. 18. 2. colum. dicat & teneat quod prædicta lex par. intelligatur secundum ius commune, & verificetur & procedat in casu quo maritus vult habitare in loco & domicilio vxoris, tamen certè est manifesta diuinatione. De hac quæstione vide Suarez in l. 1. tit. 3. li. 3. fori, limitatione 6. Couar. de sponsalibus 2. p. ca. 7. in princ. & in verbo ganancias versicul. aut contrahitur matrimonium Palacios Rub. in rub. §. 55. numero 12. late & nouissime Matiençus in l. 2. tit. 6. lib. 5. recop. à n. 65. vbi per conclusiones procedit.

76 Item quæro pro maxima & necessaria declaratione prædictarum legum, an dominium & possessio huius medietatis lucrorum transeat ipso iure in vxorem constante matrimonio, & eo soluto ante realem traditionem vel apprehensionem, an verò tantum habeat actionem personalem, & conditionem, ex prædictis ll. ad petendum à marito vel hæredibus? & videtur quod non transeat dominium nec possessio, sed tantum habeat actionem personalem, quia licet quando aliqui contrahunt veram & propriam societatem omnium bonorum vel partis eorum, transeat dominium & possessio bonorum præsentium pro sua parte in consocium: quia quilibet videtur deinceps habere, tenere, & possidere bona sua nomine vtriusque, & tanquam per clausulam constituti transit in alium dominium & possessio pro parte, vt in l. 1. versic. fin. cum l. sequenti. ff. pro socio. cuius verba sunt, in societate omnium bonorum omnes res quæ conuentionum sunt continuè, & statim sequitur l. 1. & dicit, quia licet specialiter traditio non interueniat, tamen creditur interuenire, & ibi notat & commendat gloss. ordin. Bartolus Alb. Bald. Salyc Fulg. & commun. docto. licet secus sit in aliis contractibus particularibus vel vniuersalibus, vt in l. traditionibus. Codice de pactis & in l. qui tibi. Codice de hered. vel actio. vend. imò etiam si sit contractus vniuersalis & valde fauorabilis dotis, gloss. singul. in l. 1. ff. de v. uap. pro dote. & ibi commun. opin. tamen in bonis futuris postea quæsitis per vnum ex sociis non transit dominium nec possessio in alium: quia videtur cessare prædicta ratio: ita probat textus in l. si quis societatem contraxerit ff. pro socio. cuius verba sunt, si quis societatem contraxerit, quod emerit ipsius sit, non commune: sed societatis iudicio cogitur rem communicare. & ibi gloss. ordinat. & commun. opin. tenet etiam & declarat Bald. in l. 1. eiusdem tituli. Cuman. in l. quod meo ff. de acquirend. possess. fina colum. Alexand. in l. 3. §. incertam eodem tituli. penul. colum. & ante eos Azo. in Summa. Codice pro socio. §. colum. probat etiam text. quem ibi ponderat Iaso. in l. si certum petat. Hodie tamen corrigitur ista sententia & communis opinio in bonis acquisitis & lucratis constante matrimonio, imò dicendum est quod etiam transit dominium & possessio in socium pro parte in bonis futuris post contractum quæsitis: ita disponit singularis lex partitæ 47. vers. si. tituli. 28. 3. part. nisi dicas quod intelligatur mediante traditione postea sequuta, vel quod transeat & quærat res pro parte mediante actione

actione pro socio intentanda sed diuiniatio est: ideo tenendum est quod dixi Idem resoluit Greg. in l. 47. titul. 28. p. 3. in gl. ult. Suarez in l. 1. titul. 3. lib. 3. fori, verbo, queritur ulterius, Couar. lib. 3. variar. ca. 19. num. 1. & 2. idem esse asserens quoad possessionem quorum sententia vera est & recepta, quidquid aduersus eam tentare fuerit ausus Tellus Fernandez in l. 16. Tauri, n. 9. usque in si. cuius fundamentis satisfacit latè Matiençus in l. 2. ti. 9. lib. 5. recop. gl. 3. à num. 7. usque ad 15. & in l. 7. & 10. ti. 9. lib. 5. Ex quo infertur & resultat vera & clara decisio & responsio in nostra quæstio. quòd lucra quæsitæ constante matrimonio per maritum attento iure communi, non quærantur vxori pro parte ipso iure quoad dominium & possessionem nisi secuta traditione: sed hodie sic, attenda lege partitæ, & ita videtur tenere Pala. Ruui. in d. rep. c. per vestras. fol. 27. 3. col. & fol. 46. 4. col. in si. & Doctor Segura in repet. legis 3. §. si. ff. de lib. & posth. 4. fol. & 4. column. Rod. Suar. in allega. suis, in l. 1. tit. de las ganancias fo. 23. vers. queritur ulterius: idem etiam resoluit Cassan. in consuet. Burg. rubr. 4. §. 2. verb. & participant, n. 6. Couar. lib. 3. resolut. ca. 19. nu. 2. Greg. in l. 55. in gl. magna, colu. 2. & 3. tit. 5. part. 5. v. veritas tamen huius quæstionis pendet. latè Matiençus in l. 2. 2. ti. 9. lib. 5. gl. 3. n. 13. licet contrarium tenuerit Tellus Fernandez ab ipso Matienço reprehensus. ib. n. 9. & 14. Nec obstat si subtiliter dicas quòd quando ex aliquo titulo vel causa vniuersali vel particulari resultat vel resultare potest damnum parti, quia teneretur ad onera vel debita, nunquam transit ipso iure dominium nec acquisitio nisi sequatur acceptatio, vt in l. 2. & per totum. ff. de acqu. hare. & in l. cum heredes. ff. de acqu. poss. sed in nostro casu si in vxorem transiret ipso iure dominium & possessio, statim etiam teneretur ad debita præteruoluntatem suam, ergo non quærat, notabiliter respondeo quòd licet ipso iure quærat, tamen debet intelligi reuocabiliter vt possit vxor si vellet renūtiare prædictæ medietati lucrorum, vt in l. 60. infr. bis ll. Tauri. & fundatur optimo simili & ratione: quia licet ex potentia suitatis dominium bonorum patris transeat ipso iure in filium, tamen potest se abstinere, vt in l. in suis, ff. de lib. & posth. & in l. si filius qui patri, ff. de vulg. & pupil. & in §. sui. Instit. de hare. quali. & differ.

77 Item quæro, an sicut in matrimonio vero communicantur prædicta lucra inter maritum & vxorem, ita eodem modo communicentur in matrimonio putatiuo bona fide & ignorantia inter eos contracto? & breuiter teneo quòd sic. ita probat text. singularis iuncta gloss. ord. in cap. 2. de dona. inter vir. & vxor. & ibi tenet Abbas Panor. & commun. alij Doct. probat etiam text. in l. si eum dotem. §. si. ff. solut. matrim. vbi habetur, quòd dos habet sua priuilegia etiam in matrimonio putatiuo: & in expresso ita tenet Pala. Ru. in rep. cap. per vestras. fol. 19. 2. col. & fol. 39. 2. colu. vbi bene fundat Roder. Suar. in d. l. 1. titul. 3. lib. 3. 1. qu. idem etiam tenet Barbatia in c. ex liberis. num. 19. de pignor. quia æquiparantur, & in nihilo ferè differunt matrimonium putatiuum: & ve-

rum, c. debitum, de bigamis, c. ad audiendum, de sponsal. cum pluribus à Pala. Rubeo congestis in rub. §. 36. n. 2. idem voluit Couar. de sponsal. 2. p. c. 7. §. in. 3. & 8. Tiraq. plures alios citans, pluraq; in matrimonij putatiui materia scribens, de l. conubiali. gl. 8. n. 270. & seq. Matiençus in l. 2. tit. 9. gloss. 1. n. 4. lib. 5. recop. donatio tamen pura & simplex inter eos non valet, nec confirmatur morte in matrimonio putatiuo. Item nec habet locum inter eos successio reciproca ab intestato, vt in l. 1. & per totum. Cod. & ff. vnde vir & vxor. & ibi commun. Doctor.

Item quæro, si maritus ante matrimonium contractum habet solam proprietatem in aliquo prædio vel fundo: & alter habet vsumfructum, & postea constante matrimonio ex aliqua causa consolidatur vsumfructus cum proprietate, an habeat vxor medietatem eius vel saltem æstimationis eius? & breuiter & resolutiuè dico quòd non: quia censetur prouenire ex causa qua proprietatis fuit quæsitæ, & nõ dicitur nec iudicatur diuersa res à proprietate, argumen. text. in l. 4. ff. de iure do. vbi dicit quòd si proprietati in dotè datæ accedat vsumfructus, non dicitur dos noua, sed incrementum primæ dotis. text. in l. in ratione. la. 1. §. Imperator. ff. ad Falc. text. in l. damni infecti. §. Sabini sententia. ff. de dam. infecti. vbi habetur quòd quado finis habet necessariam causam cum principio, attenditur principium & nõ finis: text. in l. quod ait. §. quod ait. ff. de adult. text. in l. 3. §. socio. ff. de mino. text. in l. ad eum. §. 1. ff. de acquire. do. & ita tenet Molinæus in consuetu. Paris. ti. 1. §. 30. q. 50. ver. 20. & Palac. Rub. in repet. Rubr. de donat. int. vir. §. 62. n. 13. ad fin. Couar. de sponsal. 2. par. cap. 7. §. 1. n. 9. Greg. in l. 1. 8. verbo æstimatione. ti. 11. p. 4. Oldra. consi. 240. Matien. in l. 2. ti. 9. lib. 5. gl. 1. n. 88. ita tenet Pala. Ru. in d. rep. c. per vestras. fol. 38. 3. col. licet prius tenuerit contrarium: & contrarium etiam tenet expressè Roder. Suar. in d. l. 1. titul. 3. for. ll. fol. 24. in que. pone quòd maritus. argu. text. iuncta doctrina Fabri. in §. si cui. Insti. de legat.

Item quæro si vxor decedat sine acceptatione vel repudiatione horum lucrorum, & ante declarationem suæ voluntatis, an prædicta lucra transmittantur ad hæredes vt possint acceptare? & dico quòd sic: quia licet iura vniuersalia quæ proueniunt per viam successionis ex testamento vel ab intestato non transmittantur, tamen alia iura particularia prouenientia ex contractu vel legis dispositione benè transmittuntur, argum. text. in l. 3. ff. de interditiis & releg. text. in l. si. C. de bon. mater. cum simil. & tenent Pala. Ru. in d. repet. cap. per vestras. fol. 39. 4. col. Item quæro si in solo proprio mariti fiat ædificium constante matrimonio, dato quòd illud cedat solo, an valor eius debeat æstimari & medietas applicari vxori? & teneo quòd sic, licet Rod. Sua. in d. l. 1. fori. fo. 24. vers. sed pone. dicat quòd tantum sumptus & expensæ communicantur. Item adde quòd confiscatis bonis mariti non confiscatur medietas lucrorum quæ pertinet vxori, arg. text. in l. 1. & per totum. C. ne vxor. pro marito. & in l. 1. C. de priui. fisci. & in l. 1. C. ad l. Jul. de vi. & in l. cum duob. §. si. §. pro soc.

& tenet Pala. Ruu. in d. repe. c. per vestras. fol. 46. 2. col. & expresse disponit infra his ll. Tauri.

80 Item quæro, si soluto matrimonio o mulier vi-
dua comittat adulterium, an perdat ista lucra,
quæ causa & industria mariti fuerunt quæsi-
ta? & dico quod sic: ita disponit lex 4. titul. 4.
lib. 5. ord. & tenet Pala. Ru. in d. repet. c. per ve-
stras. fo. 47. 4. col. & confirmatur ex gl. notabili
& communi sententia in l. fideicommissum. Cod.
de fideic. vbi habetur quod hæreditas, legatum,
vel fideicommissum relicum vxori reuoca-
tur per stuprum postea commissum, imò
etiam perditur dos, sicut per adulterium com-
missum viuente marito, secundum Paul. de
Castr. & commun. docto. ibi. Vide quæ diximus
in num. 72. 5. ibi, vt propter adulterium. idem
etiam probat l. 5. tit. 9. lib. 5. recop. tenet Couar.
de sponsalib. 2. p. cap. 7. §. 6. nu. 12. Matiençus in d.
l. 5. num. 1. gl. 8. Villalob. in arario commun. opi-
nionum, litera B. n. 51. & 32. Auiles in proæmio
pratorum, n. 39. Mençius in l. fideicommissum. n.
7. C. de fideicommissis, vbi n. 14. quærit an idem
erit in viro luxuriosè viuente mortua vxore,
pluraque in propositum adducit Acoſta in c. si
pater. de testa. in 6. 1. par. leg. n. 38. relatus à Pe-
laez de Mieres de Maioribus, 1. par. q. 48. col.
2. ad fi. Azeuedus in l. 5. tit. 9. lib. 1. n. 23. & vide
etiam supra, in l. 140. n. 17.

TEXTVS LIV.

LA muger durante el matrimonio, no pue-
da sin licentia de su marido repudiar nin-
guna herencia que le venga ex testamento ni
ab intestato: pero permittimos que pueda ac-
ceptar sin la dicha licentia qualquier herencia
ex testamento & ab intestato con beneficio de
inventario, y no de otra manera. Id est, *Vxor
durante matrimonio, non possit absque mariti li-
centia quancunque hereditatem ad eam pertinen-
tem siue ex testamento seu ab intestato repudiare.
Verum permittimus vt absque prædicta licentia
possit acceptare quancunque hereditatem illi ad-
uenientem siue ex testamento seu ab intestato cum
beneficio inuentarij, & non aliter.*

TEXTVS LV.

LA muger durante el matrimonio sin licen-
cia de su marido como no pueda hazer
contracto alguno, assi mismo no se pueda apar-
tar ni se desistir de ningun contracto que a el-
la toque, ni dar por quito à nadie del, ni pue-
da hazer quasi contracto ni estar en iuyzio
haziendo, ni defendiendo sin la dicha licen-
cia de su marido: & estuuiere por si, o por su
procurator, mandamos que no vala lo que hi-
ziere. Id est: *Vxor, durante Matrimonio, quemad-
modum absque mariti licentia non potest vllum
contractum facere, sic etiam non possit recedere
aut desistere ab vlllo contractu ad ipsam perti-
nenti, nec illo quencquam liberare, nec quasi con-
tractum facere, nec in iudicio agere aut defende-
re sine prædicta mariti licentia. quod si per se, aut
per suum procuratorem fecerit, volumus vt quod
fecerit, sit inu. lidum.*

TEXTVS LVI.

Mandamos que el marido pueda dar li-
centie general a su muger para contraer,
y para hazer todo aquello que no podia hazer
sin su licentia: y si el marido se la diere, vala to-
do lo que la muger hiziere por virtud de la
dicha licentia: Id est: *Præcipimus vt maritus pos-
sit vxori generalem licentiam dare ad contrahen-
dum, & omne illud agendum quod sine illius li-
centia non posset, quam si maritus ei dederit, quic-
quid virtute eius licentia fecerit, sit validum.*

TEXTVS LVII.

EL juez con conocimiento de causa legi-
tima, y necessaria compela al marido que
de licentia a su muger para todo aquello que
ella no podria hazer sin licentia de su mari-
do, & si compelido no ge la diere, que el juez
solo se la puede dar. Id est: *Iudex, præcedente
legitima & necessaria causa cognitione maritum
compellat vxori licentiam dare ad id omne quod
ipsa agere non posset sine mariti licentia, quam
si compulsus non dederit, Iudex solus ei possit il-
lam dare.*

TEXTVS LVIII.

EL marido pueda ratificar lo que su muger
ouiere hecho sin su licentia noem burgante
que la dicha licentia no aya precedido ora la
ratificacion sea general, o especial. Id est: *Ma-
ritus possit ratum facere quod mulier fecerit sine
ipsius licentia, quamuis ea licentia non præcesse-
rit, siue ratificatio sit generalis, siue specialis.*

TEXTVS LIX.

Quando el marido estuuiere ausente, y no
se aspera de proximo venir, o corte peli-
gro en la tardanca que la iusticia con conoci-
miento de causa seyendo legitima, o necessa-
ria, o prouechosa a su muger, pueda dar licen-
cia a la muger la que el marido le auia de dar:
la qual assi data vala como si el marido sea. Id
est: *Quum maritus absens fuerit, nec expectatur
de proximo venturis aut periculum est propter
moram, iustitia (Hispanice la iusticia) Minister cum
causa cognitione legitima existente, aut necessa-
ria, aut utili vxori suæ, possit vxori eam licen-
tiam dare, quam maritus illi daturus esset. Que
sic data sit valida ac si mariti esset.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Mulier coniugata quod non possit facere con-
tractum sine licentia viri, & quæ sit ratio?*
- 2 *Si contractus est. utilis ipsi mulieri an possit
fieri siue licentia viri?*
- 3 *Si vxor contrahat cum suo marito, vel agat in
iudicio contra eum, an requiratur eius licen-
tia?*
- 4 *Si vxor & maritus simul faciant aliquem con-
tractum cum tercio, an requiratur licentia
mariti?*
- 5 *Si vxor contrahat cum aliquo in præsentia ma-
riti, an sufficiat eius taciturnitas?*

- 6 Si uxor contraxit cum aliquo sine licentia mariti, an sufficiat quod postea habeat ratum?
- 7 Si uxor sit posita alicui officio sciente & patiente marito, an requiratur licentia mariti in contractibus mulieris?
- 8 An contractus ab uxore sine licentia mariti firmetur iuramento?
- 9 An uxor possit constituere procuratorem sine licentia mariti?

L E X. L I V.

Cum sequentibus usque ad legem LX.

NOta ex his legibus sequentes conclusiones. Prima, quod mulier coniugata durante matrimonio non potest facere contractum sine licentia viri. Secunda conclusio, quod similiter mulier coniugata non potest facere quasi contractum sine licentia viri. Tertia conclusio, quod mulier coniugata non potest facere distractum, & sic desistere à contractu vel quasi contractu semel facto sine licentia viri. Quarta conclusio, quod mulier coniugata non potest remissionem vel liberationem debitori concedere sine licentia viri. Quinta conclusio, quod mulier coniugata non potest agere contra alium in iudicio sine licentia viri. Sexta conclusio, quod mulier coniugata ab alio conuenta etiam se defendendo non potest esse in iudicio sine licentia viri. Pro quorum perfecta intelligentia & declaratione imprimis quæro, quæ sit ratio fundamentalis eorum? quam assignare certè est difficile, & probo à sufficienti partium enumeratione: quia si mulier vult contrahere super rebus dotalibus non potest, cum dominium earum sit penes maritum, ut in l. doce ancillam. C. de rei vendic. si verò vult contrahere super aliis rebus suis, videtur quod possit sine aliqua licentia mariti, cum in eis nullum ius habeat maritus, nec sibi fiat aliquod præiudicium: sed notabiliter respondeo quod in omnibus habet locum ista lex cum sequentibus: nam mulier coniugata potest habere bona triplicis generis, nam primò potest habere bona dotalia quæ fuerunt data in dotem marito, in quibus solus maritus agit tanquam dominus, ut in l. doce ancillam. Cod. de rei vend. Secundò potest habere bona paraphernalia, quorum dominium est penes eam, administratio verò penes maritum, in quibus maritus agit sine mandato. Tertio potest habere alia bona propria, quorum dominium & administratio est penes eam, in quibus sola uxor potest agere, vel maritus præstita cautione tanquam coniuncta persona, ut in l. maritus. Codice de procuratoribus. & ibi gl. or. Petr. Iaco. Butr. Odofr. Cino, Bart. Alber. Bal. Pau. de Castr. Alexan. Ias. & commun. doct. & in l. fin. C. de pactis conuen. in quibus omnib. hodie non potest aliquo modo mulier coniugata agere nec contrahere sine licentia mariti: imò etiam si nulla bona habeat non potest personaliter obligari: quia lucra & debita debent communicari. Item etiam quia persona vagaretur & inquietaretur, & esse damnum & præiudicium mariti. Primò propter fra-

gilitatem sexus & quandam reuerentiam & potestatem quam habet maritus in uxorem: nam licet verè & propriè quoad omnia non sit uxor in potestate mariti sicut filius & seruus, tamen quoad tria bene est in eius potestate: Primò quoad residentiam & cohabitationem, quam debet uxor facere cum viro, & inde est quod potest intentare maritus contra eam detinentem vtile interdictum de liberis exhibendis, ut in l. 1. paragrapho fin ff. de lib. exhibend. & in l. fin. Codice eor. it. & ibi commun. docto. Secundò quoad operas quas debet reddere & præstare marito. Tertio quoad iurisdictionem: quia efficitur de iurisdictione & domicilio mariti, ut in l. exigere dosom. ff. de iudicis. & tenet & declarat magistraliter Bald. in l. si uxorem. C. de condi. inser. & ibi commun. docto, vnde merito ex ista ratione & causa hodie requiritur ista licentia mariti, & sine ea uxor nihil potest facere per nostras ll. Secunda ratio potest esse, quia cum in prædictis rebus & bonis supra declaratis, dotalibus, paraphernalibus, & quibuscunque aliis, & similiter in obligatione personali ipsius uxoris, bonis non extantibus possit fieri damnum & præiudicium marito saltem in fructibus, qui debent esse inter eos communes, vel in vagatione personæ vel operibus eius, merito requiritur hodie in omnibus licentia mariti: rationem reddit Tiraqu. d. l. connub. gl. 8. num. 134. Pala. Rub. in rub. §. 68. n. 3. & num. 29. & in l. 55. Tauri n. 2. Baeza de non meliorand. dor. ratione filiar. c. 11. n. 60 Matienç. in l. 1. 3. lib. 5. recop. gloss. 1. n. 1. & istæ sunt rationes fundamentales huius legis.

Visa ratione fundamentali harum legum nunc querendum est de aliquibus necessariis, & primò quæro si contractus sit utilis ipsi mulieri, an possit fieri & valere sine licentia viri? & breuiter dico & teneo quod sic, licet maritus postea non ratificet: quia sit mortuus vel absens, nec iudex præstet licentiam in defectum eius. Id etiam tenet Oroscius in l. contra iuris civilis regulas col. 875. de pactis per text. in l. cum ij §. eam transactionem ff. de pact. vbi omnes doct. Suarez in titul. de las deudas limitatione 4. fol. 48. Capola in l. cum qui num. 34. ff. de usucap. pro emptore. Tiraq. in l. connub. numero 62. gl. 8. usque ad numer. 90. Matienç. in l. 2. titulo 3. lib. 5. recop. gl. 1. numero 14. plures allegans Maranta in præti. 4. p. distinctione 16. numero 29. & 30. facit l. 3. tit 5. pag. 3. & quæ tradit Coua. in practiceis c. 28. num. 10. versic. quod si in rerum plura congerit Azeuedus in l. tit. tertio. lib. 5. rec. n. 13. ita probat text. in l. C. de contrah. & commitrent. stipu. vbi valet actus vel contractus factus à minore sine licentia & auctoritate curatoris in eius commodum & utilitatem. & ibi notat & commendat Bald. Sali. & commun. docto. text. in l. 1. Cod. de auto. præstan. text. in §. 1. Instir. de auto. tuto. text. in §. pupillus. Insti. de inui. stipu. & ibi Faber, Ang. & commun. docto. facit etiam text. in l. cum hi. §. eam transactionem. ff. de transact. vbi habetur quod licet super alimentis de futuro debitis ex vltima voluntate non possit fieri pactum vel transactio, tamen si condicio creditoris cur debentur alimenta fiat melior &

in eius commodum & vtilitatem fiat bene valet & tenet : & ibi notat & commendat Bar. Albe. Pau. & commu. docto. textus notabilis in l. non eo minus. Codice de procura. vbi disponitur quod sententia lata fauore minoris sine auctoritate tutoris vel curatoris valet & tenet : & ibi notant & commendant commu. Docto. no. etiam & commendat Ange. de Peru. Paul. de Castr. Imo. & commun. Doct. in l. mutuum. ff. de acquir. hered. Ias. in l. Barbarius ff. de offic. prato. 2. column. numero 6. Idem Iason. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. 10. col. numero 27. Rod. Sua. in repet. l. 13. titulo 20. lib. 3. for. ll. 4. limitatione Pala. Ruu. in sua repetitione. cap. per vestras. fol. 49. colum. 1. nec obstat supra dictis l. 59. infra his ll. Tauri. vbi habetur, quod quando maritus est absens & non speratur venite de proximo, & contractus appareat vtilis mulieri potest adiri iudex, vt præstet licentiam in defectum mariti: ergo sentit clarè, quod etiam si contractus sit vtilis, non valet, nec potest fieri sine licentia mariti: quia notabiliter respondeo & intelligo, vt requiratur licentia, vt semper & perpetuò valeat & teneat, licet postea deficiat vtilitas contractus: sed in nostro casu & quæstione vtilitas debet durare & probari, vt valeat & teneat contractus, quo casu valebit & tenebit contractus sine aliqua licentia mariti vel iudicis.

2. Secundò quæro, si vxor contrahat cum suo marito, vel agat in iudicio contra eum ex aliqua iusta causa, vt alimentorum vel dotis, ipso vergente ad inopiam, an requiratur eius licentia? & breuiter etiam dico & teneo, quod non, argumento tex. iuncta glo. ord. in l. fin. §. necessitate. Codice de bonis, qua lib. & ibi Doct. in terminis ita tenet Alb. in l. vbi adhuc. C. de iure dotium. Pala. Ruu. in repe. c. per vestras. de don. inter virum & vxor. fol. 71. col. 4. Doct. Segura in rep. l. 1. §. si vir vxor. ff. de acqu. poss. col. 2. Idem affirmavit Palac. Rub. in rub. §. 47. n. 13. ad fi. fol. 27. Callanens in consuetudinibus Burgun. rubr. 4. §. 1. glossa neansi par. n. 6. versi. aduerte tamen. fol. 130. Gutierrez de iuramento confirmatorio c. 1. n. 52. Matiençus in l. 3. tit. 3. lib. 5. recop. glossa 1. num. 8.

3. Tertiò quæro, si vxor & maritus simul faciant aliquem contractum, vel quasi contractum cum tertio, an requiratur eius licentia? & breuiter etiam dico & teneo, quod non, quia eo ipso videtur maritus approbare & consentire illum actum & vxori præstare consensum & licentiam: ita probat tex. singularis in iure in l. Titius. ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur. & ibi expressè notat & commendat Bal. & alij Doct. antiqui & per illum tex. in terminis nostris ita tenet Bar. in l. cum pater. §. liberis. ff. de leg. 2. Bald. in l. fin. C. ad Macedo. 2. col. Bal. Ang. Alex. & com. Doct. in l. is qui heres §. si. ff. de acq. her. Albe. & com. Doct. in l. quoties. la 1. C. de fideicommiss. præcipuè Iason. ibi si. col. Idem tenet Segur. in l. 1. §. si vir. n. 111. ff. de acq. poss. Palacios Rub. in cap. per vestras de donat. inter vir. §. 27. n. 4. pag. 162. Castillus. in l. 55. verbo, licentia, vbi Cifuentes, quæst. 16. Tiraq. de legib. commun. gloss. 7. num. 54. vbi plures allegat Matiençus in l. 2. titu. 3. lib. 5. recop. glos. 1. n. 12. licet contrarium voluerit Auendañus in

suo dictionario, verbo, otorgamiento relatus à Matienço, vbi supra & Gregorius in l. 5. gloss. vlt. si. n. p. 4. verbo, item, & quarto, scilicet licentiam requiri mariti hoc casu ad contractum cum vxore sua conficiendum, quibus respondet idem Matiençus, vbi supra.

4. Quattò quæro, si vxor contrahat cum alio in præsentia mariti an sufficiat eius taciturnitas: & videtur quod non, sed requiritur consensus expressus: & ita tenet Bal. Angel. Imol. & comm. Docto. in l. 2. §. voluntatem. ff. sol. mat. Paul. de Castr. in l. si quis mihi bona. §. iussum. in si. ff. de acq. hered. Alexand. in addit. ad Bart. in l. apud Iulian. §. si. ff. qui. ex causis in possess. ea. quia verba statuti debent intelligi propriè, & ideo non sufficit sola præsentia mariti cum taciturnitate: quia est fictus & improprius consensus. Sed certè ego tenerem contrarium: Prout tenet Cifuentes in l. 55. Tauri q. 14. dum tamen maritus intelligat quod agat, vt tenet Méchaca controuersiarum vsufrequentium c. 11. num. 6. Matiençus in l. 3. tit. 3. lib. 5. recop. gl. 1. n. 7. & sequentibus, Gomez Arias hic, num. 21. & sequent. Azeuedus in l. 3. tit. 3. lib. 5. recop. num. 1. quia prædictæ ll. regni non requirunt consensum mariti pro forma & solennitate actus sed pro euitando damno & præiudicio eius.

5. Quintò quæro, si vxor contraxit cum aliquo sine licentia mariti, an sufficiat, quod postea habeat ratum? & videtur, quod requiratur, quod præcedat & interueniat tempore actus vel contractus: quia quando licentia, consensus, vel auctoritas alicuius requiritur in aliquo actu, semper debet præcedere & non subsequi, argumento tex. in l. etiam ff. de auto. ruto. text. in §. tutor. Insti. eodem tit. sed contrarium est tenendum, imò quod sufficiat, quod subsequatur & ratum habeat maritus, per doctrinam & regulam generalem, quam probat tex. in l. si quis mihi bona. §. iussum ff. de acq. hered. per quem tenet ibi Paulus de Castr. & communit. moderni. quod si licentia, consensus, vel auctoritas alicuius requiritur pro forma, & solennitate actus, requiritur quod præcedat & non subsequatur: quia requiritur ad legitimandam & authorizandam personam: si verò requiritur pro euitando præiudicio alicuius tertij, cuius licentia, consensus vel auctoritas requiritur, tunc sufficit, quod subsequatur, & postea ratum habeat: idem etiam tenet Paul. in l. si cum dote. §. eo autem tempore. ff. solut. matr. 2. col. n. 5. & ibi moderni. idem Paul. in l. licet. ff. de iudi. facit etiam doctrina Bal. & comm. in l. 1. C. qui amitti & idem disponit l. 56. infra eod. quæ certè est declaratoria & confirmatoria iuris communis.

6. Sexto quæro, si vxor sit posita alicui officio vel negotiationi sciente & patiente marito, vt quia sit posita mercantiæ, vel officio obstetricis, vel chirurgicæ vel simili officio, an requiratur licentia mariti in contractibus eius, & breuiter & resolutiuè dico & teneo, quod non: quia eo ipso, quod de voluntate mariti est posita in illo officio, visus est licentiam & consensum sibi præstare: ita probat text. not. in l. prima paragrapho magistrum. el. 2. vers. ceterum. ff. de exercitoria. cuius verba sunt, ceterum si scit

si scit & passus est eum in nave magisterio fungi, ipse enim imposuisse videtur. textus in l. quicunque. versicu. idem Labeo ait ff. de institoria. text. in l. prima ff. de tributaria. tex. in l. quam Tiberonis versic. sunt quidem. ff. de peculio. & ibi Bar. Alb. Paul. & comm. Docto. & in propriis terminis tenet Faber in §. 1. Inst. quod cum eo. fi. col. vbi dicit, quod si maritus permittit vxorem suam mercari, videtur ei mandare & consentire, & tenetur de contractibus eius: & ita disponit expressè l. 13. tit. 20. lib. tertio. for. ll. & tenet ibi Rode. Sua. in lect. illius legis. & ita teneo 2. tomo variar. c. 6. numero 2. limitat. 9. tenet Bald. in l. si vxorem. Codice de condit. insertis. Palac. Rub. in repet. rubr. §. 68. in prin. fol. 65. Segura in l. si vir vxori numer. 124. de acquirend. poss. vsque ad illam quantitatem mulierem teneri affirmans, ad quam vsque soluendo merces illa sufficiat ad id tantum quod deest non teneri: idemque mulieribus pueros nutrire solitis sine viti licentia marito vidente & tacente dicendum esse asserit Azcued. in d. l. 3. r. 3. lib. 5. recop. numer. 12. & vide Matiençum in l. 3. tit. 3. lib. 5. recop. gl. n. 9.

7 Septimo quæro, an vxor possit contrahere sine licentia mariti ad pias causas: de qua quæstione vide latissimè per Rod. Sua. in d. l. 13. tit. 20. lib. 3. foro. ll. 1. q. ad quem te remitto.

8 Octauo, quæro, vtrum contractus factus ab vxore sine licentia mariti firmetur iuramento: & videtur quod sic, argumento textus. in aut. Sacramenta puberum. Cod. si aduer. vend. vbi habetur, quod contractus minoris, qui non valet sine tutore, vel curatore, vel saltem venit rescindendus firmatur iuramento: & in expresso ita tenet Pala Ruui. in sua repe. c. per vestras. fo. 50. 2. colum. Sed teneo contrarium, quia iura commu. loquuntur & procedunt, quando contractus tendit in fauorem vel damnum contrahentis: & ita tenet Palacios Rubeus sibi contrarius in l. 55. Tauri. n. 18. Castillus in eadem l. gloss. ultim. Gomez Atias num. 84. Menchaca de success. creat. §. 30. num. 56. vers. postremo, & versiculo, vnde etiam Couar. de sponsalib. 2. p. c. 7. §. 1. numero 3. Auendañus in dictionario suo, verbo, otorgamiento, circa fin. Matiençus in l. 2. tit. 3. lib. 5. gloss. 1. num. fin. Tiraquellus de leg. connub. gloss. 4. numero 26. vsque ad fin. Couar. in c. quamuis pactum 2. p. numero 14. in medio. §. 2. & in 4. c. 7. §. 1. n. 3. fol. 90. Gutierrez de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 1. num. 34. & in auth. Sacramenta puberum n. 39. Azcued. in l. 2. tit. 3. lib. 5. n. 87. secus tamen est quando tendit in præiudicium tertij & requiritur eius consensus: quia tunc nulla ratio patitur quod firmetur iuramento contrahentis in damnum & præiudicium tertij: & videtur tenere Faber in §. 1. Instit. quibus alie. licet vel non. & tenet Cifuentes in l. sequenti, 1. quæst.

9 Nonò quæro, an vxor possit constituere procuratorem sine licentia mariti ad contrahendum cum aliquo: de quo vide Roder. Suar. in dict. l. fori. ad quem te remitto. Decimò quæro, an vxor possit ex edicto se obligare & teneri saltem ciuilitè: de quo etiam vide Rod. Suar. in dict. l. fori. ad quem te remitto.

TEXTVS LX.

Quando la muger renunciare las ganancias, no sea obligada a pagar parte alguna de las dendas que el marido ouiere hecho, durante el matrimonio Id est: *Quum bonis acquisitis vxor renuntiauerit, non teneatur ad vllam debitorum partem, qua maritus durante matrimonio fecerit.*

S V M M A R I V M.

1 An possit vxor renunciare lucris quæstis constante matrimonio?

L E X L X.

Nora ex ista leg. quòd lucra acquisita durante matrimonio diuiduntur & communicantur inter maritum, & vxorem: de quo dixi latè & magistraliter in ll. supra proximis. Sed quid si maritus ante quàm matrimonium cõtraheret debebat censum aliquem super certis eius bonis constitutum, ipsiusque census redditus constante matrimonio soluit, an possit vxor matrimonio soluto dimidiam horum reddituũ partem qui constante matrimonio fuerunt soluti, exigere, quasi ea dimidia pars ad eam pertineat, vt lucrum quæsitum matrimonio constante? Et sanè videtur posse, cum huiusmodi redditus quasi fructus videntur diuidendi inter maritum & vxorem: sed contrarium verius est, quia hic census super bonis mariti constitutus est, sicut onus reale & tributum quoddam: vnde maritus bona tanto minora videtur ad matrimonium adduxisse, quanti erat ille census & eius redditus: & facit, quia census veluti species quædam venditionis est, vnde bona, super quibus constituitur, quodammodo alienata & patrimonio abesse videntur: quod si maritus matrimonio constante censum illum redimeret, tunc dimidia pars pecuniæ qua redemptus est, census applicaretur vxori, sicut si maritus debitum à se ante matrimonium contractum constante matrimonio solueret: nam dimidia debiti pars ad vxorem pertinet, tanquam lucrum constante matrimonio quæsitum.

Item principaliter nota, quòd vxor potest renunciare prædictis lucris quæstis, constante matrimonio, & ista est sola, & principalis decisio huius l. contra quam. imò quod talis renuntiatio non valeat fundamentaliter facit, quia donatio inter maritum & vxorem est nulla & prohibita, adeo quod nulla oritur actio nec obligatio, vt in l. 1. & per totum. Codice de dona. inter virum & vxor. & in c. fin. extra eodem titul. Item etiam quia militat ratio prohibitiua eius, ne mutuo amore se spolient. Rursus confirmatur, quia in vxorem transit ipso iure dominium & possessio pro sua parte lucrorum acquisitorum, constante matrimonio, vt supra dictum est: ergo non potest fauore mariti renunciare, quia est vera, & propria donatio, & peteam diminuitur patrimonium eius & fit pauperior. Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, Provt tenet Bernardus

in cap. 7. de donat. inter vir. in verbo, si non est aliud. Faber rubr. instit. de nuptys. Suarez in l. 1. titulo 3. de las ganancias, lib. 3. fori, limitatione 1. verbo queritur. Palac. Rubens in rubr. §. 63. n. 1. Callanæus in consuetud. Burgundia, rub. 4. §. 2. verbo. a questa, ver siculo limita. 4. n. 15. Mariençus in l. 9. titulo 9. lib. 5. glo. 1. n. 1. imò quò valeat & teneat renuntiatio, modo fiat ante matrimonium contractum, modo constante matrimonio, modo eo soluto: & istam sentent. & concl. clarè & apertè probat nostra lex. 60. Tauri, quæ simpliciter & generaliter dicit quòd si vxor renuntiet lucris quæstis constante matrimonio, non teneatur ad debita: Vide Couarr. de sponsal. 2. p. cap. 7. §. 1. n. 11. Mariençum in lege nona tit. 5. recop. per totum: fundatur & probatur expressè de iure com. quia licet donatio inter maritum & vxorem non valeat, tamen quando quis eorum ex donatione non fit pauperior nec diminuit patrimonium suum proprium, benè valeat & tenet donatio, licet alter efficiatur ditior: vt si quis renuntiet hæreditatem, legatum, vel fideicommissum, vt proueniat ad alterum, quia est sibi substitutus vel ab intestato successurus: quia tunc cessat ratio fundamentalis prohibitiua. textus est formalis & expressus in l. si sponsus. §. si maritus. el. 2. ff. de donat. inter virum & vxorem. cuius verba sunt, si maritus, heres institutus repudiet hæreditatem donationis causa, Iulianus scribit donationem valere, nec pauperior fit, qui non acquirit, sed qui de suo patrimonio deposuit: repudiatio autem mulieri prodest, si vel substituta mulier sit vel ei ab intestato successura: simili modo & si legatum repudiet placet nobis valere donationem. & ibi notat & cõmendat Odofre. Bart. & comm. doct. text. in l. profectitia. §. si pater. ff. de iure dori. text. in l. qui autem. ff. de his qua in frau. credi. vbi disponitur, quòd licitè potest debitor repudiare hæreditatem vel legatum in fraudem creditorum, nec fit reuocatio per edictum illius tituli: quia licet non acquirat de nouo, tamen non diminuit patrimonium: text. in l. cum oportet. §. si autem. C. de bonis. qualibet. vbi habetur quòd licet donatio inter patrem & filium non valeat, tamen benè potest pater renuntiare vsufructum quem habet à lege in bonis filij: & ibi notat & cõmendat Bald. Salic. Pau. & comm. doct. text. in l. penult. ff. de colla. bon. vbi si pater illud quòd post mortem tenebatur soluere filio dedit vel soluit in vita, valet & tenet solutio, & non tenetur filius aliis fratribus conferre: nec his obstat ratio mea superior, quòd dominium & possessio transit ipso iure in vxorem pro sua parte, & renuntiando dicitur perdere & diminuere patrimonium suum: quia respondeo quòd non est vera & propria acquisitio dominij & realis incorporatio in patrimonium eius per actum verum & naturalem, sed fictè & reuocabiliter per legem ideo potest renuntiare & non acquirere, sicut quando hæreditas, & legatum ipso iure alicui quæritur sine aditione, vel immixtione, & tamen potest repudiare vel se abstinere. nec etiam obstat text. nota. & subtilis. in l. magis puto. §. si fundum. ff. de rebus eorum. vbi habetur quòd minor etiam cum authori-

tate tutoris vel curatoris non potest repudiare legatum rei immobilis sibi relictum sine decreto iudicis: quia illud est verum & procedit in minore qui non solum prohibetur alienare & perdere, sed etiam desinere acquirere. Sed nostra quæstio & iura prædicta loquuntur & procedunt, quando quis solum prohibetur perdere & diminuere patrimonium: & in expresso, licet nõ ita bene fundat, ita tenet Ioan. Faber. in rub. Instit. de nup. in fin. Pala. Rub. in dicta repet. cap. per vestras. fol. 26. tertia colum. & fol. vigesimo septimo, tertia columna. Rode. Sua: in dicta l. prima. titulo tertio, libro tertio. for. ll. 2. quæst. Nec etiam obstat textus benè notandus iuncta gloss. ordinaria, bellissime, in l. 1. §. qua oneranda. ff. quarum rerum actio non detur, vbi probatur quòd metus reuerentialis quem habet vxor respectu mariti, vel filius respectu patris, vel libertus respectu patroni, est sufficiens ad rescissionem actus vel contractus qui inter eos geritur vel celebratur: & ibi notat & commendat Bart. Alberic. & comm. doct. antiqui, & illam glossam reputat singularem & vnicam Raynerius in l. penultima. ff. de furtis, notat etiam & commendat Bald. in l. pactum. Cod. de collat. colum. 1. idem Bald. in l. 1. Cod. de bonis mater. 3. col. quia respondeo quòd solus metus reuerentialis nõ sufficit, si non interueniant minæ vel verbera, licet non ita feneriter illata sicut ab extraneo. ita tenet & declarat Bartolus, Angelus & cõmun. doct. in d. l. 1. §. qua oneranda, idem Bar. in l. interpositas, Codice de transactionibus. & ibi Bald. & alij doctor. idem Bart. in l. ad dimidiam. Codice quòd metus causa, & ibi Angelus. Paulus & communiter doct. Innocent in cap. causam matrimonij de offic. deleg. & ibi Abbas & communiter canonistæ, idem Abb. in capite fin. qui clerici vel vouentes, Angelus de Aretio in §. quadrupli instit. de actionibus. & ibi Ias. septima colum. num. 61. Gregorius Natta in cap. quamuis pactum, de pactis in 6. 12. colum. n. 45. & magistraliter & fundamentaliter dixi in materia contractuum ca. de restitutione minorum. 14. in ordine n. 27. vbi omnino videas.

TEXTVS LXI.

DE a qui adelante la muger no se pueda obligar por fiadora de su marido, aunque se diga y allegue que se conuertio la tal deuda en prouecho de la muger. Y assi mismo mandamos, que quando se obligare a mancomun marido, y muger, en vn contrato, o en diuersos, que la muger no sea obligada a cosa alguna: soluo si se prouare que se conuertio la tal deuda en prouecho della: ca. entonces mandamos que por rata del dicho prouecho sea obligada: pero si lo que se conuertio en prouecho della fue en las cosas que el marido le era obligado a dar, assi como vestirla, y darle de comer, y las otras cosas necessarias. mandamos que por esto ella no sea obligada a cosa alguna: lo qual todo lo que dicho es se entienda sino fuere la dicha fianca o obligacion a mancomun por marauedis de nuestras rentas, lo pechos, o derechos del las. Id est: *Vxor posthac obligari non possit in fideiussionem pro marito,*